

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Diplomová práce

2022

Bc. Sabina Andree

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

**Syndikát novinářů ČR a jeho role v českém mediálním
prostředí**

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Sabina Andree

Studijní program: Žurnalistika

Vedoucí práce: doc. PhDr. Barbora Osvaldová

Rok obhajoby: 2022

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 2. května 2022

Sabina Andree

Bibliografický záznam

ANDREE, Sabina. *Syndikát novinářů ČR a jeho role v českém mediálním prostředí*. Praha, 2022. 106 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra žurnalistiky. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Barbora Osvaldová.

Rozsah práce: 146 899 znaků včetně mezer

Abstrakt

Magisterská diplomová práce má za cíl komplexně představit profesní organizaci Syndikát novinářů České republiky (SN ČR) a popsat její roli v českém mediálním prostředí. Syndikát novinářů je dobrovolné profesní sdružení, které se podílí na uplatňování novinářské etiky. Aktivně přispívá k ochraně svobody slova, vyjadřování a šíření informací a skrze svou činnost spoluutváří etické zásady a normy v tuzemské žurnalistice. Stěžejní roli má především komise pro etiku a *Etický kodex novináře*, kterými se tato práce, mimo jiné, blíže zabývá. Teoretická část diplomové práce nejprve vymezuje rámec tématu, kterým je etika a samoregulace v žurnalistice. Na základě odborné literatury definují termíny a principy novinářské etiky. Následuje ústřední část práce, která popisuje historii, současnou podobu a principy fungování Syndikátu novinářů ČR. Záměrem je vymezit funkci a roli SN ČR v českém mediálním prostředí, a to především v oblasti uplatňování novinářské etiky. V praktické části následuje analýza činnosti SN ČR v letech 2015 až 2020, která na konkrétních kauzách charakterizuje aktivitu syndikátu a její různé formy. Součástí diplomové práce je rovněž kvalitativní analýza časopisu *Mediažurnál*. Syndikátem vydávaný čtvrtletník pro členskou základnu nabízí důležitý vhled do působení stavovské organizace novinářů.

Abstract

The Master's thesis aims to comprehensively introduce the professional organization Syndicate of Journalists of the Czech Republic and describe its role in the Czech media environment. The Syndicate of Journalists is a voluntary professional association that participates in the application of journalistic ethics. It actively contributes to the protection of freedom of speech, expression, and dissemination of information and through its activities co-creates ethical principles and norms in domestic journalism. The Ethics Commission and especially the Code of Ethics play a key role and this thesis addresses them, among other topics. The theoretical part of the diploma thesis defines the framework of the topic, which is ethics and self-regulation in journalism. Key terms and principles of journalistic ethics are presented based on academic literature. A core part of the thesis follows and describes the history, current form, and principles of the Syndicate of Journalists of the Czech Republic. Our intention is to define the function and role of the Syndicate in the Czech media landscape, especially in the field of journalistic ethics. The

practical part of this diploma thesis contains an analysis of activities of the Syndicate between the years 2015 and 2020 and a qualitative analysis of the Syndicate's magazine *Mediažurnál*. The quarterly published mainly for the membership base offers an important insight into the association of journalists.

Klíčová slova

Syndikát novinářů ČR, SN ČR, Mediažurnál, syndikát, novinář, žurnalistika, sdružení novinářů, etika, kodex, kvalitativní analýza

Keywords

Syndicate of Journalists, SN ČR, Mediažurnál, syndicate, journalist, journalism, association, ethics, code of ethics, qualitative analysis

Title

Syndicate of Journalists of the Czech Republic and its role in Czech media environment

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé práce, paní doc. PhDr. Barboře Osvaldové za trpělivost a vstřícnost. Dále mým blízkým za podporu a sílu, kterou mi dodávali. V neposlední řadě bych ráda poděkovala své rodině za veškerou podporu při vysokoškolském studiu.

Obsah

Úvod	2
1 Teoretická část	4
1.1 Novinářská etika	4
1.1.1 Vymezení pojmů etika a morálka.....	4
1.1.2 Etika v žurnalistice	5
1.1.3 Svoboda projevu.....	11
1.1.4 Regulace žurnalistiky	14
1.1.5 Externí regulace.....	15
1.1.6 Interní regulace.....	16
1.2 Syndikát novinářů ČR.....	18
1.2.1 Členství.....	20
1.2.2 Struktura organizace.....	21
1.3 Historie Syndikátu novinářů ČR.....	25
1.4 Syndikát novinářů ČR v rámci novinářské etiky	30
1.4.1 Etický kodex novináře.....	31
1.4.2 Komise pro etiku	36
1.5 Aktivita Syndikátu novinářů ČR.....	39
2 Praktická část	42
2.1 Metodika	42
2.2 Analýza činnosti Syndikátu novinářů ČR na vybraných kauzách	44
2.2.1 Činnost komise pro etiku.....	44
2.2.2 Činnost SN ČR.....	51
2.2.3 Kauza Karla Slezáka	56
2.3 Analýza časopisu Mediažurnál	57
2.4 Shrnutí.....	66
Závěr.....	68
Summary.....	69
Zdroje	71
Seznam příloh.....	84

Úvod

Tématem této diplomové práce je Syndikát novinářů České republiky. Práce si klade za cíl souhrnně představit profesní organizaci žurnalistů a její činnost. Důvodem pro výběr tohoto tématu a jeho zaměření byla skutečnost, že o Syndikátu novinářů ČR doposud nevznikla ucelená publikace ani výraznější množství diplomových prací. Akademické práce dotýkající se syndikátu se věnují spíše dílčím aspektům jako například etickému kodexu či historii. Výjimkou je práce Tomáše Ouředníka s názvem *Mediální obraz Syndikátu novinářů ČR v denním tisku jako příspěvek transformace médií*, ze které lze vycházet, ovšem vznikla již před dvanácti lety. Z tohoto důvodu se autorka rozhodla novinářskou organizaci představit a zasadit do kontextu českého mediálního prostředí. Syndikát novinářů ČR je dobrovolné profesní sdružení, které se podílí na uplatňování žurnalistické etiky a profesních standardů a hájí principy svobody a nezávislosti médií.

Práce se skládá z teoretické a deskriptivně-analytické části. Pro vymezení a pochopení role Syndikátu novinářů ČR považujeme za zásadní představit teoretický rámec a kontext, ve kterém syndikát funguje. První část práce proto předkládá klíčové koncepty novinářské etiky, věnuje se postavení žurnalistiky coby profese se svébytným systémem etických norem a její samoregulaci. Syndikát novinářů ČR je jakožto profesní organizace stěžejní součástí samoregulace novinářské profese. Domníváme se, že veškerým úvahám o syndikátu a analýze jeho činnosti musí předcházet hlubší porozumění principům novinářské etiky. Teoretická část dále podrobně popisuje vnitřní strukturu, orgány a fungování syndikátu. Nabízí exkurz do historie novinářských sdružení a profesionalizace žurnalistiky na našem území. Závěrem zasazuje Syndikát novinářů ČR do kontextu novinářské etiky, popisuje roli komise pro etiku při SN ČR a *Etického kodexu novináře*. Teoretická část charakterizuje poslání a působení syndikátu a z tohoto základu poté vycházíme při analýze jeho činnosti.

Praktická část diplomové práce navazuje na teoretické koncepty a vymezené poslání syndikátu novinářů. Přináší analýzu činnosti SN ČR, která na základě konkrétních kazuistik popisuje praktické aspekty a postupy práce profesní organizace. Doplnuje ji kvalitativní analýza časopisu *Mediažurnál*, která charakterizuje obsah a funkci syndikátního zpravodaje.

Na tomto místě musíme zmínit odchýlení od teze diplomové práce a vysvětlit jeho důvody. Došlo ke zkrácení zkoumaného období určeného k analýze. Původně měla kvalitativní analýza činnosti SN ČR i časopisu *Mediažurnál* za cíl pokrýt rozmezí let 2010 až 2020. Po rešerši a bližším zvážení záměru práce a zvolených výzkumných metod jsme došli k názoru, že není účelné pokrýt tak široce vymezené období. Autorka přiznává, že nedokázala dobře odhadnout rozsah analýzy spolu s hlavním cílem, zamýšleným přístupem a vlastními možnostmi. Záměrem práce je provést kvalitativní analýzu, která stojí na důkladném popisu malého vzorku a jeho porozumění. Aby autorka dokázala naplnit parametry kvalitativního přístupu a dodržet jeho principy, rozhodla se k redukci původně zamýšleného časového rozmezí. Analýza nakonec reflektuje období let 2015 až 2020.

Formální změna oproti tezi nastala ve struktuře kapitol. Původním plánem bylo začít teoretickou část představením Syndikátu novinářů ČR a popisem jeho historie a až následně se věnovat novinářské etice. To jsme vyhodnotili jako chybnou úvahu a domníváme se, že je třeba nejprve definovat základní pojmy a uvést teoretický rámec fungování syndikátu, tedy etiku žurnalistické profese. Pořadí kapitol se tedy od teze mírně liší. Posledním odchýlením je změna názvu kapitoly vymezující použité metody a postup práce. Původní nepřesný název metodologie byl opraven vhodnějším termínem metodika.

1 Teoretická část

1.1 Novinářská etika

Než vůbec můžeme začít s analýzou činnosti Syndikátu novinářů ČR a jeho role v českém mediálním prostředí, je nutné nejprve vymezit teoretický rámec a kontext, ve kterém syndikát funguje. Jak už jsme zmínili v úvodu práce, považujeme za nezbytné pro výklad tématu zprvu představit základní pojmy, definice a koncepty etiky novinářské práce. V následujících podkapitolách se tedy budeme zabývat žurnalistikou jakožto profesí se svébytným systémem etických norem a zásad a její samoregulací. Právě samoregulace patří mezi stěžejní oblasti novinářské etiky a profesní sdružení jsou hlavními aktéry její institucionalizované formy.

1.1.1 Vymezení pojmů etika a morálka

Etika je filozofická disciplína zkoumající lidské jednání a jeho pravidla a normy. Výraz etika pochází z řeckého slova *éthos*, které označuje obyčej, mrav a charakter. Obecně je chápána jako nauka o morálce a mravnosti člověka. Etika zkoumá, co je správné a co nesprávné a jaká jsou mravní rozhodnutí lidí a způsoby jejich odůvodnění.¹

Slovo morálka pochází z latinského výrazu *mós*, který má obdobný etymologický význam jako *éthos*. Pojem morálka odkazuje na rozhodování vycházející z hodnot a norem, které mohou být založeny na náboženském či filozofickém přesvědčení, ale i obecném společenském konsensu na tom, co je či není správné. Morálku lze také definovat jako soubor požadavků vztahujících se k lidskému chování a vymezující jeho dobré a špatné roviny. Etička a filozofka Anna Remišová v knize *Etika médií* definuje morálku jako „soubor norem, principů a požadavků, které řídí konání jednotlivce ve vztahu k sobě samému, k jinému člověku, ke skupině, společnosti, ale i k přírodě.“² Etika a morálka spolu úzce souvisí a jsou propojeny. Dalo by se zjednodušeně říct, že morálka je záležitostí jednání a etika je jeho rozumovým odůvodněním. Etika tedy představuje racionální zkoumání morálky a mravních otázek.³

Předmět etiky coby filozofické disciplíny je možné rozčlenit na čtyři základní oblasti: etiku deskriptivní, normativní, aplikovanou a metaetiku. Deskriptivní etika

¹ THOMPSON, Mel. *Přehled etiky*. Praha: Portál, 2004, s. 11. ISBN 80-717-8806-6.

² REMIŠOVÁ, Anna. *Etika médií*. Bratislava: Kalligram, 2010, s. 50. ISBN 978-80-8101-376-8.

³ Porovnej: THOMPSON, Mel. *Přehled etiky*. Praha: Portál, 2004, s. 42-43. ISBN 80-717-8806-6.

popisuje hodnoty a mravní rozhodnutí a jak zdůrazňuje filozof a spisovatel Mel Thompson, nesnaží se „zjišťovat, co je a není správné. Pouze popisuje danou situaci.“⁴ Normativní etika zkoumá hodnoty a normy chování a zabývá se otázkami odlišování správného a špatného. Metaetika sleduje diskusi o jazyce, kterým se o morálce hovoří, a možnostech jeho odůvodnění. Z pohledu žurnalistiky je nejdůležitější a nejvíce relevantní aplikovaná etika. Věnuje se uplatnění teorií etiky v konkrétních situacích v různých aspektech života, morální otázky totiž zasahují do všech oblastí společnosti a do naší každodennosti. Aplikovaná etika zahrnuje například etiku života a smrti, životního prostředí, obchodu, sexuality a vztahů, feministickou etiku či bioetiku.⁵ V neposlední řadě pod ni spadá etika jednotlivých profesních skupin, například lékařská, právní etika a rovněž novinářská etika.⁶

1.1.2 Etika v žurnalistice

Profesní etika v obecné rovině představuje soubor etických požadavků, které se váží k výkonu konkrétní profese. Týká se všech členů dané profese a reguluje jejich morální chování a zároveň zahrnuje požadavky společnosti na profesi. Má dvě úrovně – institucionální a individuální. Institucionální etika vychází z profesních a stavovských organizací a má kolektivní charakter. Naopak individuální etika pramení z chování členů profese a jejich vlastní činnosti.⁷

Přítomnost určitých standardů práce a etického rámce v žurnalistice je nesporná a je předpokladem existence žurnalistiky, minimálně té seriózní. Navíc sama veřejnost předpokládá u novinářů nejen dodržování pravidel profesní etiky, ale i jejich rozvíjení, tak jako u jiných profesí.⁸ Výchozí situace veškerých úvah o novinářské etice je ale ve srovnání s jinými profesemi složitější, neboť žurnalistika nebývá považována za plnohodnotnou profesi a samotná její definice je komplexní a neustále se vyvíjí. Proměnlivost vymezení žurnalistiky představuje problémy či výzvy nejen na poli novinářské etiky, ale všeobecně v celém oboru.

Jednu z definic žurnalistiky nabízí *Slovník žurnalistiky*: „Produkt činnosti novinářů (žurnalistů), který obsahuje informace o současném dění ve společnosti a názorech na toto

⁴ THOMPSON, Mel. *Přehled etiky*. Praha: Portál, 2004, s. 12. ISBN 80-717-8806-6.

⁵ Tamtéž, s. 12-13.

⁶ MORAVEC, Václav. *Etika a česká média*. JIRÁK, Jan. *10 let v českých médiích*. Praha: Portál pro Newton Information Technology, 2005, s. 51. ISBN 80-7178-925-9.

⁷ Porovnej: REMIŠOVÁ, Anna. *Etika médií*. Bratislava: Kalligram, 2010, s. 81-82. ISBN 978-80-8101-376-8.

⁸ Porovnej: MCNAIR, Brian. *Sociologie žurnalistiky*. Praha: Portál, 2004, s. 67-68. ISBN 80-7178-840-6.

dění. Její součástí je sběr, třídění, zpracování a distribuování aktuálních informací a faktů prostřednictvím médií.“⁹ Mediální teoretik Denis McQuail předkládá tuto definici: „Žurnalistika je konstrukcí a zveřejňováním zpráv o současných událostech, lidech nebo okolnostech veřejného významu či zájmu. Tato konstrukce se zakládá na informacích získaných z důvěryhodných zdrojů.“¹⁰ Ačkoliv citovaný autor staví definici žurnalistiky na zpravodajství a za novináře považuje ty, kteří se věnují sběru, analýze a publikování zpráv profesionálně, obratem dodává, že je důležité neidentifikovat žurnalistiku pouze jako zprávy, ale zahrnout i další druhy záznamu sociální skutečnosti.¹¹ Na tomto místě doplníme dvě základní roviny novinářské práce, a to zpravodajství a publicistiku a princip jejich důsledného oddělování.¹² Žurnalistiku můžeme vnímat v různých formách – jako typ sociální komunikace (konkrétně to je mediální a masová komunikace), vlastní mediální obsahy, povolání či studijní obor.¹³

Pojetí žurnalistiky coby profese je dlouhodobě předmětem diskusí a úvah. Ze sociologického hlediska by měla profese splňovat určité obecné charakteristiky, neexistuje ovšem jejich pevný koncept či standard. Většinou se odvozují od rysů klasických profesí jako lékař či právník, což ale může být problematické při dalším zobecňování. Za základní znaky profese jsou považovány systematická teorie, profesní autorita, profesní asociace a profesní etika.¹⁴ Nyní je podrobněji rozvedeme ve vztahu k žurnalistice.

Systematická teorie a její pochopení obvykle slouží jako podmínka pro osvojení si profese a předpoklad jejího praktického výkonu. Typicky tomu tak je například u zmíněných lékařů, v jiných oblastech to ale zdaleka nemusí platit. Ačkoliv se po celém světě etablovaly žurnalistické obory na vysokých školách, není získání vysokoškolského vzdělání (žurnalistického, ale ani jiného) nutnou podmínkou pro výkon novinářského povolání a práce novináře není nezbytně závislá na teoretických poznatcích z oboru. V tomto bodě tedy žurnalistika nesplňuje sociologické požadavky na profesi. Profesní autorita úzce souvisí se systematickou teorií, díky které mají profesionálové monopol na

⁹ OSVALDOVÁ, Barbora. Žurnalistika. HALADA, Jan a Barbora OSVALDOVÁ, ed. *Slovník žurnalistiky: Výklad pojmů a teorie oboru*. Praha: Karolinum, 2017, s. 280. ISBN 978-80-246-3752-5.

¹⁰ MCQUAIL, Denis. *Žurnalistika a společnost*. Praha: Karolinum, 2016, s. 33. ISBN 978-802-4630-939.

¹¹ Tamtéž.

¹² Porovnej: OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. 2., upr. vyd. Praha: Karolinum, 2011, s. 11. ISBN 978-80-246-1899-9.

¹³ Porovnej: MORAVEC, Václav. *Proměny novinářské etiky*. Praha: Academia, 2020, s. 52-54. ISBN 978-80-200-3111-2.

¹⁴ Porovnej: KELLER, Jan. *Úvod do sociologie*. 5. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008, s. 185-186. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-86429-39-7.

kompetenci a disponují informacemi a dovednostmi, které veřejnost neovládá.¹⁵ Ani v tomto žurnalistika zcela nenaplnuje sociologickou definici profese. Úzkému vymezení naopak odpovídá právnická profese, mnoho jiných spolu se žurnalistikou ale kategorii nesplňuje, a i přesto je společnost považuje za profese. Což lze vnímat jako potvrzení problematičnosti kategorizace profesí a přisuzování tohoto označení.

Úkolem profesní organizace je kodifikace hodnot a pravidel, kontrola jejich dodržování a růst kvalifikace příslušníků dané profese, čímž je také posilován jejich kompetenční monopol.¹⁶ V žurnalistice tuto roli plní stavovské organizace novinářů, ke kterým patří i Syndikát novinářů ČR. Vliv SN ČR na novinářskou etiku je nesporný, problematická je ovšem zmíněná kontrola a vymahatelnost dodržování pravidel, jelikož členství v syndikátu je dobrovolné. Role profesní etiky v žurnalistice již byla zmíněna a budeme se jí dále podrobněji věnovat, zde tedy jen doplníme, že z pohledu tohoto bodu lze zařadit žurnalistiku k plnohodnotným profesím.

Za další znak profese bývá považován též altruismus služby, který chápeme jako vyšší poslání či funkci profese v rámci společnosti a potřeb veřejnosti.¹⁷ Postavením žurnalistiky ve společnosti, jejich vztahem a vzájemným vlivem se zabývá Denis McQuail, který ve své práci rozvíjí sociální teorii žurnalistiky. Základním východiskem je předpoklad, že žurnalistika hraje významnou roli ve společenském životě a že média a mediální organizace se musejí v důsledku toho řídit stejnými principy, které jsou určující i pro zbytek společnosti. Vždy je třeba při úvahách o fungování žurnalistiky brát v potaz společenský kontext. Ostatně samotná etika vychází ze společenského zřízení a etické normy reflektují to, jaká je společnost, a na jejím základě se také mohou měnit. V demokratických zřízeních se jedná především o svobodu slova, rovnost všech občanů a právní stát. Žurnalistika zprostředkovává veřejný projev a v moderní demokratické společnosti je podmínkou vzniku veřejného prostoru.¹⁸ Zároveň je třeba mít na mysli, že média jsou také součástí mediálního průmyslu a ta komerční nejsou primárně altruistická, jejich cílem je zisk.

¹⁵ Porovnej: KELLER, Jan. *Úvod do sociologie*. 5. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008, s. 185-186. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-86429-39-7.

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ Porovnej: MORAVEC, Václav. *Proměny novinářské etiky*. Praha: Academia, 2020, s. 92-93. ISBN 978-80-200-3111-2.

¹⁸ Porovnej: MCQUAIL, Denis. *Žurnalistika a společnost*. Praha: Karolinum, 2016, s. 25. ISBN 978-802-4630-939.

Denis McQuail v knize *Žurnalistika a společnost* uvádí pět obecných kritérií profese, které by mohly být pro žurnalistiku nejrelevantnější. Do značné míry korespondují se znaky Jana Kellera. Kritéria profese podle McQuaila jsou:

- „Mít základní dovednosti vyžadující značný trénink, zručnost a úsudek, a navíc mít přístup k systematickému vzdělávání,
- dosáhnout monopolu na danou službu, jež společnost vesměs akceptuje,
- mít určitý stupeň svobody jako povolání a zároveň osobní autonomii rozhodování pro ty, kteří toto povolání vykonávají,
- mít soubor jasně vymezených norem profesionálního chování, které jsou dodržovány,
- chovat se při vykonávání profese eticky vůči společnosti nebo veřejnému zájmu. Požadovat veřejně důvěryhodné podstavení ve společnosti s odpovídajícím respektem a odpovědností.“¹⁹

Dle citovaného autora má žurnalistika potenciál naplňovat všechna výše představená kritéria, alespoň do určitého stupně a za určitých podmínek, ale zároveň naráží na problémy. Ty opět korespondují s již výše naznačenými úskalími, tedy jen stručně: absence fixního souboru vědění či dovedností a monopolu na výkon povolání; chybějící hranice; konflikt mezi případným monopolem a právem každého na zveřejňování informací; nedostatek profesionální autonomie; etika a profesní normy jsou přítomny, ale jejich rozšířenost, univerzální shoda a také kontrola jsou omezené; vliv potřeby zisku na veřejnou roli.²⁰ Za vhodné označení pro žurnalistiku navrhuje McQuail termín veřejné povolání, jelikož má zásadní veřejný prospěch a potenciál ovlivňovat události, akceptuje potřebu veřejné odpovědnosti, upřednostňuje samoregulaci a samotná práce novinářů je vysoce profesionalizovaná.²¹

Ačkoliv žurnalistika nesplňuje veškeré nároky na profesi z pohledu sociologie a bývá nazývána semiprofesi, její vliv na společnost a role etiky z ní činí profesi minimálně v rovině filozofické. Proto i my budeme v této diplomové práci používat ve spojení s žurnalistikou výraz profese a budeme se zabývat její aplikovanou (či profesní) etikou.

¹⁹ MCQUAIL, Denis. *Žurnalistika a společnost*. Praha: Karolinum, 2016, s. 95. ISBN 978-802-4630-939.

²⁰ Tamtéž, s. 96-98.

²¹ Tamtéž, s. 108.

Slovník žurnalistiky vykládá novinářskou etiku následovně: „Významná součást profesní či aplikované etiky (vedle etiky lékařské, právnické, soudcovské apod.), jež se snaží ustavit principy správného chování seriózní žurnalistiky.“²² Role etiky bývá jedním z hlavních argumentů pro uznání žurnalistiky plnohodnotnou profesí s vysokými morálními nároky. Etika má zásadní vliv na důvěru publika a veřejnosti v žurnalistiku, napomáhá její společenské oprávněnosti. Promítá se do jednání novinářů i do mediálních obsahů.²³

Slovník mediální komunikace rozlišuje dvě hesla – etika mediální a novinářská. Mediální etiku dle autorů slovníku tvoří „soubor sociálních, resp. profesních norem odrážejících akceptované morální hodnoty, na jejichž základě se definují postupy při práci na mediálních produktech, jež jsou v dané době a daném společenském kontextu považovány za přijatelné a žádoucí, a nároky na tyto produkty (...).“²⁴ Soubor těchto norem pak slouží k regulaci činnosti profesionálů a kontrole kvality jejich výsledků. Je zřejmé, že etika mediální je širokým konceptem zahrnujícím všechny části mediálních organizací a jejich různé pracovníky. Novinářská etika dle *Slovníku mediální komunikace* spadá pod mediální etiku a tvoří ji specifické sociální normy, které se vztahují přímo k výkonu novinářského povolání. S její pomocí se definují postupy při práci v oblasti zpravodajství a sociálně závazná pravidla profesně přijatelného chování, která nabývají konkrétní podoby například v etických kodexech. Stejně jako etika mediální je součástí regulace médií.²⁵ Anna Remišová rovněž akcentuje tyto dvě roviny, tedy etiku médií a etiku žurnalistiky, přičemž novinářskou etiku považuje za základ té mediální.²⁶

Z výše představených definic můžeme nyní vyvodit hlavní funkce novinářské etiky, přičemž přeneseně je lze vztáhnout i na syndikát coby její součást. Tou základní je vymezení principů a morálních hodnot novinářské profese, ze kterých následně vyplývá rozlišení správného a špatného chování. Další funkcí je tedy artikulace etických problémů a sporných oblastí v žurnalistice. Z dialogů o hodnotách a normách vychází jejich kodifikace, která je základem samoregulace (tedy vnitřní kontroly) profese.

²² MORAVEC, Václav a Barbora OSVALDOVÁ. Etika novinářská. HALADA, Jan a Barbora OSVALDOVÁ, ed. *Slovník žurnalistiky: Výklad pojmů a teorie oboru*. Praha: Karolinum, 2017, s. 85. ISBN 978-80-246-3752-5.

²³ Porovnej: MCNAIR, Brian. Sociologie žurnalistiky. Praha: Portál, 2004, s. 67-68. ISBN 80-7178-840-6.

²⁴ JIRÁK, Jan. Etika mediální. REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004, s. 55. ISBN 80-7178-926-7.

²⁵ Porovnej: JIRÁK, Jan. Etika novinářská. REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004, s. 56. ISBN 80-7178-926-7.

²⁶ Porovnej: REMIŠOVÁ, Anna. *Etika médií*. Bratislava: Kalligram, 2010, s. 22. ISBN 978-80-8101-376-8.

Etika má klíčový praktický význam pro každodenní práci žurnalistů, jelikož objasňuje zásady profesionálního jednání a uvážlivé kroky. Etické teorie a koncepty se v žurnalistice prolínají s praktickým výkonem profese. Je možné vymezit dvě úrovně novinářské etiky. Mikroúroveň se zabývá problémy každodenní redakční praxe (může jít například o výběr fotografií či videí k citlivým tématům, způsob pokrytí nehody či katastrofy a podobně). Makroúroveň reflektuje obecnější otázky s většinou trvalejším přesahem (jako například problematika odpovědnosti, střetu zájmů, vyváženosti, práce se zdroji).²⁷ Syndikát novinářů řadí právě na makroúroveň.

Základní požadavky novinářské etiky vycházejí podle Anny Remišové ze samotného společenského poslání žurnalistiky, tedy „přinášet pravdivé informace, být čestný, respektovat právo jiných na svobodu projevu, respektovat lidskou důstojnost, zodpovídat za své skutky a jejich důsledky, sloužit veřejnému zájmu.“²⁸ Citovaná autorka zdůrazňuje zásadní a přímý vliv charakteru a individuálního chování novináře na etické aspekty jeho tvorby i na pověst a důvěryhodnost celé žurnalistické profese. Nesmíme tedy při výkladu novinářské etiky vynechat roli morálky a vlastního hodnotového rámce každého novináře a člena profese. Mezi základní etické vlastnosti novináře Remišová řadí čestnost, odvážnost, empatii, zodpovědnost a povinnost sebereflexe.²⁹

Z postavení žurnalistiky coby veřejného povolání, jak jej definoval Denis McQuail, vyplývá, že novinářská etika nemá úplně stálý charakter. Podléhá všeobecnému historickému, společenskému, politickému, kulturnímu a technickému vývoji a dalším vlivům, stejně jako samotná žurnalistika. Přesto můžeme mluvit o určitých zastřešujících konceptech, hodnotách či požadavcích, které přetrvávají v čase, ale zároveň prochází pravidelnou revizí zejména skrze aktivitu profesních organizací, dialog členů novinářské obce či na akademické a odborné úrovni.

Na závěr této podkapitoly nastiňme hlavní eticky sporné oblasti žurnalistiky a problémy, se kterými se novináři setkávají. Jelikož povaha žurnalistické práce je nesmírně komplexní a rozmanitá, bylo by možné věnovat popisu a analýze zásadních etických otázek novinářské profese samostatnou publikaci. Pro účely této diplomové práce postačí stručné shrnutí vycházející z odborné literatury.

²⁷ Porovnej: MORAVEC, Václav. *Proměny novinářské etiky*. Praha: Academia, 2020, s. 153. ISBN 978-80-200-3111-2.

²⁸ REMIŠOVÁ, Anna. *Etika médií*. Bratislava: Kalligram, 2010, s. 87-88. ISBN 978-80-8101-376-8.

²⁹ Tamtéž, s. 165-166.

K eticky problematickým oblastem patří nakládání se zdroji informací, narušování soukromí, klamání, plagiátorství, vztah novinářů k majitelům médií či inzerentům, uplácení a konflikt zájmů, osobní účast na zprávě či referování o krizových situacích.³⁰ Velmi důležitá je etika v případě dodržování presumpce nevinny, ochrany zdroje či při informování o dětech, zvláště zranitelných osobách a obětech. V neposlední řadě můžeme narazit na etické problémy také během práce s audiovizuálními materiály včetně jejich editace a zapojování do mediálních obsahů.³¹

Dalším zdrojem, s jehož pomocí můžeme stanovit hlavní etická dilemata, jsou kodexy či deklarace novinářských organizací.³² Mezinárodní federací novinářů schválená *Deklarace principů novinářského chování* považuje za vážný profesionální přestupek „plagiátorství, zlovolné zkreslení skutečnosti, pomluvu, urážku na cti, křivé obvinění, nepodložené obvinění, přijetí jakékoliv formy úplatku s ohledem na publikování nebo potlačení zpráv a informací.“³³ *Etický kodex novináře* vydaný Syndikátem novinářů České republiky zahrnuje (mimo již zmíněné) například tyto eticky sporné oblasti: nepoctivé získávání informací, zneužívání postavení a výsad plynoucích z povolání novináře, identifikaci obětí a viktimizaci.³⁴

1.1.3 Svoboda projevu

Zásadním principem liberální demokratické společnosti je dodržování lidských práv a svobod. Žurnalistika vychází z principů svobody slova a vyjadřování a zároveň je nezbytnou součástí zajištění těchto a dalších svobod pro veřejnost, jelikož bez svobodných médií by občané neměli možnost přijímat informace pro svobodné utváření názorů. V této podkapitole stručně představíme hlavní prameny ukotvující svobodu slova v mezinárodním i českém prostředí. Považujeme za důležité se jimi zabývat, protože tvoří základ činnosti Syndikátu novinářů ČR.

Slovník žurnalistiky definuje svobodu tisku následovně: „Jedna z nezbytných podmínek plnění základních společenských funkcí masových médií, tj. svobodně a bez vnějších deformujících vlivů informovat širokou veřejnost, a tím vytvářet kontrolu

³⁰ Porovnej: MORAVEC, Václav. *Proměny novinářské etiky*. Praha: Academia, 2020, s. 169-170. ISBN 978-80-200-3111-2.

³¹ Porovnej: FROST, Chris. *Journalism Ethics and Regulation*. 3rd ed. Harlow, England: Pearson, 2011. ISBN 978-1-4082-4468-5.

³² Etickým kodexům se budeme podrobně věnovat v dalších částech práce, proto je na tomto místě využíváme pouze jako zdroj informací, aniž bychom se předčasně zabývali teoretickým výkladem.

³³ Viz. Příloha č. 3: Deklarace principů novinářského chování.

³⁴ Viz. Příloha č. 2: Etický kodex novináře.

a zpětnou vazbu procesů odehrávajících se ve společnosti (...).“³⁵ Svoboda tisku coby součást základních lidských práv úzce souvisí se svobodou slova a projevu. Formulována je na mezinárodní úrovni i v ústavních normách jednotlivých států. Je namístě doplnit, že princip svobody tisku jako takový nevytváří žádné další požadavky na kvalitu žurnalistiky. Svoboda médií tedy přímo neukotvuje etické principy novinářské práce, ale je jejich východiskem.

Valné shromáždění Organizace spojených národů (OSN) schválilo 10. prosince 1948 *Všeobecnou deklaraci lidských práv* (dále Deklarace). Svoboda projevu a přesvědčení byla uznána za jednu ze základních hodnot hned v úvodu dokumentu. Podrobně ji vymezuje článek 19 Deklarace: „Každý má právo na svobodu přesvědčení a projevu; toto právo nepřipouští, aby někdo trpěl újmu pro své přesvědčení, a zahrnuje právo vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky jakýmkoli prostředky a bez ohledu na hranice.“³⁶ Na právně nezávazný dokument navazují dvě závazné mezinárodní smlouvy, které jej rozvíjejí a zavazují členské státy k respektování a dodržování lidských práv a svobod. Jedná se o *Mezinárodní pakt o občanských a politických právech* a *Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech*, oba byly schváleny OSN v roce 1966. Článek 19 *Mezinárodního paktu o občanských a politických právech* se zabývá svobodou projevu a doplňuje její vymezení v Deklaraci, a to především uznáním odpovědnosti a možných omezení této svobody:

„(...) 2. Každý má právo na svobodu projevu; toto právo zahrnuje svobodu vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu, bez ohledu na hranice, ať ústně, písemně nebo tiskem, prostřednictvím umění nebo jakýmkoli jinými prostředky podle vlastní volby.

3. Užívání práv uvedených v odstavci 2 tohoto článku s sebou nese zvláštní povinnosti a odpovědnost. Může proto podléhat určitým omezením, avšak tato omezení budou pouze taková, jaká stanoví zákon a jež jsou nutná:

a) k respektování práv nebo pověstí jiných;

³⁵ ŠMÍD, Milan. Svoboda tisku. HALADA, Jan a Barbora OSVALDOVÁ, ed. *Slovník žurnalistiky: Výklad pojmů a teorie oboru*. Praha: Karolinum, 2017, s. 235-236. ISBN 978-80-246-3752-5.

³⁶ Všeobecná deklarace lidských práv. OSN [online]. [cit. 2021-11-24]. Dostupné z: https://www.osn.cz/wp-content/uploads/UDHR_2016_CZ_web.pdf

b) k ochraně národní bezpečnosti nebo veřejného pořádku nebo veřejného zdraví nebo morálky.“³⁷

Na evropské úrovni je zásadním dokumentem *Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod* (známá také jako *Evropská úmluva o ochraně lidských práv*), kterou podepsali 4. listopadu 1950 členové Rady Evropy. Svým obsahem navazuje na Deklaraci. Svoboda projevu je vymezena v článku 10. Právo každého na svobodu projevu zahrnuje „(...) svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice.“³⁸ Článek 10 rovněž připouští možnost omezení výkonu těchto práv z důvodu ochrany zájmů demokratické společnosti.

Pro členské státy Evropské unie má stěžejní význam *Listina základních práv Evropské unie* jakožto součást primárního práva EU. Listina byla vyhlášena Evropským parlamentem, Radou a Komisí dne 7. prosince 2000, právní závaznost získala až se vstupem Lisabonské smlouvy v platnost 1. prosince 2009. Preambule dokumentu odkazuje na duchovní a morální dědictví Unie a zdůrazňuje význam nedělitelných a všeobecných hodnot lidské důstojnosti, svobody, rovnosti a solidarity a také zásad demokracie a právního státu.³⁹ Svobodu slova a informací zaručuje Článek 11:

„1. Každý má právo na svobodu projevu. (...)

2. Svoboda a pluralita sdělovacích prostředků musí být respektována.“⁴⁰

Posledním dokumentem, který je třeba zmínit, je *Listina základních práv a svobod* (dále Listina). Dne 16. prosince 1992 byla vyhlášena součástí ústavního pořádku České republiky, a to článkem 3 Ústavy České republiky.⁴¹ Svobodou slova se zabývá Článek 17 Listiny:

„(1) Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny.

(2) Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje

³⁷ Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. *OSN* [online]. [cit. 2021-11-24]. Dostupné z: https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/mezinar.pakt-obc.a.polit._prava_.pdf

³⁸ Evropská úmluva o ochraně lidských práv. *European Court of Human Rights* [online]. [cit. 2021-11-24]. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf

³⁹ Listina základních práv Evropské unie. *EUR-Lex* [online]. c1998-2021 [cit. 2021-12-12]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A12012P%2FTXT>

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ Ústava České republiky. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2021-11-24]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>

a informace bez ohledu na hranice státu.

(3) Cenzura je nepřípustná.

(4) Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.

(5) Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. Podmínky a provedení stanoví zákon.⁴²

Za bližší zmínku stojí bod 3, který zakazuje jakoukoliv cenzuru, a bod 5, který vymezuje právo občanů na informace o činnosti státních orgánů, kterým ukládá povinnost poskytovat informace.

1.1.4 Regulace žurnalistiky

Jak již bylo naznačeno výše, mediální, respektive novinářská etika je součástí regulace žurnalistiky. V obecné rovině se regulací myslí „působení jednoho systému (regulujícího, řídícího) na jiný systém (regulovaný, řízený) – a to za účelem zachování anebo změny systému řízeného.“⁴³ Regulaci médií pak definuje *Slovník mediální komunikace* jako „soubor psaných i nepsaných norem a pravidel usměrňujících jednání a strukturně-organizační podstatu médií ve společnosti.“⁴⁴ Řízení a kontrola médií v demokratických politických systémech probíhá v souladu s principy svobody slova a projevu, které shrnula předcházející podkapitola. V nedemokratických režimech mají média zcela jiné postavení, podléhají absolutní kontrole státní moci a cenzuře a slouží jako nástroj propagandy autoritativní vlády. Vzhledem k zaměření této diplomové práce se budeme blíže zabývat pouze regulací v liberálně demokratickém kontextu.

Formy regulace v žurnalistice jsou obecně členěny do dvou rovin – externí a interní regulace. Také je možné rozlišovat mezi formálními a neformálními prostředky.⁴⁵

⁴² Listina základních práv a svobod. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2021-11-24]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

⁴³ MORAVEC, Václav. *Proměny novinářské etiky*. Praha: Academia, 2020, s. 138. ISBN 978-80-200-3111-2.

⁴⁴ TRAMPOTA, Tomáš. Regulace médií. REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004, s. 208-209. ISBN 80-7178-926-7.

⁴⁵ Porovnej: MCQUAIL, Denis. *Žurnalistika a společnost*. Praha: Karolinum, 2016, s. 170. ISBN 978-802-4630-939.

V následující části představíme obě roviny, přičemž detailně se budeme zabývat regulací interní, pod kterou spadá novinářská etika a s ní i syndikát novinářů.

1.1.5 Externí regulace

Externí regulaci lze vyložit jako vnější regulaci ze strany státu. Představuje ji soubor norem vytvořených státem, v demokratických společnostech konkrétně vzniká jako výsledek procesů národních států a jejich institucí založených na svobodných volbách. Ustanovení a předpisy externí regulace typicky doplňuje systém donucovacích prostředků, který má zajišťovat jejich dodržování.⁴⁶ Externí regulace zahrnuje požadavky či tlaky pramenící mimo mediální organizace, které není možné odmítnout.⁴⁷

V tuzemské žurnalistice tvoří externí regulaci zákony České republiky, na jejichž vrcholu stojí Ústava ČR, a dále také právo Evropské unie. Již jsme vyložili, že žurnalistika v kontextu demokratické společnosti vychází z principů svobody slova a vyjadřování coby součásti základních lidských práv. Totéž platí i pro její regulaci.

V následující tabulce je přehled základních právních norem tvořících externí regulaci žurnalistiky a médií v České republice.

Tabulka č. 1: Přehled platných norem externí regulace žurnalistiky v ČR

Zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání
Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon)
Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)
Zákon č. 132/2010 Sb., o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání a o změně některých zákonů (zákon o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání)

⁴⁶ Porovnej: MORAVEC, Václav. *Proměny novinářské etiky*. Praha: Academia, 2020, s. 141-142. ISBN 978-80-200-3111-2.

⁴⁷ Porovnej: MCQUAIL, Denis. *Žurnalistika a společnost*. Praha: Karolinum, 2016, s. 170. ISBN 978-802-4630-939.

Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů
Zákon č. 348/2005 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích a o změně některých zákonů
Zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi
Zákon č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu
Zákon č. 517/1992 Sb., o České tiskové kanceláři

Vedle vnější regulace založené na externích normách vymahatelných právní mocí funguje v mediálních systémech interní regulace stojící na pravidlech prosazovaných a přijímaných dobrovolně. Právě vymahatelnost a existence donucovacích prostředků jsou hlavním rozdílem mezi externí a interní regulací. Obě roviny se ovlivňují a tvoří systém založený na vzájemném vztahu práva a morálky.

1.1.6 Interní regulace

Žurnalistika funguje ve vymezeném právním rámci a podléhá externí regulaci. Zároveň však novinářskou činnost a média korigují sami příslušníci této profese, a to skrze žurnalistickou etiku. Mluvíme o interní regulaci neboli takzvané samoregulaci či autoregulaci. Je založena na principu dobrovolnosti a vychází přímo zevnitř profese – příslušníci sami mezi sebou nebo vůči jiným subjektům a společnosti přijímají pravidla chování. Jejich dodržování je vázáno na morálku. Zopakujme, že interní regulace funguje bez vnějších donucovacích prostředků.⁴⁸

Význam samoregulace pramení ze skutečnosti, že nejlépe znají konkrétní etická dilemata právě členové dané profese. Navíc jejich ochota podílet se na samoregulaci je klíčová pro její zavádění a funkčnost. To, co příslušníky profese vede k aktivní samoregulaci, je především snaha o vysokou míru profesionality a morálních standardů, zajištění a udržení důvěry veřejnosti.⁴⁹ Významným faktorem je autonomie profese, kterou

⁴⁸ Porovnej: DAVIS, Michael. Why Journalism Is a Profession. MEYERS, Christopher. *Journalism Ethics: A Philosophical Approach*. New York: Oxford University Press, 2010, s. 98-99. ISBN 978-0-19-537079-9.

⁴⁹ Porovnej: REMISOVÁ, Anna. *Etika médií*. Bratislava: Kalligram, 2010, s. 99. ISBN 978-80-8101-376-8.

chápeme jako schopnost člověka (či skupiny) jednat na základě hodnot a cílů, které si daný člověk (či skupina) zvolil.⁵⁰

V případě žurnalistiky má autonomie zcela zásadní roli. Pro novináře je klíčové dbát na profesionalitu a etickou bezúhonnost, usměrňovat vlastní chování a tím předcházet přísnější externí regulaci a omezování autonomie. Pokles úrovně profesionality a nedodržování etických zásad mohou totiž vést k externím zásahům ze strany státu. Dle Remišové jsou obavy ze zásahů státní moci do činnosti profese a ohrožení autonomie jedněmi z důvodů rozvoje interní regulace.⁵¹ Mediální teoretička Renita Coleman v knize Christophera Meyerse *Journalism Ethics* popisuje vliv autonomie přímo na etické uvažování novinářů. S rostoucí mírou profesní autonomie dle autorky posiluje rovněž etika. A to nejen v případě působení politického či ekonomického systému na ten mediální, ale především na úrovni jednotlivých mediálních organizací či redakcí. „Profesionální autonomie, definována nezávislostí při práci a výběru úkolů a autoritou v rozhodování, je významným předpokladem lepšího etického uvažování,“⁵² uvádí Renita Coleman.

Samoregulace nabývá různých forem. Denis McQuail v knize *Žurnalistika a společnost* rozděluje mechanismy interní odpovědnosti na formální a neformální. Mezi ty formální řadí především každodenní rozhodovací procesy uvnitř zpravodajských médií vedené skrze hierarchii kontroly, popřípadě zřízení redakčního ombudsmana či zavedení kodexu. Z neformálních autor připomíná vliv socializace a pracovního prostředí, reakce a zpětnou vazbu publika. Vnitřní pravidla a kodexy profesních organizací (popřípadě kodexy a pravidla jednotlivých médií) dle McQuaila tvoří základní samoregulační nástroje.⁵³

Pro funkční a trvalou samoregulaci žurnalistiky je stěžejní její institucionalizace. Tedy vytvoření určitých mechanismů rozvíjení a řízení autoregulace chování novinářů a také kontrolních nástrojů. Jejím cílem je ukotvení etiky ve výkonu profese. Hlavními aktéry institucionalizované samoregulace jsou na celospolečenské úrovni profesní svazy,

⁵⁰ Porovnej: ELLIOTT, Deni a David OZAR. An Explanation and a Method for the Ethics of Journalism. MEYERS, Christopher. *Journalism Ethics: A Philosophical Approach*. New York: Oxford University Press, 2010, s. 14. ISBN 978-0-19-537079-9.

⁵¹ REMIŠOVÁ, Anna. *Etika médií*. Bratislava: Kalligram, 2010, s. 97. ISBN 978-80-8101-376-8.

⁵² COLEMAN, Renita. Moral Development and Journalism. MEYERS, Christopher. *Journalism Ethics: A Philosophical Approach*. New York: Oxford University Press, 2010, s. 31. ISBN 978-0-19-537079-9.

⁵³ Porovnej: MCQUAIL, Denis. *Žurnalistika a společnost*. Praha: Karolinum, 2016, s. 170. ISBN 978-802-4630-939.

organizace a odborová sdružení novinářů.⁵⁴ Jejich úkolem je ustanovit obecně platná pravidla, zásady chování a práce a dohlížet na dodržování profesní etiky. V České republice tato role připadá Syndikátu novinářů ČR. Spolu se sdruženími novinářů se na institucionalizaci samoregulace podílejí také unie vydavatelů, veřejnoprávní média a média soukromá a jejich vlastníci.

Za fundamentální nástroj samoregulace novinářské profese bývá obecně považován etický kodex – dokument, který obsahuje základní etické povinnosti všech členů profese, případně zaměstnanců konkrétní mediální organizace. Na něj navazují mechanismy zpětné vazby či kontroly, mezi které patří tiskové a mediální rady a redakční a tiskoví ombudsmeni. Jako další nástroj bývá zmiňováno také průběžné vzdělávání novinářů.⁵⁵ Můžeme rovněž vnímat individuální samoregulaci, která vychází z osobních hodnot, morálky a svědomí jednotlivých novinářů, respektive mediálních profesionálů. Zde je důležité zmínit, že vlastní hodnotový rámec se začíná utvářet ještě před tím, než se osoba stane součástí profese. Individuální samoregulace je neustálým procesem získávání, budování a tříbení vlastního morálního kompasu a ze své podstaty nespadá pod institucionalizovanou interní regulaci.

1.2 Syndikát novinářů ČR

Syndikát novinářů České republiky (SN ČR) je nejvýznamnější profesní organizace žurnalistů v Česku. Je to dobrovolné profesní sdružení, které je politicky, ekonomicky i nábožensky neutrální. Dle *Slovníku žurnalistiky* je syndikát v obecném smyslu „sdružení, svaz, společenství, družstvo, zájmová a stavovská organizace.“⁵⁶ Přičemž v českém kontextu mluvíme především o stavovské organizaci novinářů.

Profesní organizace se podílejí na uplatňování novinářské etiky a jsou hybateli a iniciátory samoregulačních principů. Tuto roli u nás zastává právě SN ČR, který se zabývá zejména profesními a etickými otázkami, hájí nezávislost a svobodu novinářského povolání, slova i tisku. Syndikát prohlašuje, že se „aktivně angažuje za svobodu shromažďovat, analyzovat a šířit informace prostřednictvím tištěných a elektronických médií, svobodu vyjadřovat názor včetně svobody kritizovat, oponovat vládám a politickým

⁵⁴ Porovnej: REMIŠOVÁ, Anna. *Etika médií*. Bratislava: Kalligram, 2010, s. 98. ISBN 978-80-8101-376-8.

⁵⁵ Porovnej: MORAVEC, Václav. *Proměny novinářské etiky*. Praha: Academia, 2020, s. 99. ISBN 978-80-200-3111-2.

⁵⁶ OSVALDOVÁ, Barbora. Syndikát. HALADA, Jan a Barbora OSVALDOVÁ, ed. *Slovník žurnalistiky: Výtklad pojmů a teorie oboru*. Praha: Karolinum, 2017, s. 237. ISBN 978-80-246-3752-5.

a ekonomickým strukturám, veřejným nebo soukromým.“⁵⁷ Syndikát novinářů ČR je součástí Mezinárodní federace novinářů a Evropské federace novinářů. Sídlí v Praze na Senovážném náměstí.

Členem SN ČR se může stát každý člověk, který se aktivně věnuje novinářské práci, působí v České republice a je starší 18 let. Může jít o novináře ve stálém pracovním poměru či živnostníky, dále také studenty žurnalistiky či příbuzných oborů, vysokoškolské pedagogy podílející se na vzdělávání novinářů a bývalé novináře (seniory). Členství nemohou získat pracovníci PR a reklamních agentur, lidé ve vedení obchodních korporací, jejichž podnikání je v rozporu s *Etickým kodexem novináře*, a také volení představitelé politických stran.⁵⁸ Členové jsou povinni dodržovat stanovy Syndikátu novinářů ČR a dokumenty tvořící jejich součást, tedy například *Etický kodex novináře*, a také platit členské poplatky. Rovněž musí podle stanov dodržovat „principy svobody tisku, nezávislosti novináře na politické a ekonomické moci, profesionální standardy novinářství včetně Etického kodexu.“⁵⁹ *Etický kodex novináře* je pro členy Syndikátu novinářů ČR závazný, pro ostatní žurnalisty má pouze doporučující charakter.

Hlavní náplň existence Syndikátu novinářů ČR je ukotvena v jeho stanovách – je jí hájení principů svobody tisku a sdělovacích prostředků. Poslání syndikátu vychází z *Listiny základních práv a svobod*, zvláště pak z ustanovení o svobodě projevu a práva na informace, přičemž jeho cílem je zastávat dodržování Listiny a nezávislost novinářů a novinářek.⁶⁰ Mezi další cíle patří dle stanov SN ČR následující body:

- uplatňovat a chránit práva novinářů (zejména autorská, sociální a pracovní);
- zastupovat novináře při vyjednávání se státními a veřejnými institucemi, podílet se na přípravě mediální legislativy;
- udržovat a zlepšovat profesionální standardy novinářů;
- prosazovat bezpečnost novinářů při výkonu jejich profese a pracovní a sociální podmínky odpovídající povaze novinářského povolání;
- spolupracovat s tuzemskými i mezinárodními novinářskými organizacemi;
- spolupracovat s institucemi zabývajícími se přípravou budoucích žurnalistů;

⁵⁷ O nás. *Syndikát novinářů České republiky, z. s.* [online]. c2022 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/>

⁵⁸ Viz. Příloha č. 1: Stanovy Syndikátu novinářů ČR, bod 4. Členství v SN ČR.

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ Viz. Příloha č. 1: Stanovy Syndikátu novinářů ČR, bod 3. Poslání a cíle spolku.

- podílet se na vytváření podmínek pro profesionální přípravu a odborné vzdělávání novinářů.⁶¹

1.2.1 Členství

Přibližme v této podkapitole principy členství v Syndikátu novinářů ČR. Stanovy SN ČR rozlišují pět typů členství: řádné, pozastavené, mimořádné, čestné a přidružené. Zvláštním stavem je čekatelství na členství. Pro přijetí člena SN ČR je stanovena lhůta dvanácti měsíců, během kterých má zájemce doložit splnění požadavků a jeho přihlášku projednají územní sdružení SN ČR v místě působení uchazeče a členská komise syndikátu. Ta nakonec rozhoduje o přijetí členů a případné spory posuzuje rozhodčí komise. Během čekatelství na členství již disponuje čekatel průkazem Syndikátu novinářů ČR, ale plný status a práva i povinnosti řádného člena zatím nemá.⁶² Takto nastavenou čekací lhůtu lze chápat jako jistou formu pojistky proti zneužití vstupu do syndikátu.

Řádné členství může získat novinář splňující podmínky dané stanovami, které byly představeny již výše. Zájemce se stává členem SN ČR uplynutím dvanácti měsíců čekatelství, během nichž po celou dobu splňoval podmínky členství, a rozhodnutím členské komise. Řádný člen SN ČR má povinnost zaplatit zápisné a členský příspěvek. Stává se držitelem průkazu syndikátu a může také získat průkaz Mezinárodní federace novinářů. Za podmínek stanov má řádný člen právo volit a být zvolen do orgánů SN ČR a také se může přidat k některému z pobočných spolků.⁶³ Pokud mají členové zájem, může jejich role v organizaci a zapojení do spolkové činnosti být poměrně aktivní. Míra zapojení pramení především z jejich vlastní iniciativy. Pro srovnání doplňme, že během čekatelství nelze obdržet press kartu Mezinárodní federace novinářů a není možné být volen ani volit do orgánů syndikátu, pouze se voleb účastnit poradním hlasem.

Stanovy SN ČR definují překážky vylučující členství ve spolku. Některé již byly zmíněny, například působení v PR agenturách či coby představitel politické strany. Řádné členství dle stanov dále nemohou získat většinová vlastníci médií, zaměstnavatelé novinářů, pracovníci tiskových oddělení či členové volených orgánů právnických osob podnikajících v oblasti médií. Pokud řádný člen přestane splňovat podmínky definované stanovami, má možnost požádat o pozastavení členství v SN ČR. Rozhodnutí činí řídicí

⁶¹ Viz. Příloha č. 1: Stanovy Syndikátu novinářů ČR, bod 3. Poslání a cíle spolku.

⁶² Viz. Příloha č. 1: Stanovy Syndikátu novinářů ČR, bod 5. Druhy členství.

⁶³ Tamtéž.

výbor SN ČR na návrh členské komise. V takovém případě dotyčný neplatí členské příspěvky a musí odevzdat průkaz Syndikátu novinářů ČR a Mezinárodní federace novinářů, rovněž se neúčastní voleb do orgánů spolku. O obnovení řádného členství lze požádat, když pominou důvody jeho pozastavení.⁶⁴

Mimořádné členství je určeno pro členy Syndikátu novinářů ČR, kteří se stanou vlastníky médií či zaměstnavateli novinářů. Přidruženým členem se může stát člen, který začne působit jako tiskový mluvčí či pracovník tiskového oddělení, ale jeho činnost bude převážně žurnalistická, ne reklamní. Mimořádný i přidružený člen je dle stanov držitelem průkazu syndikátu, platí příspěvky, ale nemá právo být volen a volit do orgánů SN ČR a získat kartu Mezinárodní federace novinářů. O mimořádném i přidruženém členství rozhoduje řídicí výbor.⁶⁵

Čestné členství podle stanov náleží „zcela výjimečně profesionálům všech oborů včetně novinářského, jejichž publicistická a veřejně prospěšná činnost je obecně uznávaná a respektována.“⁶⁶ Jde o mimořádné ocenění, jež udílí valná hromada SN ČR na základě návrhu řídicího výboru.

Člen Syndikátu novinářů ČR může být ze spolku vyloučen, pokud zneužije průkazu SN ČR či příslušnictví k novinářské profesi ve prospěch svých soukromých zájmů. Vyloučen může být také na základě porušení stanov, jednání proti cílům a účelu syndikátu či poškození jeho prestiže a zájmů. Rozhodnutí o vyloučení činní řídicí výbor SN ČR.⁶⁷ Je zřejmé, že vymezené podmínky vyloučení ze syndikátu zahrnují také porušování novinářské etiky, neboť *Etický kodex novináře* a *Deklarace principů novinářského chování* jsou součástí stanov SN ČR a pro členy je jejich dodržování závazné. Navíc, jak již bylo zmíněno v předchozí podkapitole, cílem syndikátu je mimo jiné také hájit a prosazovat profesionální standardy novinářů. Principy novinářské etiky bezesporu pod profesionální standardy spadají.

1.2.2 Struktura organizace

Syndikát novinářů ČR coby spolek je spravován svými členy prostřednictvím volených orgánů. Těmi jsou: valná hromada; řídicí výbor; předseda SN ČR; kontrolní

⁶⁴ Viz. Příloha č. 1: Stanovy Syndikátu novinářů ČR, bod 5. Druhy členství.

⁶⁵ Tamtéž.

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ Viz. Příloha č. 1: Stanovy Syndikátu novinářů ČR, bod 6. Zánik členství.

skupina; rozhodčí komise; stálé nebo dočasné výbory, komise nebo pracovní skupiny; grémium.⁶⁸ V této podkapitole je představíme a tím nastíníme strukturu a vedení syndikátu.

Předseda Syndikátu novinářů ČR je dle stanov spolku jeho statutárním orgánem, reprezentuje jej navenek a dohlíží na jeho řádný chod, také zastupuje syndikát v Mezinárodní federaci novinářů a v Evropské federaci novinářů.⁶⁹ Vedle předsedy působí ve vedení spolku také místopředsedové. *Slovník žurnalistiky* vymezuje termín syndik (či syndikus): „zplnomocněnec, právní zástupce, ve spolkovém životě předseda společnosti, syndikátu. V České republice tradiční označení nejvyššího představitele stavovské organizace novinářů.“⁷⁰ Výraz syndik je v mediálním diskurzu obecně chápán a běžně používán jako pojmenování pro předsedu Syndikátu novinářů ČR.

Aktuálně stojí v čele SN ČR Adam Černý. Do funkce syndika byl zvolen 21. října 2009 a nahradil zesnulého předsedu Miroslava Jelínka.⁷¹ Bývalý šéfredaktor deníku Mladá fronta a dlouholetý redaktor Hospodářských novin Miroslav Jelínek vedl syndikát ve třech funkčních obdobích od roku 2001 do roku 2009. Dle diplomové práce Tomáše Ouředníka s odkazem na zpravodaj Klubu novinářů Pražského jara 1968 si Jelínek Adama Černého coby svého budoucího nástupce sám přál.⁷² Předchůdkyní Jelínka byla novinářka Irena Válová, která předsedala žurnalistické organizaci v jednom funkčním období mezi lety 1998 a 2001. Historicky prvním předsedou SN ČR byl novinář a publicista Rudolf Zeman. V 60. letech minulého století pracoval v Československém rozhlasu, v roce 1987 spoluzakládal samizdatové Lidové noviny, v nichž působil i po roce 1989. Rudolf Zeman byl do funkce předsedy SN ČR zvolen 28. prosince 1989 na prvním zasedání prozatímní správní rady syndikátu a syndikem zůstal až do roku 1998.⁷³ Současný statutár syndikátu Adam Černý pracoval v době nástupu do vedení SN ČR v zahraniční redakci

⁶⁸ Viz. Příloha č. 1: Stanovy Syndikátu novinářů ČR, bod 11. Orgány Syndikátu novinářů ČR.

⁶⁹ Viz. Příloha č. 1: Stanovy Syndikátu novinářů ČR, bod 16. Předseda SN ČR.

⁷⁰ OSVALDOVÁ, Barbora. Syndik. HALADA, Jan a Barbora OSVALDOVÁ, ed. *Slovník žurnalistiky: Výklad pojmů a teorie oboru*. Praha: Karolinum, 2017, s. 237. ISBN 978-80-246-3752-5.

⁷¹ AUST, Ondřej. Novým předsedou Syndikátu novinářů je Adam Černý. *Lidovky.cz* [online]. 21. října 2009 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/byznys/novym-predsedou-syndikatu-novinaru-je-adam-cerny.A091021_123316_ln-media_ani

⁷² OUŘEDNÍK, T. *Mediální obraz Syndikátu novinářů ČR v denním tisku jako příspěvek transformace médií*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2010, s. 22-24. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Barbara KÖPPLOVÁ, CSc.

⁷³ Tamtéž, s. 19-21.

Hospodářských novin. Je držitelem Ceny Ferdinanda Peroutky za rok 2005 a dlouhodobým spolupracovníkem Hospodářských novin a Českého rozhlasu.⁷⁴

Nejvyšším orgánem syndikátu je valná hromada, tedy členská schůze SN ČR. Tvoří ji shromáždění delegátů volených na tři roky, kteří zastupují členskou základnu spolku. Valnou hromadu svolává předseda spolku nejméně jednou za rok. Ze stanov vyplývá, že „delegáty volí řádní členové SN ČR v poměru 1 delegát na 15 řádných členů SN ČR.“⁷⁵ K pravomocím valné hromady patří mimo jiné schvalování a změny stanov Syndikátu novinářů ČR, schvalování výše členských příspěvků, programu činnosti a zprávy o hospodaření. Volí a odvolává členy řídicího výboru, kontrolní skupiny, rozhodčí komise, uděluje čestné členství a rozhoduje o zániku SN ČR.⁷⁶ V její kompetenci jsou tedy jedny z nejdůležitějších rozhodnutí ohledně fungování a směřování syndikátu.

Na rozhodnutí valné hromady navazuje řídicí výbor SN ČR, jehož funkci můžeme definovat jako výkonnou. Schází se alespoň jednou za čtvrt roku. Tvoří jej dvacet pět členů, z nichž deset zastupuje územní sdružení syndikátu. Obsazení řídicího výboru SN ČR určuje valná hromada v tajných volbách na tříleté funkční období. Ze stanov syndikátu (a ostatně i ze samotného názvu orgánu) je patrné, že řídicí výbor koordinuje činnost SN ČR a dohlíží na ni. Je vykonavatelem usnesení valné hromady, které se ze své činnosti zodpovídá.⁷⁷ Seznam povinností a pravomocí řídicího výboru je poměrně dlouhý, pokusíme se tedy zmínit a shrnout ty nejdůležitější body.

Řídicí výbor dle stanov volí a odvolává ze svého středu předsedu a místopředsedu SN ČR a dohlíží na jejich činnost. Rozhoduje o financování spolku a jednou za rok má za úkol vypracovat zprávu o jeho hospodaření a předložit ji valné hromadě ke schválení spolu s rozpočtem. Má tedy přímý vliv na vedení a financování syndikátu. Dále také zřizuje komise a výbory v rámci SN ČR a rozhoduje o založení pobočných spolků a zájmových klubů, čímž se podílí na fungování spolkové činnosti. Jeho působnost zahrnuje také oblast členství v syndikátu – řídicí výbor volí členskou komisi projednávající přihlášky uchazečů a rozhoduje o udělení mimořádného či přidruženého členství, jak již bylo zmíněno výše. Opomenout nesmíme ani kompetenci týkající se podoby průkazů a závazných přihlášek

⁷⁴ Adam Černý. *Český rozhlas* [online]. c1997-2022 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/adam-cerny-5003325>

⁷⁵ Viz. Příloha č. 1: Stanovy Syndikátu novinářů ČR, bod 12. Valná hromada.

⁷⁶ Viz. Příloha č. 1: Stanovy Syndikátu novinářů ČR, bod 13. Působnost valné hromady.

⁷⁷ Viz. Příloha č. 1: Stanovy Syndikátu novinářů ČR, bod 14. Řídicí výbor.

k členství v SN ČR. Vzhledem k tématu této práce doplňme, že řídicí výbor dohlíží na pravidla vydávání periodika SN ČR a fungování jeho webu.⁷⁸

Orgánem, který má na starost chod SN ČR mezi jednotlivými zasedáními řídicího výboru, je grémium. Skládá se z předsedy a místopředsedů SN ČR a předsedů stálých komisí. Stanovy syndikátu vymezují jeho působnost následovně: „Grémium vykonává rozhodnutí řídicího výboru a rozhoduje o věcech neodkladných. Ze své činnosti se odpovídá řídicímu výboru. Schází se podle potřeby, zpravidla jednou za měsíc. Řídí se jednacím řádem, který schvaluje Řídicí výbor.“⁷⁹

Funkcí kontrolní skupiny je dohled nad hospodařením syndikátu a dodržováním stanov i právních předpisů ze strany spolku. Je odpovědná valné hromadě, ale informuje také řídicí výbor, předsedu SN ČR a jednou ročně členy syndikátu. Kontrolní skupina je tříčlenný orgán volený valnou hromadou na tříleté funkční období. Členové řídicího výboru nemohou být zároveň členy kontrolní skupiny.⁸⁰ Rozhodčí komise má dle stanov za úkol řešit spory mezi členy SN ČR a organizací jako takovou, zejména v problematice placení příspěvků a v dalších členských záležitostech.⁸¹

Vedení a struktura Syndikátu novinářů ČR jsou založeny na demokratických principech dělby moci, delegování a zastupitelství, což lze usoudit z analýzy stanov spolku. V orgánech spolku se uplatňuje zásada reprezentace členské základny a je brána v potaz i proporčnost a zastoupení regionů. Na chodu organizace se podílejí členové skrze volené zastupitele a orgány, případně svou vlastní účastí v nich. Syndikát má nastavený systém rozdělených kompetencí, odpovědnosti a vzájemné kontroly napříč organizací. Připomeňme, že jde o spolek striktně nezávislý a apolitický.

Fungování syndikátu se v průběhu historie vyvíjelo a často výrazně měnilo. Předchůdci současné novinářské organizace působili mnohdy ve zcela jiných konturách, na diametrálně odlišných principech. Především z hlediska formy a náplně činnosti a role syndikátu. Postavení novinářských organizací se v Česku vyvíjelo pod přímým vlivem politických a společenských změn. Můžeme konstatovat, že historie syndikátu v podstatě odráží vývoj společnosti a médií u nás. Následující kapitola je jejím shrnutím.

⁷⁸ Viz. Příloha č. 1: Stanovy Syndikátu novinářů ČR, bod 15. Působnost Řídicího výboru.

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ Viz. Příloha č. 1: Stanovy Syndikátu novinářů ČR, bod 17. Kontrolní skupina.

⁸¹ Viz. Příloha č. 1: Stanovy Syndikátu novinářů ČR, bod 18. Rozhodčí komise.

1.3 Historie Syndikátu novinářů ČR

Následující pojednání o historii Syndikátu novinářů ČR je exkurzem do dějin novinářských organizací a profesionalizace žurnalistiky u nás. Jelikož SN ČR vznikl až po sametové revoluci v roce 1989, představíme nejprve jeho předchůdce a vymezíme roli novinářských profesních spolků v průběhu minulého století a jeho jednotlivých dějinných etap. V závěru kapitoly pak popíšeme okolnosti vzniku SN ČR, jehož založení bylo součástí procesu transformace médií a veřejné sféry po pádu totalitního komunistického režimu.

Novinářské organizace se významně podílejí na ustavování žurnalistického povolání a zároveň jsou ukazatelem míry jeho profesionalizace. K prohlubování profesionalizace a vzniku prvních profesně zaměřených novinářských organizací na našem území došlo již před koncem 19. století. Od roku 1877 působil v českých zemích Spolek českých žurnalistů, jehož založení inicioval Jan Neruda, a postupně přibýly další profesně zaměřené organizace – Ústřední svaz novinářů slovanských (1898), Jednota českoslovanských novinářů (1902), Syndikát českých novinářů (1909) a Syndikát pražských deníkářů (1911).⁸²

Výraznější profesionalizace novinářského povolání začala v období první republiky. Po založení Československa v roce 1918 došlo k formování a rozvoji moderních stavovských novinářských zájmů. Hlavní náplní novinářských organizací v tomto období bylo „vytvářet pro novináře přijatelné pracovní i životní podmínky, ochraňovat a zastupovat jejich zájmy vůči vydavatelům i státu, dbát na jejich odborné vzdělávání a také podporovat spolkový společenský život.“⁸³ Začala se pozvolna utvářet profesní etika, žurnalistická edukace, docházelo ke specializaci redakcí a také k vymezení pracovních úvazků novinářů, jejichž počet narůstal.⁸⁴ Jedním z nejvýznamnějších spolků byl celorepublikový Syndikát československých novinářů založený v květnu 1926. Zastával profesní i odborovou roli, byl nepolitický a můžeme jej považovat za předchůdce dnešního Syndikátu novinářů ČR.⁸⁵ Jeho členy se postupně stávali i žurnalisté z jiných sdružení. Zmínit musíme také vznik organizace sdružující německé novináře

⁸² BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011, s. 139. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8.

⁸³ Tamtéž, s. 177.

⁸⁴ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010, s. 65. ISBN 978-80-7367-698-8.

⁸⁵ OSVALDOVÁ, Barbora. Syndikát. HALADA, Jan a Barbora OSVALDOVÁ, ed. *Slovník žurnalistiky: Východiska pojmů a teorie oboru*. Praha: Karolinum, 2017, s. 237. ISBN 978-80-246-3752-5.

v Československu – Reichsgewerkschaft der deutschen Presse, která začala působit roku 1919.⁸⁶ Publikace *Dějiny českých médií* popisuje důležitost profesně a odborně zaměřených časopisů, na jejichž vydávání se spolky novinářů podílely. Časopisy zprostředkovávaly informace z novinářského života a zároveň představovaly „odbornou platformu pro uvažování o médiích a jejich reflexi.“⁸⁷ Měly široký záběr pokrývající různá témata související s novinářstvím. Nejvlivnější byl *Věstník československých novinářů* vydávaný mezi lety 1927 a 1934 Syndikátem československých novinářů. Důležitým milníkem bylo v roce 1928 založení Svobodné školy politických nauk, v jejímž rámci se začalo vyučovat také novinářství.⁸⁸

V období protektorátu byla žurnalistika podřízena nacistické moci, což se projevilo také na vývoji novinářských organizací. Sítil tlak na spojení a sjednocení početných spolků, které v meziválečném Československu působily. V červnu 1939 došlo ke sloučení čtyř tehdy nejvýznamnějších novinářských spolků do Národního svazu novinářů.⁸⁹ Byl koncipován především jako odborová organizace, která měla za úkol hájit zájmy novinářů při jejich práci. Ačkoliv to bylo v protektorátních podmínkách složité, Národní svaz novinářů se snažil podporovat nezaměstnané novináře, pomáhat rodinám žurnalistů v nucené emigraci či asistovat perzekvovaným novinářům. Směřování svazu silně ovlivnil jeho předseda František Bauer, který působil v odboji.⁹⁰ Německá okupační správa se však pokoušela podřídit svaz svému autoritativnímu vlivu, což se jí podařilo po příchodu zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha v září 1941. Do čela Národního svazu novinářů byl v únoru 1942 dosazen aktivistický novinář Vladimír Krychtálek. Členství ve svazu bylo podmíněno prokázáním árijského původu a znalostí německého jazyka. V organizaci došlo k čistkám, což se projevilo také v obsazení redakcí, jelikož výkon novinářského povolání byl vázán právě na členství v Národním svazu novinářů. Protinacističtí novináři byli pro své politické postoje perzekvováni. Svaz se stal ideologickým nástrojem nacistických okupantů a jeho role aktivní kolaborace trvala až do konce druhé světové války.⁹¹

⁸⁶ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011, s. 177. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8.

⁸⁷ Tamtéž, s. 177.

⁸⁸ Tamtéž, s. 139.

⁸⁹ Tamtéž, s. 205.

⁹⁰ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010, s. 108. ISBN 978-80-7367-698-8.

⁹¹ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011, s. 206-207. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8.

Období po druhé světové válce bylo charakteristické obnovou společnosti, vyrovnáváním se s protektorátní minulostí a očistou veřejného života včetně médií. Výchozím dokumentem byl Košický vládní program z dubna 1945. Důležitou roli hrály profesní a stavovské organizace, které zřizovaly očistné komise či čestné soudy. Došlo ke změně novinářské organizace – Národní svaz novinářů byl nahrazen Svazem českých novinářů. Jeho valná hromada se konala 17. března 1946 v Praze. Členem Svazu českých novinářů se mohli stát pouze žurnalisté, jejichž bezúhonnost potvrdila očistná komise. Ta řídila a vykonávala očistu médií, posuzovala činnost a chování novinářů v protektorátním období. V nejhorších případech mohla kolaborující novináře vyloučit ze žurnalistické obce a předat jejich případy k retribučním soudům. Další změna nastala v roce 1947 s přijetím zákona č. 101/47 Sb. o postavení redaktorů a o svazech novinářů. Norma vymezovala práva a povinnosti redaktora, deklarovala právo psát svobodně a zároveň nařizovala povinné členství ve svazu – profesi tak mohli nadále vykonávat pouze členové novinářské organizace. Vznikl Ústřední svaz československých novinářů, který v sobě zahrnoval Svaz českých novinářů a Zváz slovenských novinářů.⁹²

Během komunistického převratu v roce 1948 hrál Svaz českých novinářů klíčovou roli, účastnil se personální výměny v médiích i vydavatelstvích. Založil za tímto účelem akční výbor a vylučoval novináře ze svých řad, čímž jim znemožnil žurnalistickou práci. Do vedení médií se dostali lidé sympatizující s politikou KSČ a prosovětskou orientací.⁹³ Dne 24. října 1948 proběhl v Praze první celostátní sjezd československých novinářů. Šlo o zlomovou událost, jelikož se na sjezdu svaz novinářů přihlásil ke službě socialistickému režimu a jeho charakter se změnil ze stavovského a zájmového na ideologický. Svaz fungoval v poúnorové době v těsném propojení s komunistickou stranou a stal se jejím nástrojem. O dva roky později v prosinci 1950 byl přijat zákon č. 184/1950 Sb. o vydávání časopisů a o Svazu československých novinářů. Ukládal povinnost členství ve svazu všem novinářům z povolání, svaz tak měl kontrolu nad postavením novinářů uvnitř veškerých redakcí.⁹⁴ Personální politika byla jedním z nejdůležitějších a nejúčinnějších nástrojů

⁹² BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011, s. 224-229. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8.

⁹³ Tamtéž, s. 252.

⁹⁴ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010, s. 169-170. ISBN 978-80-7367-698-8.

kontroly médií ze strany KSČ. „Charakteristikou postavení a role novináře ve společnosti se stala služebnost,“⁹⁵ vysvětluje publikace *Dějiny českých médií 20. století*.

Naděje na změnu k lepšímu přišla ve druhé polovině 50. let minulého století s postupnou liberalizací a demokratizací veřejného života v Československu. Vrchol nastal v 60. letech a zejména pak během Pražského jara v roce 1968. V červnu 1968 dokonce na krátkou dobu došlo ke zrušení cenzury a obnovení svobody projevu. Společenské změny se přirozeně projevy i v novinářské profesi. Roku 1957 proběhl druhý sjezd Svazu československých novinářů, na němž došlo ke zrušení povinného členství ve svazu coby podmínky pro výkon profese. Rozvíjela se publikační činnost svazu, který vydával měsíčník *Československý novinář* – později z něj vznikl měsíčník pro teorii a praxi žurnalistiky *Novinář*. V roce 1966 pak vzniklo v rámci svazu vydavatelství a nakladatelství *Novinář*, které vydávalo týdeníky *Reportér* a *Svět v obrazech*.⁹⁶ Svaz se ovšem navzdory společenské atmosféře oficiálně k reformním snahám Pražského jara dlouho nehlásil. Až do druhé poloviny června, kdy se konal ve dnech 21. až 23. června 1968 mimořádný sjezd Svazu čs. novinářů. Delegáti vyjádřili podporu společenským změnám včetně požadavků svobody projevu a odstranění cenzury. Vznikla federalizovaná organizace Ústředí novinářů ČSSR, kterou tvořily Svaz českých novinářů a Svaz slovenských novinářů. Zmínit musíme také začátek vysokoškolského vzdělávání žurnalistů. V roce 1960 byl založen Institut osvěty a novinářství na Filozofické fakultě UK, který se roku 1965 změnil na samostatnou Fakultu osvěty a novinářství. O čtyři roky později se z ní stala Fakulta sociálních věd a publicistiky.⁹⁷

Invaze vojsk Varšavské smlouvy ukončila v srpnu 1968 demokratizační reformy Pražského jara a v Československu začalo období konsolidace poměrů a normalizace. Došlo k rozsáhlým čistkám v komunistické straně, které měly vliv také na obsazení redakcí. Bez stranické příslušnosti neměli novináři možnost v médiích působit nebo alespoň neměli žádný vliv na chod redakce. Čistky probíhaly také přímo v médiích.⁹⁸ „Novinářským normalizačním funkcionářům se velmi záhy podařilo ovládnout Svaz českých novinářů a vyloučit z něj ty, které stranické materiály a dobová pronormalizační

⁹⁵ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010, s. 167. ISBN 978-80-7367-698-8.

⁹⁶ BEDNÁŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011, s. 304. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8.

⁹⁷ Tamtéž, s. 309.

⁹⁸ Tamtéž, s. 327.

publicistika označovaly jako představitele pravicového oportunismu,⁹⁹ uvádějí autoři *Dějiny českých médií*. Režim během normalizace opět zcela podřídil média svému vlivu a využil je jako ústřední nástroj konsolidace poměrů a ideologického působení. V květnu 1972 proběhl VI. sjezd čs. novinářů, na němž došlo k reorganizaci svazu a jeho přejmenování. Vznikl federativní Československý svaz novinářů zastřešující dvě územní organizace – Český svaz novinářů a Slovenský zväz novinárov. Předsedou byl zvolen tehdejší zástupce šéfredaktora *Rudého práva* Zdeněk Hoření. Novinářská organizace byla plně podřízena politické moci, prosazovala politiku KSČ, svaz byl součástí Národní fronty. V roce 1977 byl na VII. sjezdu Československého svazu novinářů schválen etický kodex socialistického novináře (*Zásady etiky socialistického novináře*), který zcela popíral práci nezávislých médií. Svaz také znovu navázal na tradici publikační činnosti skrze vydavatelství Novinář, ve kterém vydával měsíčník *Novinář*, čtvrtletník *Sešity novináře* a kulturně politický časopis *Svět v obrazech*.¹⁰⁰ Důležitou roli během normalizace měla socialistická výchova budoucích novinářů, která od roku 1972 probíhala na Fakultě žurnalistiky UK. V rámci ní byl zřízen Ústav teorie a praxe žurnalistiky, jehož úkolem bylo mimo jiné rozvíjet vědecko-výzkumnou činnost v oblasti žurnalistiky.¹⁰¹

Sametová revoluce v listopadu 1989 ukončila čtyřicet let trvající totalitní komunistickou vládu v Československu. Následovala transformace celé společnosti včetně médií a novinářské profese. Došlo k zásadní změně právního a ekonomického kontextu fungování médií, jejich společenského postavení a pojetí profesní etiky.¹⁰² Teprve po pádu komunistického režimu mohlo dojít k rozvoji reálné samoregulace a svobodného mediálního systému. Stěžejní událostí z pohledu této diplomové práce bylo ustanovení nových profesních organizací, které měly nahradit Československý svaz novinářů. V revoluční době vznikly: Nezávislé sdružení novinářů, Klub novinářů Pražského jara, Klub nezávislých novinářů či Klub volných novinářů a publicistů. Nezávislé sdružení novinářů následně iniciovalo spojení spolků a založení jednotného syndikátu s odkazem na prvorepublikovou tradici. Mělo jít o politicky nezávislou organizaci přístupnou všem

⁹⁹ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011, s. 327. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8.

¹⁰⁰ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010, s. 244-245. ISBN 978-80-7367-698-8.

¹⁰¹ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011, s. 336. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8.

¹⁰² TRAMPOTA, Tomáš. Základní kontury transformace českého mediálního systému po roce 1989. TRAMPOTA, Tomáš, ed. *Česká média a Evropská unie: 20 let smazávání hranic*. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2009, s. 33-34. ISBN 978-80-86855-50-9.

novinářům, která bude hájit profesionální i odborové zájmy a sledovat dodržování žurnalistické etiky. Dne 16. prosince 1989 došlo k ustanovení prozatímní správní rady Syndikátu novinářů Čech a Moravy a zvolení Rudolfa Zemana do jejího čela. Na začátku ledna 1990 byl rozpuštěn Československý svaz novinářů a Český svaz novinářů. Na mimořádném sjezdu konaném 6. ledna 1990 ukončil Český svaz novinářů činnost, za svého nástupce označil nově vzniklý syndikát a doporučil svým členům připojení k této organizaci. Řádná valná hromada syndikátu proběhla 20. dubna 1990 v Praze a oficiálně tak vznikl Syndikát novinářů České republiky v čele s Rudolfem Zemanem coby jeho prvním syndikem.¹⁰³

1.4 Syndikát novinářů ČR v rámci novinářské etiky

Samoregulace žurnalistiky má mnoho podob a nástrojů. Pro její rozvoj a integraci na úrovni celé profese je důležitá institucionalizace.¹⁰⁴ Klíčovou roli v tomto procesu plní profesní organizace a sdružení. Mediální teoretik Chris Frost v publikaci *Journalism Ethics and Regulation* upozorňuje, že samoregulační orgány a nástroje bývají často zaváděny v profesích, které čelí trvalé kritice. Profesní organizace mohou pomocí samoregulace prosazovat dodržování standardů a zároveň přesvědčit veřejnost a zákazníky (v případě médií spíše publikum, uživatele) o své kvalitě a profesionalitě.¹⁰⁵

V České republice se žurnalistickou etikou na celospolečenské úrovni zabývá Syndikát novinářů ČR. Jedním z jeho hlavních cílů je rozvíjení profesionálních standardů novinářské práce a dohled nad jejich dodržováním nejen u vlastních členů, ale obecně v celé novinářské obci. Již jsme vymezili v předchozích kapitolách, že úkolem syndikátu je artikulace obecně platných zásad chování žurnalistů. Pilíři v oblasti novinářské etiky jsou v rámci Syndikátu novinářů ČR komise pro etiku a *Etický kodex novináře*. Jeho přijetí a následné ustanovení etické komise jsou hlavním příspěvkem syndikátu k samoregulaci žurnalistiky u nás a ukotvování norem a zásad novinářské práce. Na rozvíjení etiky se SN ČR podílí především skrze činnost komise pro etiku. Následující podkapitoly podrobněji představují a analyzují roli komise a kodexu syndikátu.

¹⁰³ MORAVEC, Václav. *Proměny novinářské etiky*. Praha: Academia, 2020, s. 341-342. ISBN 978-80-200-3111-2.

¹⁰⁴ Porovnej: REMIŠOVÁ, Anna. *Etika médií*. Bratislava: Kalligram, 2010, s. 98. ISBN 978-80-8101-376-8.

¹⁰⁵ FROST, Chris. *Journalism Ethics and Regulation*. 3rd ed. Harlow, England: Pearson, 2011, s. 214. ISBN 978-1-4082-4468-5.

1.4.1 Etický kodex novináře

Dříve, než se pustíme do bližšího pojednání o *Etickém kodexu novináře* Syndikátu novinářů ČR, je namístě nejprve vymezit kodexy jako takové a jejich roli v oblasti samoregulace a etiky. Profesní kodexy obecně představují určitý souhrn pravidel či principů chování vztahující se na příslušníky dané profese. Míra závaznosti kodexů souvisí s provázaností výkonu profese a povinnosti příslušet k profesní komoře.¹⁰⁶ V žurnalistice tato povinnost není, členství v syndikátu je dobrovolné a není podmínkou či předpokladem k výkonu novinářského povolání. Kodexy přijímané novinářskými organizacemi tak pro žurnalisty v obecné rovině většinou mají doporučující charakter a závazné jsou pouze pro členy, jako je tomu i u SN ČR. Porušování etických norem v žurnalistice většinou neznamená omezení či dokonce zákaz výkonu profese (k postihu ovšem může dojít uvnitř konkrétní redakce v rámci pracovního práva a interních předpisů).

Anna Remišová považuje etický kodex za určitý kompas, který vede novináře k respektování etických požadavků v jejich každodenní praxi. Remišová trefně upozorňuje na význam etických kodexů a jejich roli v žurnalistice: „Porušení etických norem novinářské profese je přímým poškozením pověsti profese s důsledkem ztráty důvěry ze strany veřejnosti. Jelikož novinářská práce bytostně souvisí s demokracií a svobodou, nerespektování a nedodržování novinářské etiky ovlivňuje i stav a kvalitu demokracie v dané zemi.“¹⁰⁷ Tuto myšlenku můžeme vztáhnout na roli Syndikátu novinářů ČR, který by měl pečovat o důvěru veřejnosti v novinářskou profesi a její dobrou pověst skrze dohled nad dodržováním etiky.

Organizace a profesní sdružení mají podle akademiků Jaye Blacka a Chrise Robertse několik důvodů k tvorbě etických kodexů. Jako první důvod autoři v knize *Doing Ethics in Media* uvádějí PR. Etický kodex totiž slouží mimo jiné k ospravedlnění a racionalizaci činnosti profese před společností. Ostatně souvislost samoregulace a důvěry veřejnosti jsme již v předchozích částech zmiňovali. Další významnou funkcí kodexů je podle autorů vzdělávání, jelikož propagují etické uvažování i jednání a vymezují etická dilemata, což je obzvlášť důležité pro nové a začínající členy profese. Kodexy podporují proaktivní rozhodování a mohou inspirovat jednotlivce k hlubším úvahám o vlastní roli

¹⁰⁶ Porovnej: MORAVEC, Václav. *Proměny novinářské etiky*. Praha: Academia, 2020, s. 301. ISBN 978-80-200-3111-2.

¹⁰⁷ REMIŠOVÁ, Anna. *Etika médií*. Bratislava: Kalligram, 2010, s. 100. ISBN 978-80-8101-376-8.

a zodpovědnosti.¹⁰⁸ Dvojice autorů se domnívá, že „tvorba, zvažování a aktualizace kodexů mohou podněcovat rozsáhlejší diskusi v rámci profese a lepší dialog s veřejností a ostatními zúčastněnými stranami.“¹⁰⁹ Stavovské organizace, v tuzemské žurnalistice SN ČR, rozvíjením a kodifikací zásad etiky kultivují profesní prostředí a jdou mu příkladem.

Mediální teoretička a předsedkyně komise pro etiku při SN ČR Barbora Osvaldová připomíná, že pro všechny novináře by měly platit některé základní požadavky a že dodržování psaných i nepsaných pravidel a specifického úzu je stěžejní pro naplňování společenské role žurnalistiky. Podle Osvaldové slouží profesní a etické kodexy novinářským organizacím i redakcím k formulaci pravidel, která novinářům pomohou dostat požadavku objektivitu. Fenomén objektivitu se objevuje v tuzemských i zahraničních etických kodexech, ale dle Osvaldové je třeba na něj nahlížet kriticky a vnímat jeho limity. Protože naprostá objektivita není možná, pracují novináři i odborníci spíše se zásadami vyvážené a nestranné žurnalistiky. V kodexech tak můžeme nacházet požadavky plurality názorů, jasného, přesného a úplného informování, neutrality, odstupu, nezaujatosti či odmítání diskriminace a další.¹¹⁰

Z výzkumu Václava Moravce vyplývá, že etické kodexy evropských a severoamerických profesních novinářských organizací a tiskových rad vykazují určité společné prvky. Konkrétně se jedná o tyto čtyři principy: „Svoboda slova a tisku není totéž co libovůle slova a tisku; neubližovat druhým; čestnost jako předpoklad autority; participace na veřejném blahu.“¹¹¹ Etické minimum profesních kodexů dle Remišové se s výše zmíněným shoduje, zdůrazňuje zásady neškození, čestnosti a účasti na společenském dobru.¹¹²

Poslední oblastí, kterou je třeba pokrýt, než přejdeme ke konkrétnímu pojednání o *Etickém kodexu novináře SN ČR*, je problematičnost aplikace kodexů. Již úvodem této kapitoly bylo řečeno, že etické kodexy v případě novinářské profese nejsou všeobecně závazné a jejich dodržování nelze nijak vymáhat. Na úrovni celé mediální sféry mají pouze doporučující charakter, což ale může vést k jejich slabému vlivu. Chris Frost poukazuje na

¹⁰⁸ Porovnej: BLACK, Jay a Chris ROBERTS. *Doing Ethics in Media: Theories and Practical Applications*. New York: Routledge, 2011, s. 40-41. ISBN 978-0-415-88154-8.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 41.

¹¹⁰ Porovnej: OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. 2., upr. vyd. Praha: Karolinum, 2011, s. 9-13. ISBN 978-80-246-1899-9.

¹¹¹ MORAVEC, Václav. *Proměny novinářské etiky*. Praha: Academia, 2020, s. 303. ISBN 978-80-200-3111-2.

¹¹² Porovnej: REMIŠOVÁ, Anna. *Etika médií*. Bratislava: Kalligram, 2010, s. 101. ISBN 978-80-8101-376-8.

fakt, že sdružení novinářů mají na rozdíl od jiných profesí omezenou schopnost prosazovat regulaci. Jejich autoritu a reálný vliv oslabuje skutečnost, že ne všichni příslušníci novinářské profese jsou členy, a tedy dodržování kodexů nelze většinově vyžadovat, respektive není možné uplatňovat systém kontrol a sankcí mimo členskou základnu. Institucionalizovaná samoregulace žurnalistiky navíc často nastavuje standardy na nejnižšího společného jmenovatele.¹¹³ Důvodem ovšem může být nejen snaha o co největší přístupnost a záběr, ale také praktické limity artikulace etických principů v kodexech. Vždy je třeba počítat s určitou mírou zobecnění.

Cílem etického kodexu profesní organizace novinářů by mělo být především určení obecných etických zásad a principů, vymezení stěžejních hodnot a nastavení modelu, který mohou jednotlivci i média následovat. Je namístě zdůraznit význam vzájemného působení a propojení veškerých forem samoregulace novinářské etiky pro její trvalý a smysluplný rozvoj. V praxi kodexy doplňují například tiskové rady, ombudsmani a v neposlední řadě hodnotový rámec a svědomí každého novináře.

Etický kodex novináře přijala 18. června 1998 valná hromada Syndikátu novinářů ČR jako otevřený dokument.¹¹⁴ Ačkoliv je jedním ze základních dokumentů etiky novinářské práce v tuzemsku a lze jej považovat za stavební kámen rozvoje samoregulace po roce 1989, nebyl prvním kodexem přijatým u nás po sametové revoluci. O tři roky dříve schválila 27. září 1995 Rada ČT *Kodex ČT* coby součást Statutu ČT. Diskuse i reálné kroky v oblasti novinářské etiky se v České republice začaly plně rozvíjet až od poloviny 90. let minulého století. Václav Moravec za důvod považuje negativní zkušenosti novinářů a médií z minulého režimu a dlouhotrvající totality a z nich plynoucí obavy z omezení svobody, přičemž poukazuje, že „svoboda slova – a pokud možno její co nejširší vymezení – byla hlavním principem, kterým žurnalisté v té době argumentovali.“¹¹⁵ Odmítání jakýchkoli profesních pravidel v době vzniku syndikátu je také jedním z důvodů jeho slabé pozice a omezeného vlivu.¹¹⁶

¹¹³ Porovnej: FROST, Chris. *Journalism Ethics and Regulation*. 3rd ed. Harlow, England: Pearson, 2011, s. 215. ISBN 978-1-4082-4468-5.

¹¹⁴ Viz. Příloha č. 2: Etický kodex novináře.

¹¹⁵ MORAVEC, Václav. *Etika a česká média*. JIRÁK, Jan. *10 let v českých médiích*. Praha: Portál pro Newton Information Technology, 2005, s. 53. ISBN 80-7178-925-9.

¹¹⁶ Porovnej: PUNČOCHÁŘ, Jan. *Dvacet let syndikátu novinářů: od socialistického svazu k ambiciózní organizaci*. TRAMPOTA, Tomáš, ed. *Česká média a Evropská unie: 20 let smazávání hranic*. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2009, s. 173. ISBN 978-80-86855-50-9.

Etický kodex přijatý Syndikátem novinářů ČR byl prvním oficiálním obecným kodexem v českém mediálním prostředí. Jeho přijetím syndikát potvrdil záměr stát se profesní organizací s ambicí spoluutvářet profesní pravidla.¹¹⁷ Dokument ve svém úvodu odkazuje na Deklaraci ministrů států zúčastněných na 4. Evropské konferenci o politice hromadných sdělovacích prostředků, která proběhla v prosinci roku 1994 v Praze. Tato deklarace uznala právo novinářů na přijímání kodexů coby jedné z možných forem samoregulace.¹¹⁸ Syndikát novinářů ČR ze závěrů konference vychází a prohlašuje, že „na základě studia mezinárodních i národních dokumentů vypracoval Etický kodex novináře, který je závazný pro jeho členy a k jehož dobrovolnému dodržování vyzval všechny české a moravské novináře bez ohledu na jejich členství v syndikátu.“¹¹⁹ Hned v úvodu kodexu je tedy jasně deklarován princip jeho závaznosti pro členy syndikátu a apel na zbytek novinářů. Následující odstavce představí hlavní zásady etického kodexu SN ČR.

Etický kodex novináře je členěn do tří částí:

- „1. Právo občanů na včasné, pravdivé a nezkreslené informace.
- 2. Požadavky na vysokou profesionalitu v žurnalistice.
- 3. Důvěryhodnost, slušnost a serióznost zvyšují autoritu médií.“¹²⁰

První pasáž kodexu odkazuje na právo občanů na informace a postavení novinářů coby zprostředkovatelů informací a tedy entity, která realizuje a naplňuje toto právo veřejnosti. Podle kodexu novináři „přejímají plnou odpovědnost za to, že informace, které předávají veřejnosti, jsou včasné, úplné, pravdivé a nezkreslené.“¹²¹ Dokument vymezuje deset zásad, které musejí novináři dodržovat, aby zprostředkovávali občanům skutečnost objektivně. Jde o principy pravdivosti, nezájatosti, svobody médií, nezávislosti, rozlišování faktů od osobních názorů, ověřování informací.¹²² Zmínit musíme dvě velmi důležité zásady, které mají přímý vliv na novinářskou praxi. Žurnalista má dle kodexu pracovat pouze na úkolech, které respektují jeho profesionální důstojnost. Druhým pravidlem je vyvarovat se používání nepoctivých prostředků či zneužití něčí dobré víry,

¹¹⁷ PUNČOCHÁŘ, Jan. Dvacet let syndikátu novinářů: od socialistického svazu k ambiciózní organizaci. TRAMPOTA, Tomáš, ed. *Česká média a Evropská unie: 20 let smazávání hranic*. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2009, s. 173. ISBN 978-80-86855-50-9.

¹¹⁸ Viz. Příloha č. 2: Etický kodex novináře.

¹¹⁹ Tamtéž.

¹²⁰ Tamtéž.

¹²¹ Viz. Příloha č. 2: Etický kodex novináře, bod 1. Právo občanů na včasné, pravdivé a nezkreslené informace.

¹²² Tamtéž.

pokud není publikování příslušných zjištění ve veřejném zájmu.¹²³ V samém závěru první části *Etický kodex novináře* nezapomíná na stěžejní koncept žurnalistiky a její etiky – veřejný zájem.

Prostřední část etického kodexu se věnuje profesionalitě novináře a definuje pravidla výkonu žurnalistického povolání. Kodex zásadně vylučuje jakýkoliv střet zájmů, zneužívání výhod a výsad plynoucích z postavení novináře a členství v SN ČR, podílení se na reklamě, také zakazuje přijímání darů či výhod souvisejících s novinářskou činností a zdůrazňuje osobní odpovědnost novináře za veškeré výstupy jeho práce.¹²⁴ Z této pasáže kodexu bychom zvýraznili především nutnost zamezit konfliktu zájmů. Konkrétně dokument novináři ukládá „vyloučit všechny činnosti, které by jej mohly kompromitovat nebo vést ke konfliktu zájmů, (...) nepřijímat peníze ve veřejné službě nebo v soukromém podniku tam, kde jeho postavení novináře a jeho vliv by mohly být zneužity.“¹²⁵

Závěrečná třetí část dokumentu vymezuje požadavky související se seriózností a důvěryhodností novinářů. Měli by důsledně dbát na ověřování informací, respektování soukromí, dodržování presumpce neviny, za žádných okolností nediskriminovat a nezneužívat zjištěných informací pro svůj osobní prospěch. Kodex novinářům ukládá vždy uvádět autora při reprodukci textů a zásadně zakazuje plagiátorství.¹²⁶ Za pozornost stojí další zcela zásadní princip novinářské práce – ochrana zdroje. V kodexu se k tomuto uvádí, že „jestliže si zdroj informací přeje zůstat utajen, novinář je povinen zachovávat profesionální tajemství, i kdyby mu z toho měly vzniknout potíže.“¹²⁷ Víme, že dodržování etických norem je klíčové pro vztah novinářů a veřejnosti a pro důvěru v žurnalistiku, což potvrzuje také *Etický kodex novináře*.

Je namístě krátce zmínit *Deklaraci principů novinářského chování*, jelikož tvoří součást stanov SN ČR a pro jeho členy je závazná stejně jako kodex. Přijala ji Mezinárodní federace novinářů roku 1954 (a upravenou verzi poté znovu v roce 1986) jako mezinárodní normu profesionálního chování novinářů. V osmi bodech deklarace předkládá principy etického výkonu novinářské práce. Hlavní zásadou je respektování pravdy a práva veřejnosti na pravdu. Novináři jsou povinni hájit principy svobody, zamezit jakékoliv

¹²³ Viz. Příloha č. 2: Etický kodex novináře, bod 1. Právo občanů na včasné, pravdivé a nezkreslené informace.

¹²⁴ Viz. Příloha č. 2: Etický kodex novináře, bod 2. Požadavky na vysokou profesionalitu v žurnalistice.

¹²⁵ Tamtéž.

¹²⁶ Viz. Příloha č. 2: Etický kodex novináře, bod 3. Důvěryhodnost, slušnost a serióznost zvyšují autoritu médií.

¹²⁷ Tamtéž.

diskriminaci, ctít fakta a vyvarovat se používání nečestných metod při práci. Deklarace také vymezuje nutnost ochrany zdroje informací a dodržování profesionálního tajemství.¹²⁸ Dokument rovněž poskytuje výčet hlavních profesních přestupků v žurnalistice, které jsme již jmenovali výše v podkapitole o novinářské etice.

1.4.2 Komise pro etiku

Komise pro etiku je orgánem ustanoveným Syndikátem novinářů ČR jako nezávislá profesní instituce, která se zabývá novinářskou etikou v České republice. Svou činností navazuje na Ústavu Mezinárodní federace novinářů, závěry deklarací světových kongresů této federace a vychází z *Etického kodexu novináře*.¹²⁹ Komise pro etiku dle webových stránek SN ČR „vydává obecná doporučení, konkrétní stanoviska i odsudky k jednotlivým případům porušení novinářské etiky jako nedílné součásti novinářské profesionality, při respektování svobody slova, projevu a tisku a práva občana na informace.“¹³⁰ Tato citace představuje hlavní krédo a náplň činnosti komise. Založena byla po přijetí *Etického kodexu novináře* v roce 1998, aby dohlížela na jeho dodržování stejně jako na celkový stav žurnalistické etiky v Česku. Závěry etické komise se vztahují na všechny novináře – členy i nečleny SN ČR, pracovníky veřejnoprávních i soukromých médií a další příslušníky profese. Komise reaguje na podněty členů syndikátu, ostatních novinářů i veřejnosti a může přijímat stanoviska i na základě vlastní činnosti.¹³¹

Tvoří ji celkem jedenáct členů – novinářů a odborníků, přičemž členství v SN ČR není podmínkou, ale členové syndikátu musejí představovat nadpoloviční většinu komise. Členové komise pro etiku dle jejích stanov vystupují nezávisle na vlastním politickém názoru, dodržují jednací řád komise a *Etický kodex novináře*. Složení komise schvaluje na návrh jejího předsedy řídicí výbor SN ČR. Předsedu etické komise volí a odvolává řídicí výbor.¹³² V čele komise pro etiku aktuálně stojí předsedkyně Barbora Osvaldová.¹³³ Zastupuje komisi navenek, svolává a řídí její schůze a vyhlašuje stanoviska. Komise písemně informuje o svých stanoviscích dotčené novináře a vedoucí pracovníky daných

¹²⁸ Viz. Příloha č. 3: Deklarace principů novinářského chování.

¹²⁹ Etika. *Syndikát novinářů České republiky*, z. s. [online]. c2022 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/>

¹³⁰ Tamtéž.

¹³¹ Komise pro etiku. *Syndikát novinářů České republiky*, z. s. [online]. c2022 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/komise-pro-etiku/>

¹³² Tamtéž.

¹³³ Vedení SN ČR. *Syndikát novinářů České republiky*, z. s. [online]. c2022 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/syndikat/vedeni-sn-cr/>

médií, dále je také zveřejňuje na webových stránkách SN ČR, v časopise *Mediažurnál* či prostřednictvím tiskových zpráv a médií.

Fungování a postup práce komise pro etiku vymezuje její jednací řád. „Komise se schází na řádných zasedáních jednou měsíčně, na mimořádných zasedáních v případě potřeby. Komise je usnášeníschopná, je-li přítomna nadpoloviční většina členů,“¹³⁴ uvádí řád. Při projednávání případu má komise povinnost vyzvat všechny strany k vyjádření či doplnění skutečností, zároveň může o vyjádření požádat další fyzické i právnické osoby. Přijetí podnětu k projednání musí odhlasovat nadpoloviční většina přítomných členů. Po skončení projednávání pověří předseda komise některého ze členů vypracováním písemného stanoviska. O něm se hlasuje na dalším zasedání komise, přijato je hlasy nadpoloviční většiny přítomných. Pokud nedojde k přijetí stanoviska, vypracuje nově jiný člen komise. Pokud opět není přijato, komise konstatuje, že nedošla k jednoznačnému závěru. V případě nutnosti může komise reagovat pružně a například vydat stanovisko rovnou na svém zasedání. Vedle konkrétních případů porušení novinářské etiky se komise zabývá také celkovým stavem etiky a může v této oblasti přijímat obecná doporučení, přičemž platí stejný způsob hlasování, jako byl představen výše.¹³⁵

Závěrem věnujme podobně jako v předchozí podkapitole prostor kritickému pohledu na činnost komise pro etiku při SN ČR. Obdobně jako v případě *Etického kodexu novináře* platí i pro aktivity komise fakt, že obecná závaznost a vymahatelnost jejích závěrů je problematická. Důvodem je již zmiňované zcela dobrovolné členství v SN ČR a nízká autorita syndikátu i komise na úrovni celé profese. Syndikátu novinářů ČR se za svou existenci nepodařilo přivést většinu novinářů ke členství a jeho autorita se tak jen velmi obtížně prosazuje. K nízké ochotě novinářů zapojit se do syndikátu uvedl předseda Adam Černý, že nejsložitější je situace v Praze, protože žurnalisté zaměstnaní ve významných mediálních organizacích a redakcích necítí potřebu slučování v profesní organizaci a spoléhají se pouze na instituci, pro niž pracují. V regionech je zájem větší.¹³⁶ Černý k tomu dodává: „Když v Česku kdokoli půjde někam jednat z velkého média, stačí mu karta jeho instituce. Ve chvíli, kdy ale překročíte hranice, už ale tato karta

¹³⁴ Komise pro etiku. *Syndikát novinářů České republiky, z. s.* [online]. c2022 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/komise-pro-etiku/>

¹³⁵ Tamtéž.

¹³⁶ BOHÁČ, Vojtěch. Syndikát bude takový, jaký si jej novináři udělají. *A2larm* [online]. 16. 2. 2019 [cit. 2022-04-07]. Dostupné z: <https://a2larm.cz/2019/02/syndikat-bude-jaky-novinari-udelaji/>

nefunguje.“¹³⁷ Pro zájemce o členství v SN ČR by tedy mohl být jednou z motivací zisk průkazu Mezinárodní federace novinářů – mezinárodní press karty, která usnadňuje akreditace v zahraničí. Adam Černý v citovaném rozhovoru upozornil také na obecný problém lidí osobně se angažovat.

Podobně uvažoval také novinář a bývalý místopředseda syndikátu Jan Punčochář. Slabé postavení spolku má dle něj několik příčin, které spolu souvisejí. Již jsme zmínili, že v období transformace mediálního systému po roce 1989 vládla negativní postoj k principům samoregulace a jakémukoliv omezování novinářské práce. Roli hrála také skutečnost, že nově vzniklý syndikát byl nástupcem socialistického svazu novinářů, jehož pověst nepomohla chuti žurnalistů k organizovanosti a zapojení. Současně platí, že vstup do syndikátu není dostatečně atraktivní pro většinu novinářů zaměstnaných v redakcích a mediálních organizacích. Naopak pro žurnalisty, jejichž zázemí není tak jisté, má členství větší význam. S tím souvisí řada negativních konotací spojených s novinářskou organizací, přičemž asi nejvýraznější je nálepka spolku seniorů a bývalých novinářů.¹³⁸

V jedné z dřívějších kapitol jsme se zabývali vymezením žurnalistiky coby profese a jejími charakteristikami a zde je patrný jeden z rozdílů oproti takzvaným klasickým profesím typu právník či lékař. Novináři sice mají svou profesní organizaci, mohou vstupovat do spolků či sdružení, ale není to podmínkou ani předpokladem výkonu profese jako například u lékařských či právnických komor, jejichž profesní vliv je nesrovnatelný. Zopakujme poznatek Denise McQuaila, že ačkoliv jsou etika a profesní normy v novinářství přítomny, jejich rozšíření a kontrola jsou omezené.¹³⁹ Žurnalistika je v tomto ohledu specifická, což přirozeně ovlivňuje také roli syndikátu. Na rozdíl od kodexu se činnost komise pro etiku vztahuje i na nečleny SN ČR a systematicky se zabývá celkovým stavem etiky žurnalistiky v tuzemsku. Její vliv a postavení jsou ovšem omezené, což může souviset s formálním vnímáním syndikátu i komise v očích značné části novinářské obce.

¹³⁷ BOHÁČ, Vojtěch. Syndikát bude takový, jaký si jej novináři udělají. *A2larm* [online]. 16. 2. 2019 [cit. 2022-04-07]. Dostupné z: <https://a2larm.cz/2019/02/syndikat-bude-jaky-novinari-udelaji/>

¹³⁸ Porovnej: PUNČOCHÁŘ, Jan. Dvacet let syndikátu novinářů: od socialistického svazu k ambiciózní organizaci. TRAMPOTA, Tomáš, ed. *Česká média a Evropská unie: 20 let smazávání hranic*. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2009, s. 171-173. ISBN 978-80-86855-50-9.

¹³⁹ Porovnej: MCQUAIL, Denis. *Žurnalistika a společnost*. Praha: Karolinum, 2016, s. 97. ISBN 978-802-4630-939.

1.5 Aktivita Syndikátu novinářů ČR

Cílem této kapitoly je stručně představit oblasti působení Syndikátu novinářů ČR mimo žurnalistickou etiku. Důležitou náplní syndikátu je spolková činnost a podpora novinářské obce, která se odehrává například v rámci klubů a sdružení, skrze organizaci akcí či formou služeb, jež syndikát svým členům poskytuje. Další oblastí je osvětová a informační činnost – organizace zprostředkovává aktuální informace ze světa médií a žurnalistiky a rovněž zpravuje o svém působení. Vydává zpravodaj *Mediažurnál* určený členské základně, který vychází čtvrtletně a je volně k dispozici také na webu SN ČR. Časopisu se analyticky věnuje praktická část této diplomové práce, blíže se jím tedy nebudeme na tomto místě zabývat. Syndikát provozuje vlastní webové stránky a využívá ke komunikaci sociální síť Twitter. Následující odstavce nejprve vymezí spolkový život v SN ČR a poté představí web syndikátu coby komunikační platformu.

Ze stanov SN ČR vyplývá, že syndikát zřizuje územní, redakční, vydavatelská, profesní a studentská sdružení a zájmové kluby.¹⁴⁰ O jejich založení rozhoduje řídicí výbor, který také dohlíží na jejich řádné fungování. V těchto institucích dochází k rozvoji spolkového života, setkávání a spolupráci novinářů v syndikátu. Stanovy definují územní sdružení následovně: „Územní sdružení SN ČR vznikají dobrovolně za účelem prosazování cílů SN ČR a za účelem společné činnosti a řešení problémů novinářů v příslušném území. Jejich působnost je územní, většinou krajská. Mají zpravidla podobu pobočného spolku.“¹⁴¹ Na celorepublikové úrovni mohou vznikat další výše jmenovaná sdružení, jejichž účelem je propojit novináře s podobnými zájmy, odborností či ze stejných mediálních organizací a umožnit jim koordinaci při společné práci, naplňování cílů syndikátu či řešení problémů.¹⁴² Zájmové kluby na rozdíl od sdružení organizačně spadají přímo pod SN ČR a nemají vlastní právní osobnost. Pobočný spolek může nakládat s vlastním majetkem a obecně má větší autonomii než zájmový klub.¹⁴³ Člen SN ČR může příslušet pouze k jednomu pobočnému spolku, ale je oprávněn vstoupit do libovolného

¹⁴⁰ Viz. Příloha č. 1: Stanovy Syndikátu novinářů ČR, bod 19. Územní, redakční, vydavatelská, profesní a studentská sdružení a zájmové kluby.

¹⁴¹ Viz. Příloha č. 1: Stanovy Syndikátu novinářů ČR, bod 21. Územní sdružení.

¹⁴² Viz. Příloha č. 1: Stanovy Syndikátu novinářů ČR, bod 22. Redakční, vydavatelská, profesní a studentská sdružení.

¹⁴³ Viz. Příloha č. 1: Stanovy Syndikátu novinářů ČR, bod 20. Obecné vymezení činnosti pobočných spolků.

počtu klubů. Sdružení i kluby jsou financovány z části členských příspěvků, přičemž jejich přerozdělení určuje řídicí výbor.¹⁴⁴

Můžeme tedy konstatovat, že novináři mají v rámci spolkového života v SN ČR možnost zakládat různorodá tematická sdružení a zájmové kluby a vstupovat do nich. Sdružení obvykle fungují jako pobočný spolek syndikátu, který má vlastní autonomii vymezenou stanovami. Pravděpodobně nejvýznamnější jsou územní sdružení SN ČR, která působí napříč regiony České republiky. Fungují jako samostatné právní subjekty s vlastním vedením. Při syndikátu působí devět územních organizací (řazeno abecedně dle názvu):

- Kruh východočeských novinářů, pobočný spolek,
- Syndikát jihočeských novinářů,
- Syndikát novinářů jižní Moravy,
- Syndikát novinářů Moravskoslezského a Olomouckého kraje,
- Syndikát novinářů Prahy a Středočeského kraje,
- Syndikát novinářů Vysočina,
- Syndikát novinářů Zlínského kraje,
- Syndikát severočeských novinářů,
- Syndikát západočeských novinářů.¹⁴⁵

Mezi zájmové kluby provozované Syndikátem novinářů ČR patří například Klub kultury, Klub novinářů-fotoreportérů, Klub novinářů Pražského jara, Klub novinářů-seniorů, Klub leteckých novinářů, Klub reportérů a reportérek, Klub vědeckých novinářů či Otevřený klub SN ČR.¹⁴⁶ Kluby fungují přímo v rámci organizace syndikátu, jejich účelem je spojovat novináře s podobnými zájmy či specializací a vyvíjet činnost v zájmové oblasti klubu. Příkladem může být pořádání výstav, exkurzí, seminářů, konferencí, publikační činnost a další.

Spolkovou činnost rozvíjí SN ČR různými směry a způsoby. Ve svém sídle v Praze na Senovážném náměstí provozuje Presscentrum, jehož služby mohou členové využívat, k dispozici jsou konferenční prostory a možnost připojení k internetu. V sídle SN ČR se mohou členové rovněž ubytovávat. Syndikát nabízí svým členům bezplatnou právní pomoc

¹⁴⁴ Viz. Příloha č. 1: Stanovy Syndikátu novinářů ČR, bod 25. Členství ve sdruženích a klubech.

¹⁴⁵ Regiony. *Syndikát novinářů České republiky*, z. s. [online]. c2022 [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/kluby-regiony/regiony/>

¹⁴⁶ Kluby. *Syndikát novinářů České republiky*, z. s. [online]. c2022 [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/kluby-regiony/kluby/>

ve spolupráci s neziskovou organizací Otevřená společnost, a to především v oblasti práva na informace. Také zprostředkovává právní konzultace v oblastech pracovněprávních, občanskoprávních, zejména pak ve věcech osobnostních a autorských práv, která souvisejí s výkonem novinářské profese.¹⁴⁷ SN ČR se snaží podporovat novináře a českou žurnalistiku nabídkou finančních grantů, vypisováním soutěží, pořádáním nebo zprostředkováváním odborných i zájmových seminářů, výstav či konferencí. Také podporuje udílení Novinářské ceny.¹⁴⁸

Druhou oblastí aktivit SN ČR je informační a edukační činnost. Syndikát novinářů ČR provozuje web www.syndikat-novinaru.cz,¹⁴⁹ který plní hned několik funkcí. Obsahuje informace o syndikátu, důležité odkazy, formuláře, kontakty a praktické rady nejen pro členy. Sdružuje zásadní dokumenty spolku, například jeho stanovy, *Etický kodex novináře* či *Deklaraci novinářského chování*. Na webu je publikován také časopis *Mediažurnál*. Zároveň web slouží jako komunikační platforma, na které spolek pravidelně informuje o své činnosti, vydává stanoviska, důležité zprávy, vyjádření a oznámení, ale také informuje o aktuálním dění ve světě médií a novinářství. Členům skrze web předává nabídky práce, odborných školení, konferencí, výstav a soutěží, novinářských stipendií a pobytů a dalších událostí a také je upozorňuje na zajímavé projekty. Veškerý obsah je dostupný i široké veřejnosti.

Web Syndikátu novinářů ČR je členěn do několika sekcí. Část *O nás* poskytuje informace o syndikátu a jeho vedení, zveřejňuje stanovy spolku a informuje o jeho službách. Také zahrnuje rozcestník věnovaný etice, který vysvětluje funkci a poslání komise pro etiku, předkládá v plném znění *Etický kodex novináře* a obsahuje stanoviska etické komise, která jsou zde pravidelně zveřejňována. Dalšími sekcemi jsou rozcestník klubů a regionálních organizací při SN ČR, informace o členství a možnostech přihlášení do syndikátu (včetně výše poplatků a dalších praktických informací) a také důležité či zajímavé odkazy a dokumenty týkající se médií, žurnalistiky a její etiky. Zvláštní sekce je věnována nabídce zaměstnání v médiích, která obsahuje aktuální inzeráty, a nechybí

¹⁴⁷ Služby. *Syndikát novinářů České republiky, z. s.* [online]. c2022 [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/sluzby/>

¹⁴⁸ Novinářská cena. *Nadace OSF* [online]. c2021 [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: <https://osf.cz/novinarska-cena/>

¹⁴⁹ *Syndikát novinářů České republiky, z. s.* [online]. Praha: Syndikát novinářů České republiky, c2021 [cit. 2021-11-23]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/>

stránka s kontakty. Syndikát novinářů využívá ke komunikaci s veřejností rovněž sociální síť Twitter skrze svůj oficiální profil.¹⁵⁰

2 Praktická část

2.1 Metodika

Metodika je popisem konkrétního postupu a metod zkoumání při realizaci určitého výzkumného šetření.¹⁵¹ Následující odstavce vymezují postupy použité v této práci a vzorek analyzovaných materiálů. Nejprve ale vybrané výzkumné metody stručně představíme za pomoci odborné literatury, čímž objasníme jejich volbu a také náležitosti.

Deskriptivně-analytická část této diplomové práce vychází ze dvou základních metod – kvalitativní obsahové analýzy a případové studie. Kvalitativní výzkumný přístup je charakteristický použitím induktivní a holistické logiky, zaměřuje se na detailní popis a porozumění na obvykle malém vzorku jednotek. Kvalitativní strategie má za cíl obsáhnout zkoumaný jev komplexně a podrobně v celé jeho šíři a kontextu.¹⁵² Věnuje pozornost specifickým a individuálním rysům pomocí interpretativního paradigmatu.

Základem kvalitativního výzkumu je metoda indukce, která dle sociologa Miroslava Dismana postupuje následovně: „Na začátku výzkumného procesu je pozorování, sběr dat. Pak výzkumník pátrá po pravidelnostech existujících v těchto datech, po významu těchto dat, formuluje předběžné závěry a výstupem mohou být nově formulované hypotézy nebo nová teorie.“¹⁵³ Indukce si všímá pravidelností a vzorců vybraných pozorovaných jevů, zobecňuje je a popisuje v nových hypotetických tvrzeních. Od jednotlivého a konkrétního se dostává k obecnému.¹⁵⁴ Pro srovnání doplňme, že kvantitativní výzkum naopak využívá logiky dedukce. Postupuje od obecného problému a hypotézy, kterou má za cíl testovat a ověřit či vyvrátit pomocí zkoumání co největšího vzorku jednotek. Kvantitativní přístup definuje vysoká míra strukturovanosti

¹⁵⁰ Syndikát novinářů České republiky. In: *Twitter* [online]. [cit. 2022-04-07]. Dostupné z: <https://twitter.com/ACernyCZPress>

¹⁵¹ Porovnej: SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, 2014, s. 23. ISBN 978-80-247-3568-9.

¹⁵² Tamtéž, s. 51-53.

¹⁵³ DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000, s. 287. ISBN 80-246-0139-7.

¹⁵⁴ Porovnej: SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, 2014, s. 26. ISBN 978-80-247-3568-9.

a standardizace, funguje na principu kvantifikace pouze omezeného množství proměnných. Kvalitativní výzkum oproti tomu nepodléhá tak výrazné standardizaci a je otevřenější.¹⁵⁵

V analytické části práce se nejprve budeme zabývat činností Syndikátu novinářů ČR v oblasti žurnalistické etiky, a to skrze představení a rozbor vybraných kauz a událostí. Forma analýzy vychází ze základních principů případové studie, která je jedním z primárních přístupů kvalitativního výzkumu. Případová studie se zaměřuje na podrobný popis a rozbor jednoho nebo několika případů, jejich charakteristiku a porozumění.¹⁵⁶ V této práci ovšem nepůjde o případovou studii v plném rozsahu, jak bývá uplatňována v jiných oblastech sociálněvědního zkoumání. Spíše využijeme obecných zákonitostí této metody pro popis a analýzu zvolených událostí. Naším záměrem je pomocí kazuistik představit činnost SN ČR a jeho roli v českém mediálním prostředí.

Zkoumaným materiálem jsou konkrétní zvolené kauzy, ve kterých se angažoval Syndikát novinářů ČR v letech 2015 až 2020. Při jejich zpracování budeme vycházet zejména ze stanovisek a dokumentů vydaných SN ČR a zpravodajských médií. Cílem je analyzovat praktické aspekty činnosti profesní organizace a její postupy. V teoretické části práce jsme vymezili poslání syndikátu, jeho strukturu a orgány a charakterizovali jeho postavení v oblasti novinářské etiky. Nyní na tuto část navážeme a doplníme ji vybranými kazuistikami. Cílem analýzy je zodpovědět tuto výzkumnou otázku: Jakým způsobem se v současnosti SN ČR podílí na uplatňování novinářské etiky?

Zkoumané období jsme vymezili rozmezím let 2015 až 2020. Zde musíme okomentovat změnu oproti původnímu návrhu v tezi diplomové práce, jelikož došlo ke zkrácení časového období určeného k analýze (týká se celé praktické části práce). Po rešerši materiálů a zvážení záměru práce došla autorka k názoru, že není účelné pokrýt tak široce vymezené období. Abychom dokázali naplnit parametry kvalitativního přístupu, rozhodli jsme se k redukci původně zamýšleného časového rozmezí. Doplníme, že vzorek jednotek byl sestaven záměrným (účelovým) výběrem na základě rešerše tak, aby navazoval na teoretickou část práce a umožnil komplexně představit činnost SN ČR a její různé podoby.

¹⁵⁵ Porovnej: DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000, s. 286-287. ISBN 80-246-0139-7.

¹⁵⁶ Porovnej: HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016, s. 101. ISBN 978-80-262-0982-9.

V druhé části bude následovat kvalitativní studie, která deskriptivně-analytickým způsobem představí časopis *Mediažurnál* vydávaný Syndikátem novinářů ČR a jeho obsah. Zkoumaný materiál tvoří jednotlivá čísla časopisu vydaná v letech 2015-2020, přičemž časopis vychází čtvrtletně. Zdrojem materiálů je webový archiv SN ČR.¹⁵⁷ I zde došlo k odchýlení od původního záměru teze diplomové práce. Kvalitativní analýza soustředěná na menší množství jednotek může nabídnout větší hloubku poznatků a věnovat více pozornosti detailům a obsahu časopisu v jeho současné podobě. Záměrem je představit časopis *Mediažurnál*, jeho náplň a strukturu a zhodnotit, jaký plní účel v kontextu činnosti a poslání Syndikátu novinářů ČR. Analýza odpovídá na sérii výzkumných otázek:

- Otázka č. 1: Co je obsahem časopisu *Mediažurnál*?
- Otázka č. 2: Jaké je členění časopisu?
- Otázka č. 3: Jaké rubriky se objevují v časopise?
- Otázka č. 4: Jakým způsobem pracuje časopis s vizuálními prvky?
- Otázka č. 5: Jaká je funkce časopisu a jak zapadá do poslání SN ČR?

2.2 Analýza činnosti Syndikátu novinářů ČR na vybraných kauzách

Následující analýza postupně představí vybrané kauzy a události, kterými se Syndikát novinářů ČR zabýval v letech 2015 až 2020. Pomocí kazuistik vymezíme aktivitu syndikátu a charakterizujeme její aspekty a formy. Klíčovou roli v oblasti žurnalistické etiky má komise pro etiku při SN ČR, která se jí věnuje dlouhodobě a pravidelně. Zejména v závažných otázkách a kauzách, které se týkají celé novinářské profese a žurnalistiky, vystupuje syndikát jako celek a také skrze svého předsedu. Náplň SN ČR, jak ji definovala předchozí teoretická část práce, spočívá především v hájení principů svobody tisku, nezávislosti novinářů a udržování profesionálních standardů a dohledu nad nimi.

2.2.1 Činnost komise pro etiku

Komise pro etiku na svých zasedáních reaguje na stížnosti a podněty veřejnosti, novinářů i členů syndikátu. Hlavním výstupem její práce jsou stanoviska, která zveřejňuje na webu instituce, svá rozhodnutí rovněž vždy zasílá novinářům či médiím, jichž se týkají. Komise má povinnost vyzvat všechny subjekty a strany případu k vyjádření a případnému

¹⁵⁷ Mediažurnál. *Syndikát novinářů České republiky, z. s.* [online]. c2022 [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/mediazurnal/>

doplnění informací, přičemž u mnoha podnětů se bez toho ani neobejde. V principu je tedy její činnost do značné míry závislá na ochotě reagovat a spolupracovat ze strany konkrétních novinářů, médií a organizací.

K řadě případů, které komise projednává, není možné bez doplnění všech skutečností, materiálů, bez svědectví či vysvětlení přijmout jasné stanovisko. Komise má v takových situacích dle svých stanov právo nezabývat se obdrženým podnětem. Zápisy ze zasedání komise dokládají, že instituce se snaží reakci získat a subjekty oslovuje i opakovaně. Zejména to platí pro kauzy týkající se sporného chování či pracovních postupů novinářů, ke kterým chybí důkazy či svědectví. Ze stanovisek komise lze vysledovat obvyklý postup v takových situacích. Komise na řešený podnět zareaguje kontaktováním příslušných novinářů či redakcí s žádostí o vysvětlení či doplnění souvislostí. Nepřichází-li odpověď, subjekty nereagují a komisi tím pádem chybí podklady k přijetí stanoviska, spočívá její aktivita především v urgenci a opakovaných výzvách. Pokud to povaha stížnosti dovoluje, snaží se komise po neúspěšných žádostech o vyjádření formulovat závěr na základě dostupných informací. Jeden z mnoha takových případů představíme.

Komise se v březnu 2018 zabývala podáním na redaktora deníku *Právo* a zpravodajského serveru *Novinky.cz* Patrika Biskupa ve věci neoslovení protistrany sporu. Komise opakovaně kontaktovala příslušnou redakci, ale bez odezvy. Příklad byl uzavřen až na zasedání v říjnu 2018. V zápise stojí: „Komise čekala na odpověď. Urgovala ji. K problému se opět vrátila 6. června s tím, že novináři by neměli publikovat informace, aniž by byla oslovena druhá strana sporu.“¹⁵⁸ Jedinou výjimkou pro takový postup je dle komise veřejný zájem, který ale nesmí být marginální. Komise dále uvedla, že některé redakce (včetně *Práva* a *Novinky.cz*) i přes její opakované výzvy neposkytují vyjádření. Příklad byl uzavřen následovně: „Komise pro etiku konstatuje, že novinář Patrik Biskup ani redakce *Novinek* nereagovali na žádosti, aby se k případu vyslovili. KPE proto dovozuje, že v tomto případě (neoslovení druhé strany sporu, tedy Jiřího Šimky) došlo k porušení etických pravidel.“¹⁵⁹

¹⁵⁸ Zápis ze zasedání Komise pro etiku ze dne 17. října 2018. In: *Syndikát novinářů České republiky, z. s.: Stanoviska* [online]. 17. října 2018 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/onas/etika/stanoviska/>

¹⁵⁹ Tamtéž.

Na základě analýzy můžeme vymezit typ podnětů, ke kterým komise obvykle dokáže zaujmout stanovisko bez nutnosti kooperace. Jedná se především o konkrétní mediální obsahy, které mohou porušovat novinářskou etiku či profesionalitu. V takové stížnosti komise dostane odkaz na daný materiál či informace k jeho identifikaci a nalezení v otevřených zdrojích. Členové se mohou s materiálem seznámit, analyzovat jej a následně přijmout stanovisko. Dokládají to následující rozhodnutí komise. Všechna stojí na stejném principu popsaném výše, ale zároveň je zřetelné, že se jedná o různá témata i typy mediálních obsahů.

V reakci na stížnost ze září 2015 komise pro etiku konstatovala, že titulky „Moc kanclérky závisí na vozíčkáři, který chtěl Řeky vyhodit z eurozóny“ v článku zveřejněném na zpravodajském serveru iDnes.cz je nevhodný a diskriminační.¹⁶⁰ V únoru 2016 komise reagovala na podnět ohledně titulku v Lidových novinách „Dva nenasytí starci“, který podle stěžovatelky představoval ageismus, tedy diskriminaci či stereotypizaci na základě věku. V zápise z jednání se uvádí: „Komise se s textem článku seznámila a bez ohledu na jeho obsah konstatuje, že podobný titulek je v rozporu s paragrafem Kodexu pro etiku 3/h: novinář nesmí vytvářet ani ztvárňovat námět, který by podněcoval diskriminaci rasy, barvy pleti, náboženství, pohlaví, sexuální orientace, věku, národnosti.“¹⁶¹ O měsíc později komise projednala podnět k článku o smrti Jana Masaryka v Magazínu Právo. Konkrétně byla předmětem stížnosti explicitní fotografie doprovázející článek, která zachycovala tělo Jana Masaryka ležící na dlažbě u Černínského paláce. Dle stížnosti publikovaná fotografie v magazínu překračovala meze dobrého vkusu. Komise reagovala potvrzujícím stanoviskem, že daná fotografie by neměla patřit do žádného magazínu.¹⁶² Poslední případ, který v této části zmíníme, se týká upozornění na problematičnost serveru Vlastenecké noviny (www.vlasteneckenoviny.cz). Nejedná se tedy o jeden konkrétní článek či titulek, ale celou webovou platformu a její obsah. Komise v zápise ze zasedání z dubna 2019 uvedla, že se seznámila s materiály uveřejňovanými na tomto serveru a konstatovala, že většina textů je hanlivá, urážlivá a některé šíří rasovou nesnášenlivost. Ze závěrů dále

¹⁶⁰ Zápis ze zasedání Komise pro etiku z 9. září 2015. In: *Syndikát novinářů České republiky, z. s.: Stanoviska* [online]. 9. září 2015 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/stanoviska/>

¹⁶¹ Zápis ze zasedání Komise pro etiku ze dne 17. února 2016. In: *Syndikát novinářů České republiky, z. s.: Stanoviska* [online]. 17. února 2016 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/stanoviska/>

¹⁶² Zápis ze zasedání Komise pro etiku ze dne 16. března 2016. In: *Syndikát novinářů České republiky, z. s.: Stanoviska* [online]. 16. března 2016 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/stanoviska/>

vyplývá, že komise řadí web mezi šířitele fake news a doporučuje podat trestní oznámení.¹⁶³ Pro doplnění kontextu uvedme, že server Vlastenecké noviny řadí mezi konspirační weby také Nadační fond nezávislé žurnalistiky.¹⁶⁴

Komise pro etiku je povinna informovat o přijatých stanoviscích písemně ty novináře, jichž se bezprostředně týkají, a vedoucí pracovníky příslušných médií. Zopakujme, že činnost a závěry etické komise při SN ČR se vztahují na všechny novináře a média a přesahují hranice syndikátu a jeho členů. Roli komise tedy můžeme vnímat jako prostředníka mezi veřejností a žurnalisty. Občané skrze ni mohou provádět veřejnou kontrolu médií, mohou upozornit na porušování etických, morálních a profesních standardů. Pokud dotčení novináři a mediální organizace na aktivitu a stanoviska komise reagují a spolupracují, jde v podstatě o ideální model a naplnění poslání komise. Rozebereme tento model na konkrétní kauze.

V říjnu 2016 obdržela etická komise stížnost na moderátora České televize Jakuba Železného a jeho aktivity spojené se soukromou firmou Swiss Life Select, která se zabývá finančním poradenstvím. Podnět reagoval na moderování firemní akce a publikování v časopise společnosti Swiss Life Select Jakubem Železným. Komise pro etiku se v této věci obrátila na vedení redakce zpravodajství ČT. Dále konstatovala, že obsahem daného článku bylo představení osoby moderátora, nešlo o PR článek. Za pochybení však označila titulky pod fotografií Jakuba Železného, který uváděl, že moderátor svěřil své finance dané společnosti. Na dalším zasedání etické komise v listopadu téhož roku projednávání případu pokračovalo. Komise obdržela vyjádření ředitele zpravodajství ČT Zdeňka Šámala, ve kterém bylo řečeno, že šéfredaktor i sám moderátor považují vystoupení za chybu, která by se neměla redaktorům ČT stávat. Komise následně případ uzavřela.¹⁶⁵ Řešenou problematiku pokrývá *Etický kodex novináře SN ČR*, který v druhé části v bodech d, e deklaruje, že novinář nesmí zneužívat svého povolání k činnosti reklamního pracovníka a zamezuje přijímat jakoukoliv odměnu od zájemců o reklamu, podílet se na skryté reklamě a podepisovat svým jménem obchodní reklamy.¹⁶⁶ Spojení novinářů

¹⁶³ Zápis ze zasedání Komise pro etiku při SN ČR ze dne 10. 4. 2019. In: *Syndikát novinářů České republiky, z. s.: Stanoviska* [online]. 10. 4. 2019 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/stanoviska/>

¹⁶⁴ Konspirační server Vlastenecké noviny. *Nadační fond nezávislé žurnalistiky* [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.nfnz.cz/konspiracni-server-vlastenecke-noviny/>

¹⁶⁵ Zápis ze zasedání Komise pro etiku z 9. listopadu 2016. In: *Syndikát novinářů České republiky, z. s.: Stanoviska* [online]. 9. listopadu 2016 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/stanoviska/>

¹⁶⁶ Viz. Příloha č. 2: Etický kodex novináře, bod 2. Požadavky na vysokou profesionalitu v žurnalistice.

s reklamou ohrožuje profesionalitu žurnalistiky. Na této kauze můžeme vidět jeden z postupů práce etické komise, při kterém došlo ke spolupráci s novinářem. Komise v roli prostředníka reagovala na podnět veřejnosti. Česká televize má vlastní kodex a samoregulační nástroje a občané se mohou se svými stížnostmi obracet také přímo na ni, Syndikát novinářů ČR skrze komisi pro etiku v této kauze fungoval jako třetí strana a jako iniciátor samoregulace. Po vyjádření etické komise se může vnitřní regulace dále vyvíjet v rámci konkrétního média či na individuální úrovni novináře a jeho svědomí. Stejnou roli lze přisoudit také etickému kodexu syndikátu, který není pro nečleny závazný, ale slouží jako obecné doporučení či návod, dle kterého je možné postupovat. V neposlední řadě může fungovat také jako orientační a referenční bod pro veřejnost v oblasti profesionálního jednání novinářů.

Jako další rovinu činnosti komise pro etiku (a skrze ni také SN ČR) jsme analyzovali poradní či edukační působení. Tento aspekt mají v podstatě všechna stanoviska komise, protože vymezují konkrétní etické problémy a reagují na individuální situace, které například kodex nemůže v plné šíři pojmut, a pravidelně tak nabízejí odpovědi na různorodé otázky a dilemata novinářské profese. Zároveň můžeme vyčlenit specifický typ reakcí komise, ve kterých je podavateli poskytnuta rada, vysvětlení situace a kontextu, případně také navržen další postup. Jde o případy, kdy komise ze svého postavení nemá mandát na řešení a rozhodnutí situace a vydání konkrétního stanoviska, zejména když se nejedná o novinářskou etiku či když je dotazován obecný problém. Komise v rámci svých možností a odbornosti ale může tazatele nasměrovat k dalšímu vhodnému postupu. Tuto rovinu opět demonstrujeme na konkrétních příkladech ze zkoumaného vzorku kauz.

Komise pro etiku se v listopadu 2017 zabývala podáním na zpravodajský server Novinky.cz, přesněji na diskuse pod články. „Komise upozorňuje, že je nezbytné rozlišovat, co jsou texty produkovány novináři (profesionály), kteří by se měli řídit příslušnými etickými kodexy, a co jsou texty vznikající ze strany příjemců (uživatelů),“¹⁶⁷ uvádí k problematice zápis ze zasedání. Komise vysvětlila, že odpovědnost za obsah diskusí mají výhradně autoři konkrétních komentářů a příspěvků, ne novináři. Podle komise komentáře pod články často překračují etické i morální zásady, ale na diskutující uživatele se nevztahuje etický kodex syndikátu. Připomněla možnost obrátit se na orgány

¹⁶⁷ Zápis ze zasedání Komise pro etiku ze dne 15. listopadu 2017. In: *Syndikát novinářů České republiky, z. s.: Stanoviska* [online]. c2022, 15. listopadu 2017 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/stanoviska/>

činné v trestním řízení, pokud existuje podezření, že obsah diskusí porušuje zákon.¹⁶⁸ Je zřejmé, že ačkoliv podnět nespadal přímo do její gesce, komise se jím zabývala a vysvětlila jeho podstatu, kontext a vliv na žurnalistiku, a především navrhla možné způsoby řešení. V jiném případě, kdy byla podána stížnost na nevhodné inzeráty ve dvou regionálních denících, komise uvedla, že jí řešení problematiky nepřísluší, a odkázala tazatele na Radu pro reklamu a její etický kodex.¹⁶⁹

Další příklad se týká oblasti autorských práv. Komise obdržela podnět k problematice publikování fotografií v médiích bez souhlasu jejich autora. Na jeho základě rozhodla o sepsání článku na toto téma. Předsedkyně komise pověřila Romana Sulánského, advokáta a člena etické komise, vypracováním článku, který byl předán stěžovateli.¹⁷⁰ Následně byl rovněž publikován v časopise *Mediažurnál*. Článek představuje právní aspekty autorských děl, vykládá zásady autorského práva a na závěr radí, co dělat při porušování práv autorů.¹⁷¹ Zde můžeme sledovat provázanost činnosti etické komise a časopisu *Mediažurnál*, který je zpravodajem syndikátu. Komise a její členové skrze něj mohou podrobněji představovat konkrétní kauzy či témata. Edukační činnost komise pro etiku se tedy uplatňuje rovněž pomocí časopisu *Mediažurnál*.

Poslední oblast, kterou jsme na základě analýzy vymezili, představují případy, kdy komise sama ze své iniciativy reaguje na konkrétní události či situace. Ostatně to vychází z její náplně – připomeňme, že komise vydává spolu s konkrétními stanovisky k případům porušování novinářské etiky rovněž obecná doporučení a odsudky.¹⁷² Často tomu bývá u významných a závažných případů, které mají vliv na celé žurnalistické pole a také společnost a bývají rovněž poměrně medializovány. Komise v takových situacích mnohdy spolupracuje se syndikátem. Tento postup charakterizujeme na základě kauzy vystoupení prezidenta České republiky Miloše Zemana v Českém rozhlase z října 2018.

¹⁶⁸ Zápis ze zasedání Komise pro etiku ze dne 15. listopadu 2017. In: *Syndikát novinářů České republiky, z. s.: Stanoviska* [online]. c2022, 15. listopadu 2017 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/stanoviska/>

¹⁶⁹ Zápis ze zasedání Komise pro etiku ze 12. října 2016. In: *Syndikát novinářů České republiky, z. s.: Stanoviska* [online]. 12. října 2016 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/stanoviska/>

¹⁷⁰ Zápis Komise pro etiku z prosince roku 2019. In: *Syndikát novinářů České republiky, z. s.: Stanoviska* [online]. c2022 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/stanoviska/>

¹⁷¹ SULÁNSKÝ, Roman. Je možné použít fotografie bez souhlasu autora? *Mediažurnál*. 2020, 27(1), 13. ISSN 1210-7417.

¹⁷² Etika. *Syndikát novinářů České republiky, z. s.* [online]. c2022 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/>

Prezident ČR Miloš Zeman poskytl rozhovor v pořadu Dvacet minut Radiožurnálu, který byl vysílán živě ze zámku v Lánech dne 15. října 2018. Rozhovor vedl moderátor Českého rozhlasu Jan Pokorný. Prezident republiky v živém vysílání mluvil vulgárně, a to opakovaně i přes upozornění moderátora.¹⁷³ Jeho slova vyvolala značnou odezvu a rozhořčení veřejnosti. Na rozhovor reagovala rovněž komise pro etiku, která vyzvala Syndikát novinářů ČR, aby se k vystoupení Zemana vyjádřil. Komise konstatovala, že „veřejnoprávní rozhlas nemůže být v tomto případě sankcionován za vyjádření prezidenta. Ukončení pořadu, které by jinak bylo namístě, nelze v tomto případě použít.“¹⁷⁴

Na zasedání v prosinci 2017 komise pro etiku upozornila, že se v médiích s čím dál větší frekvencí objevují zprávy o zdravotním stavu veřejně známých osob, které jsou velmi necitlivé a mohou se dopouštět nevhodných spekulací. Komise zdůraznila negativní vliv takových zpráv na zasažené osoby i jejich blízké. „Média hodná označení seriózní by vždy v podobných situacích měla brát v potaz, zda svým informováním nedostanou zmiňované do osobní tísně, což je v rozporu s Etickým kodexem Syndikátu novinářů ČR,“¹⁷⁵ stojí v doporučení komise. *Etický kodex novináře* ukládá žurnalistům povinnost zveřejňovat pouze informace, jejichž původ je znám, a zdůrazňuje, že domněnka nesmí být vydávána za ověřený fakt. Zároveň novináři musejí při informování brát v potaz soukromí osob (i když v případě těch veřejně činných je hranice soukromí posunuta). Kodex říká, že pomluva, překroucení faktů a lži jsou v žurnalistice považovány za nejzávažnější profesionální chyby.¹⁷⁶ Touto formou rovněž instituce sama ze své iniciativy upozornila na porušování novinářské etiky, konkrétně na celou jednu problematickou oblast. Můžeme uzavřít konstatováním, že základním východiskem činnosti komise pro etiku je vždy *Etický kodex novináře*.

¹⁷³ Kompletní přepis rozhovoru Jana Pokorného s Milošem Zemanem: O senátu, 17. listopadu a ekonomických změnách. *IRozhlas* [online]. 15. října 2018 [cit. 2022-04-21]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/prepis-milos-zeman-pokorny-radiozurnal-ekonomicti-zmdi-bakala_1810152033_cen

¹⁷⁴ Zápis ze zasedání Komise pro etiku ze dne 17. října 2018. In: *Syndikát novinářů České republiky, z. s.: Stanoviska* [online]. 17. října 2018 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/stanoviska/>

¹⁷⁵ Zápis ze zasedání Komise pro etiku ze dne 6. prosince 2017. In: *Syndikát novinářů České republiky, z. s.: Stanoviska* [online]. 6. prosince 2017 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/stanoviska/>

¹⁷⁶ Viz. Příloha č. 2: Etický kodex novináře.

2.2.2 Činnost SN ČR

Předchozí podkapitola se věnovala aktivitě komise pro etiku při SN ČR a popsala postupy její práce. Právě skrze komisi je na pravidelné a dlouhodobé bázi naplňována role Syndikátu novinářů ČR v oblasti novinářské etiky a profesionality. Nyní se zaměříme na analýzu činnosti syndikátu na úrovni celého spolku. Rozebereme, jakou formou dochází k naplňování poslání SN ČR. Samostatnou podkapitolu věnujeme případové studii kauzy novináře Karla Slezáka a okolnostem jeho vyloučení z profesní organizace, jelikož se jedná o jednu z nejvýraznějších kauz ze zkoumaného období, která zároveň ilustruje využití samoregulačních nástrojů syndikátu v praxi.

Hlavním účelem a posláním syndikátu je hájit principy svobody tisku a projevu, práva na informace a nezávislost žurnalistů. Syndikát novinářů ČR je nezávislé dobrovolné profesní sdružení, které svými činy zastupuje vlastní členskou základnu. Coby stavovská organizace se však snaží dohlížet na celou novinářskou profesi a vystupovat v jejím zájmu. Syndikát novinářů sleduje dění ve společnosti a upozorňuje na provinění proti novinářské etice, svobodě projevu a médií. Hlavním nástrojem, který ve svém postavení využívá, jsou prohlášení, a to celého spolku či předsedy. V teoretické části diplomové práce jsme se zabývali omezeným vlivem syndikátu a jeho rolí, která je oproti jiným profesím obecně slabší. Syndikát mimo vlastní členskou základnu může pouze vydávat prohlášení z pozice nezávislé a odborné profesní organizace, přičemž jejich charakter je doporučující a apelující.

Spolek ve svých prohlášeních reaguje na situaci v médiích a společnosti a jeho činnost reflektuje oblasti náplně definované stanovami. Jsou jimi zejména svoboda šířit informace prostřednictvím médií a vyjadřovat názory, svoboda kritizovat a oponovat vládám a dalším strukturám, ochrana práv, nezávislosti a bezpečnosti novinářů a dohled nad mediální legislativou.¹⁷⁷ Tyto a další oblasti syndikát sleduje a snaží se k nim vyjadřovat.

Jedním z častých projevů činnosti SN ČR, který jsme analyzovali, je reakce na výroky nebo činy veřejných osob, především politiků, подрývající či ohrožující svobodu a nezávislost médií. Syndikát zareagoval například na slova předsedy hnutí SPD Tomia Okamury ohledně zestátnění tuzemských veřejnoprávních médií a varoval před

¹⁷⁷ Viz. Příloha č. 1: Stanovy Syndikátu novinářů ČR, bod 3. Poslání a cíle spolku.

stupňováním útoků na nezávislost médií.¹⁷⁸ V červnu 2019 syndikát upozornil na výrok tehdejšího místopředsedy Poslanecké sněmovny a předsedy KSČM Vojtěcha Filipa, který se týkal možnosti, že by novináři byli voleni a zveřejňovali svůj majetek. Spolek vyjádřil znepokojení a prohlásil, že pokud byl výrok myšlen vážně, ne jako žert, je třeba ho „důrazně odmítnout, protože by znamenal zásadní invazi státu do svobody slova a vyjadřování.“¹⁷⁹ Syndikát zároveň vyzval politické strany k odmítnutí Filipova nápadu. Vymezil se také vůči prohlášením mluvčího prezidenta ČR Jiřího Ovčáčka ve věci omezování poskytování informací konkrétním médiím. Mluvčí prezidenta projevil záměr sdělovat vybraným redakcím informace pouze na základě zákona o svobodném přístupu k informacím. Reakce SN ČR byla následovná: „Syndikát to považuje za naprosto nepřijatelné omezení svobody získávat a šířit informace. Takové omezení je o to závažnější, že zmiňovaný zákon v § 2 odst. 4 uvádí, že povinnost poskytovat informace se netýká dotazů na názory, budoucí rozhodnutí a vytváření nových informací, což vylučuje odpovědi na většinu dotazů směřovaných na tiskového mluvčího prezidenta.“¹⁸⁰ Syndikát vyzval všechny kolegy a novináře, aby podpořili svobodu získávat a šířit informace a napomohli dotčeným redakcím v zájmu sounáležitosti novinářské obce.¹⁸¹

Jako poslední uvedme stanovisko SN ČR ke kauze Andreje Babiše z května 2017, kdy vyšlo najevo, že se politik snažil zasahovat do obsahu médií, konkrétně deníku MF Dnes. Na veřejnost se dostaly nahrávky rozhovorů Andreje Babiše, tou dobou ministra financí a vicepremiéra ve vládě Bohuslava Sobotky, ze kterých vyplývalo, že se domlouval s redaktorem deníku MF Dnes Markem Přibílem na zveřejňování konkrétních informací a textů. V nahrávkách Babiš s redaktorem probíral možnosti publikace různých materiálů o jiných politicích, koordinoval práci redaktora se snahou ovlivnit obsah deníku, přičemž novinář sám spolupráci aktivně nabízel.¹⁸² Syndikát vydal ke kauze stanovisko den po

¹⁷⁸ Reakce na výroky Tomia Okamury o Českém rozhlasu a České televizi. *Syndikát novinářů České republiky*, z. s. [online]. 24. 10. 2017 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/aktuality/reakce-na-vyroky-tomia-okamury-o-ceskem-rozhlasu-a-ceske-televizi/>

¹⁷⁹ Znepokojení SN ČR nad „nápadem“ místopředsedy PS Vojtěcha Filipa, aby byli novináři voleni a podávali majetková přiznání. *Syndikát novinářů České republiky*, z. s. [online]. 4. 6. 2019 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/aktuality/znepokojeni-sn-cr-nad-napadem-mistopredsedy-ps-vojtecha-filipa-aby-byli-novinari-voleni-a-podavali-majetkova-priznani/>

¹⁸⁰ SN ČR ostře odsuzuje kroky mluvčího Ovčáčka. *Syndikát novinářů České republiky*, z. s. [online]. 10. 1. 2018 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/aktuality/sn-cr-ostre-odsuzuje-kroky-mluvciho-ovcacka/>

¹⁸¹ Tamtéž.

¹⁸² Přehled: Babišova nahrávka s redaktorem MF Dnes. *MediaGuru.cz* [online]. 8. května 2017 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2017/05/prehled-babisova-nahravka-s-redaktorem-mf-dnes>

zveřejnění nahrávek, upozornil na závažnost podezření z ovlivňování obsahu listu jeho majitelem a vyzval Babiše k vyjádření. Zároveň apeloval na vydavatelství Mafra, které by se mělo „jednoznačně vyjádřit i k části nahrávky dokládající, že ovlivňování obsahu listu majitelem se děje systematicky za účasti členů vedení redakce.“¹⁸³ Obsah nahrávek podle syndikátu zásadně zpochybňuje důvěryhodnost listu MF Dnes a zprostředkovaně i celé novinářské obce. Novináři z redakcí MF Dnes a iDnes.cz vydali ke kauze společné prohlášení, v němž popřeli možnost Andreje Babiše a jeho hnutí ovlivňovat obsah článků a distancovali se od jednání Marka Příbila.¹⁸⁴ V MF Dnes byla otištěna omluva čtenářům šéfredaktora Jaroslava Plesla, který označil postup redaktora za porušení pravidel novinářské práce a důvod k jeho propuštění.¹⁸⁵

Kromě vydaného stanoviska reagoval syndikát na tuto kauzu také skrze zpravodaj *Mediažurnál*. Událostí se zabýval hlavní příspěvek publikovaný na titulní straně v čísle z června 2017.¹⁸⁶ Ke kauze se vyjádřil také předseda SN ČR v úvodníku tohoto čísla. Autorka článku Martina Vojtěchovská, šéfredaktorka serveru Mediaguru.cz, shrnula hlavní poznatky ke kauze a zamýšlela se nad důsledky odhalení nahrávky i jejího obsahu pro českou žurnalistiku. Kromě jasného pochybení novináře i vydavatelství a nepřijatelného jednání politika upozornila rovněž na limity a problematičnost zveřejnění tajné nahrávky. Kauzu označila za pomyslný vrchol tehdejšího stavu českých médií a za „zatím nejvážnější skvrnu na chodu českých médií v jejich novodobém vývoji.“¹⁸⁷ Případ dle ní upozornil na propojení politiky a médií, které odporuje principům novinářské práce v demokratické společnosti. Událost zasadila do kontextu dlouhodobého vývoje a stavu tuzemských médií a novinářství.

Syndikát se poměrně intenzivně zabývá také oblastí mediálních rad veřejnoprávních médií, tedy Radou České televize a Radou Českého rozhlasu, jejich obsazením, volbou členů a rovněž jejich činnostmi. Demonstrovat to můžeme na aktivitě syndikátu během března 2020, kdy Poslanecká sněmovna volila nové členy do obou výše

¹⁸³ Stanovisko SN ČR k nahrávce A. Babiše o ovlivňování médií. *Syndikát novinářů České republiky, z. s.* [online]. 4. 5. 2017 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/aktuality/stanovisko-sn-cr-k-nahravce-a-babise-o-ovlivnovani-medii/>

¹⁸⁴ Redaktoři MFD: ANO nemá možnost ovlivňovat články. *MediaGuru.cz* [online]. 4. května 2017 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2017/05/redaktori-mfd-ano-nema-moznost-ovlivnovat-clanky/>

¹⁸⁵ Plesl se omlouvá, o schůzce redaktora nevěděl. *MediaGuru.cz* [online]. 5. května 2017 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2017/05/plesl-se-omlouv-a-o-schuzce-redaktora-nevedel/>

¹⁸⁶ VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. Odhalená nahrávka Babiše je symptomem stavu české žurnalistiky. *Mediažurnál*. 2017, 24(2), 1. ISSN 1210-7359.

¹⁸⁷ Tamtéž.

zmíněných rad. Připomeňme, že v souvislosti s volbou vyšlo najevo, že tehdejší předseda volebního výboru sněmovny a poslanec ANO Stanislav Berkovec rozeslal některým poslancům e-mail, v němž hodnotil kandidáty do Rady ČT a doporučoval kolegům, koho volit a koho nikoliv.¹⁸⁸ Syndikát novinářů ČR projevil znepokojení nad politizací voleb a skrze svého předsedu zaslal zákonodárcům otevřený dopis, ve kterém žádal, aby nové členy Rady ČT a Rady ČRo zvolili odpovědně a s respektem k zákonům vymezujícím veřejnoprávní média. „Tyto zákony stanovují, že členové mediálních rad mají reprezentovat významné regionální, politické, sociální a kulturní názorové proudy ve společnosti, tedy nikoli pouze politické strany zastoupené v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky, který o výběru rozhoduje,“¹⁸⁹ upozornil v dopise Adam Černý a v závěru apeloval na odpovědnost poslanců před občany za zvolení kompetentních a nezávislých členů rad. Otevřený dopis sepsaly rovněž dvě mezinárodní žurnalistické organizace – Evropská federace novinářů a Evropské centrum pro svobodu tisku a médií. Vyzvaly poslance k odpovědnosti za zaručení svobody a nezávislosti veřejnoprávního vysílání. Syndikát dopis zveřejnil na svých webových stránkách.¹⁹⁰

K volbě členů Rady ČT i její činnosti se SN ČR vyjadřuje opakovaně a se znepokojením v případě některých kroků orgánu.¹⁹¹ Mediálními radami se pravidelně zabývá také syndikátní časopis *Mediažurnál*. K zmíněné volbě z března 2020 vyšel na titulní straně časopisu příspěvek novináře a mediálního analytika Filipa Rožánka.¹⁹² V posledním čísle 23. ročníku *Mediažurnálu* najdeme analytický text Milana Šmída k návrhu novely zákonů o České televizi a Českém rozhlasu, který se zabývá také radami

¹⁸⁸ KOTTOVÁ, Anna. Funkci dám k dispozici, řekl šéf volebního výboru Berkovec po kritice e-mailu o výběru televizní rady. *IROZHlas* [online]. 11. března 2020 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/stanislav-berkovec-e-mail-rada-ceske-televize-petr-dvorak_2003111451_ako

¹⁸⁹ Otevřený dopis poslankyním a poslancům Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky u příležitosti volby členů Rady Českého rozhlasu a Rady České televize. *Syndikát novinářů České republiky*, z. s. [online]. 10. 3. 2020 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/aktuality/otevreny-dopis-poslankynim-a-poslancum-poslanecke-snemovny-parlamentu-ceske-republiky-u-prilezitosti-volby-clenu-rady-ceskeho-rozhlasu-a-rady-ceske-televize/>

¹⁹⁰ Mezinárodní novinářské organizace vyzývají otevřeným dopisem PČR k nezpřizpůsobené volbě nových členů mediální Rady ČT. *Syndikát novinářů České republiky*, z. s. [online]. 11. 3. 2020 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/aktuality/mezinarodni-novinarske-organizace-vyzyvaji-otevrenym-dopisem-pcr-k-nezpřizpůsobene-volbe-novych-clenu-medialni-rady-ct/>

¹⁹¹ Porovnej: V Radě České televize se prosazuje nekompetence a jednostrannost. *Syndikát novinářů České republiky*, z. s. [online]. 20. 11. 2020 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/aktuality/v-rade-ceske-televize-se-prosazuje-nekompetence-a-jednostrannost/>

¹⁹² ROŽÁNEK, Filip. Vláda si otevřela cestu k ovládnutí České televize. *Mediažurnál*. 2020, 27(1), 1. ISSN 1210-7417.

obou médií veřejné služby.¹⁹³ Diplomová práce poskytuje prostor pouze pro vybrané příklady, ale na základě analýzy můžeme konstatovat, že skrze webové stránky i zpravodaj syndikátu se profesní organizace tématu mediálních rad a veřejnoprávních médií věnuje pravidelně.

Výraznou oblastí zájmu a činnosti SN ČR je bezpečnost a svoboda novinářů a podmínky výkonu jejich povolání. Syndikát zveřejňuje zprávy o stavu médií, například žebříček svobody médií sestavovaný organizací Reportéři bez hranic a další analýzy. V lednu 2019 se Syndikát novinářů ČR připojil ke kampani Mezinárodní federace novinářů (IFJ) za mezinárodní úmluvu OSN o ochraně novinářů.¹⁹⁴ Sdílel také zprávu IFJ o bilanci počtu žurnalistů, kteří přišli o život v souvislosti se svou profesí.¹⁹⁵ Na konci února 2018 českou společností a novinářskou obcí otřásla zpráva o vraždě slovenského novináře Jána Kuciaka a jeho partnerky Martiny Kušnírové. Syndikát na tragickou událost reagoval a uvedl, že „vždy odsuzoval jakékoli projevy nátlaku nebo dokonce fyzického násilí vůči novinářům, a proto kategoricky odsuzuje úkladnou dvojnásobnou vraždu, jejímž nejpravděpodobnějším motivem je podle slovenské policie investigativní práce našeho mladého kolegy.“¹⁹⁶ Vyzval slovenskou policii a orgány činné v trestním řízení k odhalení a potrestání pachatelů i organizátorů vraždy a kladl důraz na zajištění bezpečí pro práci novinářů. Okolnostem vraždy Jána Kuciaka a Martiny Kušnírové se v následujících měsících spolek aktivně a opakovaně věnoval. Rok po události podepsal spolu s dalšími mezinárodními organizacemi výzvu adresovanou slovenským státním orgánům a justici, která žádala bezodkladné vyšetření vraždy a zjištění, kdo je odpovědný za selhání a nezabránění smrti novináře.¹⁹⁷

¹⁹³ ŠMÍD, Milan. Novela zákonů o České televizi a Českém rozhlasu – ano, či ne? *Mediažurnál*. 2017, **23**(4), 6-7. ISSN 1210-7359.

¹⁹⁴ Syndikát novinářů ČR signatářem kampaně IFJ za mezinárodní úmluvu OSN o ochraně novinářů. *Syndikát novinářů České republiky*, z. s. [online]. 3. 1. 2019 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/aktuality/syndikat-novinaru-cr-signatarem-kampane-ifj-za-mezinarodni-umluvu-osn-o-ochrane-novinaru/>

¹⁹⁵ Ve stínu násilí: novináři pracovníci médií zabiti v roce 2018. *Syndikát novinářů České republiky*, z. s. [online]. 8. 2. 2019 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/aktuality/ve-stinu-nasili-novinari-pracovnici-medii-zabiti-v-roce-2018/>

¹⁹⁶ Syndikát novinářů k vraždě slovenského kolegy Jána Kuciaka a jeho partnerky Martiny Kušnírové. *Syndikát novinářů České republiky*, z. s. [online]. 26. 2. 2018 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/aktuality/syndikat-novinaru-k-vrazde-slovenskeho-kolegy-jana-kuciaka-a-jeho-partnerky-martiny-kusnirove/>

¹⁹⁷ Výzva slovenským státním orgánům a justici u příležitosti prvního výročí vraždy Jána Kuciaka. *Syndikát novinářů České republiky*, z. s. [online]. 20. 2. 2019 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/aktuality/vyzva-slovenskym-statnim-organum-a-justici-u-prilezitosti-prvniho-vyroci-vrazdy-jana-kuciaka/>

Z výše představených příkladů můžeme vyvodit, že syndikát kontinuálně sleduje úroveň novinářské profese a její svobody a vymezuje se vůči náznakům a hrozbám jejího omezení, což koresponduje s jeho posláním. Činí tak skrze veřejná prohlášení a výzvy a zároveň využívá k reakcím i hlubší analýze časopis *Mediažurnál*.

2.2.3 Kauza Karla Slezáka

Následující případová studie se zabývá událostmi z volebního štábu Miloše Zemana během druhého kola prezidentských voleb v lednu 2018, konkrétně chováním novináře Karla Slezáka a jeho důsledky. Karel Slezák byl novinář a podnikatel. Jako žurnalista působil v Pražském zpravodaji a byl členem Syndikátu novinářů ČR. Zemřel 7. února 2018 ve věku 73 let.¹⁹⁸ Jelikož byl Slezák členem SN ČR a ve volebním štábu působil jako akreditovaný novinář, zapadá případová studie do analýzy činnosti SN ČR.

Volební štáb Miloše Zemana, který 27. ledna 2018 obhájil funkci prezidenta, se nacházel v pražském Top hotelu. Závěr dne se na místě nesl v duchu oslav volebního výsledku, které doprovodila série slovních a fyzických útoků ze strany prezidentových podporovatelů na přítomné novináře. Ke konfliktu a agresi se přidal i Karel Slezák, který byl na akci jako akreditovaný novinář, ne host. V době popisovaných událostí již ve štábu nebyl prezident ani jeho nejbližší spolupracovníci.¹⁹⁹ V místnosti s občerstvením, do které novináři neměli mít přístup, zkolaboval jeden z hostů. To vyvolalo zájem médií a žurnalistů, kteří se ještě ve štábu pohybovali. Následně došlo ke konfliktu – prezidentovi podporovatelé se snažili zabránit novinářům v přístupu do sálu, sledování a natáčení incidentu.²⁰⁰ Karel Slezák se po celou dobu pohyboval mezi hosty, ačkoliv byl akreditovaným novinářem. V momentě zmíněného kolapsu začal slovně napadat přítomné žurnalisty, byl vulgární a spolu s dalšími lidmi se jim snažil zabránit v dokumentování události. Novinářům bylo agresivně bráněno v pořizování záběrů, došlo ke shazování mobilních telefonů a kamer a urážkám. Vrcholem byl pěstní útok Karla Slezáka, který

¹⁹⁸ SATTLER, Robert a Vojtěch GIBIŠ. Zemřel Karel Slezák, který na sebe upozornil útokem na novináře v Zemanově štábu. *Lidovky.cz* [online]. 7. února 2018 [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/relax/lide/zemrel-karel-slezak-ktery-na-sebe-upozornil-utokem-na-novinare-v-zemanove-stabu.A180207_185256_lide_gib

¹⁹⁹ JADRNY, Petr. VIDEA: Pěsti a nadávky. V Zemanově štábu napadli novináře. 'Nabídl jsem jim posezení u kávy,' řekl Ovčáček. *IRozhlas* [online]. 27. 1. 2018 [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/volby/napadeni-novinari-volebni-stab-milos-zeman_1801271928_pj

²⁰⁰ PRCHAL, Lukáš. V Zemanově štábu napadli novináře pěstmi, rány dostaly i ženy. Vůbec mě to nezajímá, řekl Ovčáček. *Aktuálně.cz* [online]. 27. 1. 2018 [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/v-zemanove-stabu-napadli-novinare-padaly-udery-pesti-vubec-m-r~fd95cd6a038d11e886cf0cc47ab5f122/>

udeřil jednoho z redaktorů do obličeje. Průběh celého incidentu dokumentovala řada novinářů z různých redakcí.²⁰¹

Na činy a agresi Karla Slezáka zareagoval Syndikát novinářů ČR a shledal jeho chování nepřijatelným. K incidentu vydal prohlášení předseda syndikátu Adam Černý: „Svým jednáním v sobotu 27. ledna 2018 (...) poškodil prestiž a zájmy Syndikátu novinářů ČR.“²⁰² Řídící výbor SN ČR rozhodl 30. ledna 2018 o vyloučení Slezáka ze syndikátu na základě porušení stanov.²⁰³ Konkrétně byl uplatněn článek 6 stanov, který říká: „Členství v SN ČR zaniká za stanovených podmínek také vyloučením: pro zneužití průkazu Syndikátu novinářů ČR nebo pro zneužití novinářské profese ve prospěch vlastních soukromých zájmů. b) pro jednání v rozporu s těmito stanovami a pro konání v protikladu k cílům a účelům Syndikátu novinářů ČR nebo pro jednání poškozující prestiž a zájmy Syndikátu novinářů ČR.“²⁰⁴

Člen syndikátu akreditovaný na akci jako zástupce novinářské obce je povinen jednat v zájmu profesní organizace, reprezentovat ji a respektovat zásady slušného chování a profesionality. To Karel Slezák porušil. Svým chováním se provinil také vůči *Etickému kodexu novináře*. Zneužil novinářské profese a postavení, které mu akreditace ve volebním štábu propůjčila. Jeho agresivní chování vůči ostatním novinářům bylo shledáno jako velmi nekolegiální a neprofesionální. *Etický kodex novináře* uvádí: „Povahou novinářské profese je odpovědnost k veřejnosti. Proto je základním předpokladem pro tuto činnost vysoká profesionalita.“²⁰⁵ Syndikát novinářů ČR v kauze Karla Slezáka uplatnil princip samoregulace v rámci vlastní organizace. Jelikož byl novinář členem syndikátu, zásady etického kodexu byly v tomto případě vymahatelné a stejně tak stanovy spolku a jejich pravidla.

2.3 Analýza časopisu Mediažurnál

Časopis *Mediažurnál* vydává Syndikát novinářů ČR jako svůj zpravodaj a periodikum určené pro členskou základnu. V tištěné podobě vychází od roku 1994, kdy

²⁰¹ JANÁKOVÁ, Barbora a Michaela ENDRŠTOVÁ. VIDEO: V Zemanově štábu zkolaboval novinář, kameraman iDNES.cz dostal pěstí. *IDNES.cz* [online]. 28. ledna [cit. 2022-04-22]. Dostupné z:

https://www.idnes.cz/volby/prezidentske-volby-zeman-stab-chodov-oslavy.A180127_184340_domaci_bja

²⁰² Karel Slezák vyloučen ze Syndikátu novinářů České republiky. *Syndikát novinářů České republiky*, z. s. [online]. 30. 1. 2018 [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/aktuality/karel-slezak-vyloucen-ze-syndikatu-novinaru-ceske-republiky/>

²⁰³ Tamtéž.

²⁰⁴ Viz. Příloha č. 1: Stanovy Syndikátu novinářů ČR, bod 6. Zánik členství.

²⁰⁵ Viz. Příloha č. 2: Etický kodex novináře, bod 2. Požadavky na vysokou profesionalitu v žurnalistice.

nahradil Informační bulletin SN ČR. *Mediažurnál* vychází čtvrtletně a v elektronické verzi je k dispozici na webu syndikátu, kde je volně ke čtení i stažení. Pomocí zjištění vyplývajících z kvalitativní analýzy časopis představíme, popíšeme jeho obsah a vymezíme, jakou má roli v kontextu náplně činnosti Syndikátu novinářů ČR. Analýzu jsme provedli na šesti ročnících vydaných mezi lety 2015 a 2020. Celkem šlo o 24 čísel časopisu, ze kterých jsme vyvodili charakteristiku současné podoby zpravodaje.

Co je obsahem časopisu *Mediažurnál*?

Za hlavní zaměření časopisu lze označit syndikát, média, žurnalistiku a novinářskou profesi. *Mediažurnál* tyto oblasti pokrývá poměrně široce a z různých úhlů, vždy se ale příspěvky nějakým způsobem týkají novinářství. Obsah časopisu můžeme rozčlenit do dvou základních kategorií – **ze syndikátu** a **ze světa médií**.

Kategorie **ze syndikátu** zahrnuje veškerý obsah o novinářské organizaci a jejích aktivitách. Časopis *Mediažurnál* slouží jako zpravodaj a komunikační platforma syndikátu, který skrze něj oslovuje své členy, pravidelně informuje o dění v organizaci, uplynulých i budoucích akcích, důležitých momentech a skutečnostech. Můžeme dále vymezit dvě užší kategorie obsahu o syndikátu. Tou první jsou ryze praktické a aktuální informace pro členy spolku. Na stránkách časopisu najdeme například informace o výši a platbách členských příspěvků a jejich případných změnách, nacházejí se zpravidla v boxech na straně dvě, jak je vidět na ukázce v příloze.²⁰⁶ Pravidelně se objevují informace o valných hromadách a volbách do orgánů spolku. Druhou a rozsáhlejší část kategorie ze syndikátu tvoří zprávy a články o dění v organizaci. Jde o relativně širokou škálu obsahu, který zahrnuje zejména informace z regionů, pobočných spolků a zájmových klubů SN ČR, například o výstavách, soutěžích či besedách, o novinkách v jednotlivých územních sdruženích nebo o výročích a milnicích organizace. Dále sem spadají příspěvky o aktivitách syndikátu na celorepublikové úrovni, které rovněž tvoří významnou část periodika. Důležitou součástí jsou články informující o průběhu a závěrech valných hromad a o rozhodnutích vedení spolku. Identifikovali jsme rovněž skupinu příspěvků, která se věnuje konkrétním členům syndikátu, přináší zprávy o jejich aktivitách, úspěších, jubileích a formou profilů představuje zajímavé osobnosti organizace. Zvláštní podkategorii přitom tvoří nekrology zesnulých členů SN ČR. Posledním typem obsahu

²⁰⁶ Viz. Příloha č. 5: Ukázka z časopisu *Mediažurnál*. Na obrázku vidíme stránku č. 2 časopisu a v pravém dolním rohu box s informacemi o členských příspěvcích na rok 2021.

jsou články, které stojí na pomezí dvou hlavních kategorií, jelikož pokrývají angažmá syndikátu v oblastech jako je novinářská etika, profesionalizace či celkově v mediálním poli. Tyto příspěvky na jednu stranu zpravují o činnosti syndikátu, ale zároveň mnohdy přinášejí tematické informace o médiích a žurnalistice, což spadá do druhé námi vymezené kategorie. Jako příklad můžeme zmínit zprávu o vzniku iniciativy Svoboda médiím. Text čtenáře informuje o založení nové platformy na podporu nezávislosti a plurality médií, představuje její záměr a cíle. Zároveň také sděluje, že se syndikát k iniciativě připojil, předseda SN ČR se zúčastnil jejího uvedení a v textu je i jeho vyjádření.²⁰⁷

Kategorii **ze světa médií** charakterizujeme jako obsah věnující se žurnalistice, sdělovacím prostředkům a novinářské profesi ve všech jejích formách a rovinách. Prakticky jde o veškerý zbylý obsah časopisu, který se netýká přímo SN ČR jako organizace. Již jsme zmínili, že *Mediažurnál* má poměrně široký záběr (v rámci svého zaměření). Tematicky pokrývá celou mediální sféru a věnuje se různým oblastem žurnalistiky. Můžeme konstatovat, že větší část obsahu se týká českého mediálního prostředí, ale informace ze zahraničí jsou rovněž zařazovány. Příspěvky se zaměřují na aktuální události a témata rezonující v mediálním diskurzu i ve veřejném prostoru, přičemž aktuálnost vztahujeme k periodicitě časopisu, tedy k období čtvrt roku. Jako příklad uveďme pravidelné informování o změnách v médiích (strukturních, personálně-organizačních i obsahových), novinářských cenách a výročích, ale také o politickém a společenském dění ovlivňujícím mediální systém, včetně legislativních změn. Pro ilustraci vybíráme třetí číslo roku 2015, které přineslo podrobný článek o vzniku čtvrté celoplošné stanice Českého rozhlasu. Tou se stal ČRo Plus, zpravodajsko-analytická stanice mluveného slova.²⁰⁸ Na článek navázal rozhovor s šéfredaktorem ČRo Plus Alexandrem Píchou.²⁰⁹ Zároveň jsou v *Mediažurnálu* publikovány texty nadčasové, které mají většinou analytický charakter. Věnují se například žurnalistickým žánrům a specializacím, problematice cenzury, dezinformací, oblasti nových médií a internetu a v neposlední řadě také novinářské etice, svobodě médií a různým konturám žurnalistické profese a tvorby. Zmínit musíme také historicky zaměřené články či rozhovory s novináři a osobnostmi mediálního světa.

²⁰⁷ Vznikla nová platforma na podporu svobody médií, syndikát ji podporuje. *Mediažurnál*. 2015, **22**(2), 5. ISSN 1210-7359.

²⁰⁸ ŠMÍD, Milan. ČRo Plus se stane čtvrtou celostátní stanicí Českého rozhlasu. *Mediažurnál*. 2015, **22**(3), 6-7. ISSN 1210-7359.

²⁰⁹ MELICHAR, Martin. Rozhovor se šéfem stanice ČRo Plus: Každý veřejnoprávní rozhlas potřebuje stanici mluveného slova. *Mediažurnál*. 2015, **22**(3), 8-9. ISSN 1210-7359.

Můžeme říci, že námi vymezené hlavní kategorie se do jisté míry překrývají. Například profily osobností syndikátu se tematicky blíží kategorii ze světa médií, neboť představují život a práci novinářů. Stejně tak příspěvky o činnosti etické komise a některých aktivitách syndikátu přesahují hranice organizace a poskytují čtenářům žurnalistické poznatky.

Jaké je členění časopisu?

Čtvrtletník *Mediažurnál* má 20 stran a na zkoumaném vzorku čísel jsme vysledovali jeho základní strukturu, kterou nyní přestavíme. Prvním specifikem je titulní strana periodika, která obsahuje název časopisu, logo vydavatelské organizace (tedy SN ČR) a článek doplněný ilustrací či fotografií. Ukázka titulní strany je v přílohové části diplomové práce.²¹⁰ *Mediažurnál* je časopisem, ovšem podobou titulní strany se blíží spíše deníku. Zároveň ale na přední straně figuruje pouze jeden text, který můžeme označit jako tzv. otvírák, hlavní příspěvek čísla. Obvykle je věnován nejzásadnějšímu tématu či události z pokrývaného období. Jako příklad uveďme již výše zmíněný článek o kauze Andreje Babiše a ovlivňování médií, který byl vysoce aktuální a závažný.²¹¹ Na titulní straně může vyjít i rozhovor. V březnu 2018 *Mediažurnál* přinesl interview se zakladatelkou Českého centra pro investigativní žurnalistiku Pavlou Holcovou, jehož hlavním tématem byla vražda Jána Kuciaka.²¹² Na titulní straně bývají také texty o fenoménech či problémech žurnalistiky, které jsou zaměřeny spíše obecně a představují čtenářům konkrétní téma a jeho kontext.

Stabilním prvkem struktury časopisu *Mediažurnál* je strana dvě, která nese označení *info*. Nachází se na ní úvodník předsedy SN ČR Adama Černého, obsah daného čísla, tiráž, box s informacemi pro členy syndikátu (o členských příspěvcích, valných hromadách či volbách) a bývá zde poskytován prostor pro uplatnění práva na odpověď.

Nyní se blíže věnujme úvodníkům Adama Černého. Opět je těžké přesněji vymezit jejich zaměření, neboť podobně jako celý časopis mají široký záběr. Naplňují žánrová kritéria úvodníku – předseda syndikátu se obvykle vyjadřuje k aktuálním událostem nebo se zamýšlí nad tématem, kterým se časopis zabývá, a doplňuje tak například hlavní článek

²¹⁰ Viz. Příloha č. 4: Titulní strana časopisu *Mediažurnál*.

²¹¹ VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. Odhalená nahrávka Babiše je symptomem stavu české žurnalistiky. *Mediažurnál*. 2017, 24(2), 1. ISSN 1210-7359.

²¹² MELICHAR, Martin. Zakladatelka Českého centra pro investigativní žurnalistiku Pavla Holcová: Příběh ani myšlenku zavraždit nejde. *Mediažurnál*. 2018, 25(1), 1. ISSN 1210-7359.

z titulní strany. Předseda skrze úvodník předkládá názory a pozice syndikátu ke společenskému a mediálnímu dění. Věnuje se otázkám novinářské profese a stavu české žurnalistiky, což koresponduje s posláním syndikátu. Adam Černý v úvodnících uvažuje nad současným postavením médií a novinářů a nad jejich svobodou. Zmiňme například text „Médiím se chystá nový náhubek“²¹³ o novele zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, která měla postihovat také pomluvu, nebo příspěvek „Novináři za časů pandemie“²¹⁴ kontemplující nad fungováním českých médií během pandemie koronaviru a jejím vlivem na mediální systém. Abychom demonstrovali obsahovou pestrost úvodníků, můžeme odkázat na přílohu č. 5 této diplomové práce, která zobrazuje úvodník koncipovaný coby nekrolog a poctu dvěma zesnulým novinářům.²¹⁵ Úvodníky Adama Černého se také věnují záležitostem syndikátu. Například ve druhém čísle roku 2016 předseda organizace píše o způsobu, jakým syndikát nakládá s finančními prostředky a k čemu tyto prostředky slouží. Závěrem textu uvažuje o celkové činnosti spolku a vizi do budoucna. Doplňme ukázkou: „Jsem přesvědčen, že pokud se nám podaří udržet dostatečně širokou podporu aktivity uvnitř syndikátu i mimo něj, získáme si respekt i mezi novináři, kteří ještě nejsou našimi členy, a přesvědčit je, že na jejich nejčastější otázku, co pro ně syndikát dělá, mají odpověď hledat nejen u nás, ale v nápadech, se kterými budou sami přicházet.“²¹⁶ Černý dodává, že podoba syndikátu záleží především na přístupu samotných novinářů.

Další stránky časopisu následně vyplňuje obsah definovaný dvěma hlavními kategoriemi – ze syndikátu a ze světa médií. *Mediažurnál* pracuje s ustálenými pravidelnými rubrikami. Z analýzy vyplývá, že články a zprávy o syndikátu bývají zařazeny spíše do přední části čísla, zatímco další témata následují až poté, tedy s výjimkou titulní strany. Lze konstatovat, že třetí a čtvrtá strana téměř vždy obsahuje nejdůležitější a aktuální zprávy ze syndikátu a poté se spolkové informace střídají s dalšími rubrikami.

Pevnou součástí časopisu *Mediažurnál* je obrazový seriál věnovaný novinářské fotografii. Nachází se na samém konci vydání a obvykle je koncipován jako představení českých fotožurnalistů, reportérů a jejich práce. Je tvořen profilem vybraného tvůrce nebo článkem o určitém aspektu fotožurnalistiky a sérií fotografií.

²¹³ ČERNÝ, Adam. Novináři za časů pandemie. *Mediažurnál*. 2016, 23(1), 2. ISSN 1210-7359.

²¹⁴ ČERNÝ, Adam. Médiím se chystá nový náhubek. *Mediažurnál*. 2020, 27(1), 2. ISSN 1210-7417.

²¹⁵ Viz. Příloha č. 5: Ukázka z časopisu *Mediažurnál*.

²¹⁶ ČERNÝ, Adam. Kam směřovat granty syndikátu. *Mediažurnál*. 2016, 23(2), 2. ISSN 1210-7359.

Jaké rubriky se objevují v časopise?

Analyzovali jsme základní strukturu časopisu *Mediažurnál* a nyní se zaměříme na jednotlivé rubriky, které se ve zpravodaji pravidelně objevují. Popíšeme jejich formu a náplň.

Rubrika **ze syndikátu** spadá do první námi vymezené obsahové kategorie časopisu. Předkládá články a zprávy o Syndikátu novinářů ČR a jeho aktivitách. Informuje členy o spolkovém životě a novinkách v organizaci. V této rubrice jsou publikovány všechny příspěvky týkající se syndikátu. Mají formu krátkých zpráv i delších textů. Důležitou roli mají pravidelná shrnutí průběhu a závěrů valných hromad SN ČR a také pozvánky a upozornění na různé akce. Hlavní funkcí je komunikace s členskou základnou a zpravodajství o dění v organizaci.

Druhou stěžejní rubrikou je **téma**. Najdeme v ní články z kategorie ze světa médií, tedy tematický a oborový obsah časopisu. Jde o rubriku, která obvykle dostává v rámci čísla nejvíce prostoru. Již jsme zmínili, že *Mediažurnál* má široký záběr, což platí rovněž pro rubriku *téma*. Stručně můžeme říci, že do ní spadají příspěvky o médiích, žurnalistice a novinářství, které se věnují aktuálním událostem i nadčasovým a oborovým tématům. Reflektují dění ve společnosti a mediální diskurz. Setkat se můžeme s kratšími zprávami i delšími analytickými texty. Běžně do časopisu přispívají odborníci a spolupracovníci, kteří nejsou členy syndikátu. Většina obsahu je zaměřena na českou mediální krajinu, ale mezinárodní témata také dostávají v menší míře prostor. Je jim věnována rubrika **ze zahraničí**, která se zabývá především úrovní svobody médií a novinářské profese ve světě, významnými kauzami a aktuální situací v konkrétních zemích. Dále také informuje o nejdůležitějších událostech ve světových médiích, například o změnách vlastníků, nových pořadech či platformách, rovněž o aktivitách mezinárodních novinářských organizací a dalších podobně zaměřených institucí. Příkladem mohou být články o analýzách Mezinárodní federace novinářů a Reportérů bez hranic.

Samostatnou rubrikou je **rozhovor**. V časopise má pevné místo a obvykle vychází v rámci jednoho čísla dva, někdy i více. *Mediažurnál* pravidelně publikuje rozhovory s výraznými osobnostmi české žurnalistiky. Častými respondenty bývají vedoucí pracovníci médií, šéfredaktoři veřejnoprávních i soukromých médií, ale také zakladatelé a šéfové nových projektů. Prostor dostávají odborníci z akademické sféry, například v březnu 2015 vyšel rozhovor s Alicí Němcovou Tejkalovou coby tehdejší ředitelkou

Institutu komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK, v prosinci 2020 se sociologem médií Jaromírem Volkem. Objevují se také zahraniční žurnalisté a zástupci novinářských organizací a celá řada dalších osobností napříč všemi úrovněmi mediálního systému.

Kreslíř Mediažurnálu je pravidelnou rubrikou se specifickou funkcí. Propojuje totiž obsahovou a vizuální stránku časopisu. V každém čísle vychází profil vybraného českého karikaturisty či kreslíře a zároveň jsou v daném časopise použity ukázky z jeho tvorby jako ilustrace ke článkům. Lze říci, že karikatura a časopisecká kresba jsou tématem, kterému se *Mediažurnál* intenzivně a kontinuálně věnuje. Čtenáři tak mají možnost poznat osobnosti a specifika této oblasti žurnalistiky. K rubrice se ještě vrátíme v následující sekci o vizuálních prvcích časopisu.

Další ustálenou rubrikou je **jazykové okénko**. Zabývá se českým jazykem v novinářských textech a mediálních obsazích. Zkoumá aspekty žurnalistické češtiny a práce novinářů s jazykem. Autorkou okénka je Lucie Jílková, která působí v Ústavu pro jazyk český Akademie věd ČR. Její články mají odborný charakter, ale zároveň se snaží o přístupnou a srozumitelnou formu, která stojí na konkrétních ukázkách a příkladech z praxe. Výklady Lucie Jílkové mají naučnou a vzdělávací funkci, seznamují čtenáře *Mediažurnálu* se specifiky českého jazyka v kontextu žurnalistické tvorby a mohou zlepšit úroveň jejich vlastních textů.

Poslední analyzovanou pravidelnou rubrikou jsou **čeští fotoreportéři**, tedy obrazový seriál *Mediažurnálu* věnovaný reportážní a dokumentární fotografii. Rubrika přináší profil vybraného fotografa doplněný ukázkami z jeho tvorby.²¹⁷ Pokrývá také výsledky soutěží Czech Press Photo a World Press Photo včetně ukázek oceněných fotografií. Obsah může být uchopen tematicky, například čtvrté číslo z roku 2018 přineslo příspěvek Miroslava Jelínka s výběrem reportážních fotografií z roku 1968.²¹⁸ V neposlední řadě je prostor věnován aktivitám syndikátního Klubu fotoreportérů. Čtenáři skrze seriál získávají přehled o současné novinářské fotografii i její historii.

Závěrem stručně jmenujme další typy příspěvků, které se s větší či menší pravidelností v časopise objevují, necharakterizujeme je však jako samostatné rubriky. *Mediažurnál* reaguje na úmrtí novinářů, kolegů, členů i nečlenů syndikátu a formou nekrologů vzdává čest postavám české žurnalistiky a jejich památce. Přináší recenze

²¹⁷ Viz. Příloha č. 7: Ukázka obrazového seriálu časopisu *Mediažurnál*.

²¹⁸ JELÍNEK, Miroslav. Snímky z roku 1968 v kontextu doby. *Mediažurnál*. 2018, 24(4), 17-20. ISSN 1210-7359.

a představení odborných knih, informuje o novinářských soutěžích a výstavách a zve čtenáře na různé besedy, konference či semináře. Můžeme se setkat také s právními analýzami a rozbory konkrétních kauz či problémů spojených s novinářskou prací a v neposlední řadě *Mediažurnál* poskytuje prostor informacím o činnosti komise pro etiku při SN ČR a jejím příspěvkům o žurnalistické etice.

Jakým způsobem pracuje časopis s vizuálními prvky?

Vizuální identitu *Mediažurnálu* definují dva nejdůležitější prvky – fotografie a ilustrace. Periodikum zároveň pracuje s obvyklými novinovými a časopiseckými formami jako jsou titulky, mezititulky, boxy, rámečky a další.²¹⁹ Můžeme shrnout, že *Mediažurnál* má ustálenou a jednotnou sazbu a vizuál. V této části se blíže zaměříme na zapojování fotografií a ilustrací.

Fotografie nejčastěji doprovázejí články o aktivitách SN ČR a přinášejí obrazové svědectví k akcím, o kterých časopis informuje. Slouží jako doplnění textu a zobrazení popisovaných událostí. Obvykle je najdeme právě v segmentech věnovaných syndikátu. Další důležité využití představují portréty osobností u rozhovorů, profilů a nekrologů. Tyto rubriky a žánry bez doprovodné fotografie v *Mediažurnálu* prakticky nenajdeme. Specifickou roli mají fotografie v obrazovém seriálu, který jsme již představili výše. Lze říci, že v časopise fungují fotografie ve dvou rovinách – jako vizuální složka článků a zpráv a jako samostatný a svébytný typ obsahu.

Za vůbec nejvýraznější součást vizuální identity časopisu *Mediažurnál* považujeme kresby a ilustrace. Figurují na titulní straně spolu s hlavním článkem (pokud nejde například o rozhovor) a dále doprovázejí texty napříč celým číslem. Časopis k ilustracím přistupuje koncepčně, každé číslo obsahuje kresby jednoho vybraného kreslíře, který je zároveň představen v samostatném článku. Čtenáři se tak pravidelně seznamují s oblastí novinové a časopisecké kresby, tuzemskými autory a jejich tvorbou. Díky tomuto přístupu mají jednotlivá čísla časopisu jednotnou vizuální podobu a zároveň je každé svým způsobem originální a pro čtenáře nové. Kresby tedy podobně jako fotografie plní dvojí funkci – ilustrují obsah a tím spoluutvářejí podobu časopisu a vedle toho prezentují čtenářům různá pojetí ilustrace a její tvůrce.

²¹⁹ Pro konkrétní představu jsou k dispozici ukázky z časopisu v přílohové části práce.

Ilustrace mají různorodou formu, která se vždy odvíjí od konkrétního autora. Nejčastěji se můžeme setkat s kreslenými vtipy a karikaturami, ale také s komiksy či abstraktnějšími kresbami v černobílém i barevném provedení. Z významných kreslířů a tvůrců představených na stránkách *Mediažurnálu* jmenujme například Vladimíra Renčína, Miroslava Kemela, Miroslava Bartáka, Marka Doušu či Jana Vyčítala.

Jaká je funkce časopisu a jak zapadá do poslání SN ČR?

Na základě analýzy a zjištění představených výše můžeme určit hlavní funkce časopisu *Mediažurnál*. Zároveň se pokusíme vymezit, jakým způsobem periodikum zapadá do poslání syndikátu a jak doplňuje jeho činnost. Začneme konstatováním, že *Mediažurnál* plní vícero funkcí, které jsou vzájemně provázané.

První funkcí je **komunikace** s členskou základnou a informování o činnosti syndikátu. Ostatně časopis nese v samotném vlastním názvu označení zpravodaj Syndikátu novinářů ČR. Významnou součástí *Mediažurnálu* je pravidelné zveřejňování aktuálních zpráv o spolkovém životě, novinkách, důležitých událostech a změnách v organizaci Na stránkách časopisu členové syndikátu nacházejí praktické informace i klíčová rozhodnutí vedení spolku. Komunikační funkci ovšem můžeme vztáhnout i na veřejnost, jelikož *Mediažurnál* je volně dostupný na webu syndikátu (včetně archivu starších čísel) a jeho obsah mohou konzumovat i nečlenové spolku. Činnost syndikátu je skrze časopis prezentována členské základně, novinářské obci i veřejnosti. Zpravodaj můžeme považovat za komunikační platformu a také za zdroj informací o novinářské organizaci. *Mediažurnál* lze vnímat rovněž jako specifický prvek spolkového života v rámci syndikátu, který může napomáhat většímu propojení členů a jejich sounáležitosti s organizací.

Časopis *Mediažurnál* dále charakterizujeme jako názorovou platformu, jejíž funkcí je reflexe společenského a mediálního dění a **prezentace postojů SN ČR**. Periodikum reaguje na události ovlivňující mediální systém, sleduje a komentuje aktuální stav žurnalistiky a novinářské profese i jejich proměny. Tato funkce je zejména naplňována v úvodnicích předsedy SN ČR, ale také skrze jednotlivé články a příspěvky. Z hlediska poslání syndikátu lze zhodnotit, že skrze časopis *Mediažurnál* může profesní organizace hájit nezávislost a svobodu novinářského povolání, slova i médií, upozorňovat na porušování etických a profesních norem či ohrožování práv a svobod spojených s žurnalistikou. Což je jeho účelem.

Mediažurnál svým obsahem naplňuje rovněž parametry oborového periodika s **naučnou či osvětovou funkcí**. V časopise vycházejí články zaměřené na žurnalistickou tvorbu, její žánry a specializace, také analýzy a odborné texty pokrývající širokou škálu témat. Konkrétním příkladem může být rubrika jazykové okénko či seriál představující soudobou reportážní fotografii. Pro další příklad je možné nahlédnout do přílohové části, která obsahuje článek popisující specifika sportovní televizní publicistiky.²²⁰ Jedním z cílů Syndikátu novinářů ČR je zlepšovat profesionální standardy a přípravu novinářů. Můžeme zkonstatovat, že časopis *Mediažurnál* se snaží pravidelně předkládat odborně zaměřené texty a prohlubovat povědomí čtenářů o různých oblastech žurnalistiky, čímž může napomáhat kultivaci novinářské profese.

Připomeňme výše zmíněnou tezi, že jednotlivé funkce periodika se prolínají. Například články o významných kauzách a sporných oblastech novinářské práce či problémech a výzvách profese rovněž mohou zvyšovat profesionalitu, a tedy plnit jak postojovou, tak osvětovou funkci. Diskuse nad zásadními otázkami a dilematy žurnalistiky je důležitá pro integraci etiky do praktického výkonu profese. Komunikační a spolková funkce časopisu má rovněž naučný potenciál směrem k veřejnosti, která se skrze *Mediažurnál* dozvídá více o historii i současnosti novinářské organizace. Za jeden z cílů časopisu je možné označit také šíření povědomí o syndikátu.

2.4 Shrnutí

Deskriptivně-analytická část této diplomové práce se zaměřila na charakteristiku činnosti SN ČR v oblasti novinářské etiky. Syndikát novinářů ČR je profesní organizace, jejímž úkolem je dohled nad dodržováním etických norem a profesních standardů v žurnalistice a jejich rozvíjení. Aktivita syndikátu probíhá ve dvou rovinách. Zatímco konkrétní případy řeší zejména komise pro etiku při SN ČR, celospolečenskými tématy, událostmi a kauzami se zabývá spolek a jeho předseda. Dodejme však, že komise i syndikát nezřídka spolupracují.

Komise pro etiku byla zřízena, aby sledovala dodržování etických norem a zásad profesionálního chování novinářů. Činí tak dlouhodobě a pravidelně skrze svá zasedání, na kterých reaguje na podněty a stížnosti, případně vydává stanoviska z vlastní iniciativy. Pomocí vybraných kazuistik a příkladů jsme vymezili pracovní postupy a praktické

²²⁰ Viz. Příloha č. 6: Ukázka ilustrace v časopise *Mediažurnál*.

aspekty činnosti komise pro etiku při SN ČR. Za ideální model považujeme situaci, kdy s komisí dotčení novináři spolupracují a reagují na její aktivitu a rozhodnutí. Komise představuje prostředníka mezi veřejností a žurnalisty (ale i mezi novináři), napomáhá veřejné kontrole médií a svým konáním může iniciovat další samoregulaci uvnitř konkrétní redakce či na úrovni jednotlivce. Ovšem není tomu tak vždy a komise, která je do určité míry závislá na kooperaci subjektů, musí mnohdy opakovaně oslovovat a urgovat redakce či žurnalisty. Pokud neuspěje, má možnost případ odložit nebo uzavřít na základě dostupných informací a bez vyjádření příslušných osob. Analyzovali jsme, že činnost etické komise má rovněž osvětový charakter, který je rozvíjen mimo jiné také skrze časopis *Mediažurnál*.

Syndikát novinářů ČR sleduje stav a vývoj tuzemské žurnalistiky, hájí nezávislost a svobodu novinářské profese a zabývá se její etikou. V praxi má jeho činnost především formu vyjádření, výstupů a upozornění. Zopakujme, že autorita a vliv syndikátu mimo členskou základnu jsou omezené. Jeho prohlášení mají doporučující a apelující charakter. Klíčovým dokumentem je *Etický kodex novináře*, který je pro členy syndikátu závazný a zbytku novinářské obce slouží jako orientační a výchozí bod profesionálního chování. Na základě analýzy jsme popsali hlavní oblasti, ve kterých se syndikát snaží angažovat. Jsou jimi svoboda médií a šíření informací a názorů, bezpečnost a práva novinářů, dohled nad mediální legislativou a celková kondice mediální krajiny. Syndikát vydává reakce a prohlášení skrze své webové stránky a můžeme konstatovat, že na jeho činnost navazuje reflexí nejdůležitějších událostí časopis *Mediažurnál*.

Syndikát novinářů ČR vydává vlastní zpravodaj – čtvrtletník *Mediažurnál*. Je primárně určen členské základně, ale k dispozici je i široké novinářské obci a veřejnosti. Jde o oborově zaměřené periodikum, které se zabývá žurnalistikou, médií, novinářskou profesí a také děním v SN ČR. Obsah časopisu jsme rozdělili do dvou základních kategorií – ze syndikátu a ze světa médií. Hlavními funkcemi časopisu jsou komunikace se členy a informování o syndikátu, prezentování postojů spolku a pokrývání témat vycházejících z náplně činnosti SN ČR. Časopis zároveň představuje zajímavý zdroj informací jak o samotné novinářské organizaci, tak o žurnalistice, má potenciál vzdělávat čtenáře a napomáhat zvyšování profesionality. Shrňme, že *Mediažurnál* má široký záběr a věnuje prostor různorodým tématům a oblastem ze sféry médií a novinářství.

Závěr

Cílem práce s názvem *Syndikát novinářů ČR a jeho role v českém mediálním prostředí* bylo komplexně představit nejvýznamnější tuzemskou profesní organizaci novinářů. Na toto téma dosud nevzniklo velké množství diplomových prací ani publikací a z toho důvodu se autorka rozhodla pro jeho zpracování. Vznikla deskriptivně-analytická práce založená na propojení zevrubného teoretického rámce, podrobné charakteristiky syndikátu a analýzy konkrétních případů a obsahu spolkem vydávaného periodika.

Teoretická část práce nejprve předložila klíčové koncepty a principy etiky novinářské profese a její samoregulace. Syndikát novinářů ČR a jeho postavení nelze popsat a analyzovat bez porozumění souvislostí etiky v žurnalistice. Autorka má za to, že vnímání významu a vlivu profesní organizace pramení z pochopení důležitosti etiky pro výkon povolání novináře.

Stěžejní část práce tvoří popis vnitřní struktury, principů členství a orgánů SN ČR. Vycházeli jsme především z primárních zdrojů a dokumentů spolku a pokusili se vymezit fungování stavovské organizace novinářů. Teoretické pojednání uzavřela kapitola věnovaná roli syndikátu v oblasti novinářské etiky, která položila základ následné analýze činnosti SN ČR.

V rámci praktické části diplomové práce jsme provedli analýzu činnosti Syndikátu novinářů ČR založenou na kvalitativním interpretativním paradigmatu. Rozborem vybraných kauz jsme představili aktivitu komise pro etiku při SN ČR i samotného syndikátu. Pokusili jsme se vyložit hlavní rysy a principy působení syndikátu a charakterizovat jeho roli v českém mediálním prostředí. Za výrazný přínos analýzy považujeme předložený souhrn kazuistik, které doplňují teoretické poznatky o profesním sdružení konkrétními příklady z praxe.

Součástí diplomové práce je také kvalitativní analýza časopisu *Mediažurnál*, který vydává Syndikát novinářů ČR jako svůj zpravodaj. Popsali jsme obsahové zaměření časopisu, jeho strukturu a pravidelné rubriky a následně jsme analyzovali, jaká je jeho funkce v kontextu náplně činnosti SN ČR. Ukázalo se, že *Mediažurnál* plní vícero funkcí a reflektuje aktivity i postoje syndikátu. Závěrem zmiňme přílohovou sekci této diplomové práce, která obsahuje ukázky ze čtvrtletníku *Mediažurnál* a hlavní dokumenty syndikátu

novinářů. Jejich zařazení do práce napomáhá výkladu a koresponduje s hlavním cílem práce, tedy komplexním představením profesní organizace Syndikátu novinářů ČR.

Zbývá už jen zhodnotit výsledek a rezervy této diplomové práce. Koncipovali jsme ji především jako souhrnné a obecné představení syndikátu a jeho činnosti, což vyústilo v primárně popisné pojednání. Domníváme se však, že shrnující práce seznamující čtenáře se Syndikátem novinářů ČR dosud chyběla, a doufáme, že náš příspěvek by mohl být impulsem k dalšímu bádání a úvahám nad syndikátem.

Summary

The aim of this diploma thesis called *Syndicate of Journalists of the Czech Republic and its role in Czech media environment* was to comprehensively introduce the most important domestic association of journalists. There have not been many diploma theses and publications created on this topic so far, which is why the author decided to cover it. A descriptively analytical thesis was conducted based on connecting a thorough theoretical framework, detailed characteristics of the syndicate, and an analysis of specific cases and the content of the syndicate's magazine.

The theoretical part of the thesis first presented the key concepts and principles of ethics of the journalistic profession and its self-regulation. The Syndicate of Journalists of the Czech Republic and its position cannot be described and analyzed without understanding the context of ethics in journalism. This author believes that the perception of the significance and influence of the professional organization originates from an understanding of the importance of journalistic ethics.

The core part of the thesis contains a description of the internal structure, principles of membership, and bodies of the SN ČR. We relied mainly on primary sources and documents of the association and tried to define the functioning of the syndicate. The theoretical part concludes with a chapter devoted to the role of the syndicate in the field of journalistic ethics, which laid the foundation for the subsequent analysis of the activities of the SN ČR.

In the practical part of the thesis, we presented an analysis of the activities of the Syndicate of Journalists of the Czech Republic based on a qualitative interpretive paradigm. By analyzing selected cases, we describe the functioning of the Ethics

Commission and the syndicate itself in the field of journalistic ethics. We tried to define the main principles of the syndicate and its role in the Czech media environment. The presented selection of case studies might be the main contribution of the analysis because it complements the theoretical knowledge about the professional association with specific practical examples.

The diploma thesis also includes a qualitative analysis of the magazine *Mediažurnál*, which is published by the Syndicate of Journalists of the Czech Republic. We described the content of the magazine, its structure, and its main segments. Then we analyzed its purpose in the context of the activities of the syndicate. It turned out that *Mediažurnál* fulfills several functions and reflects the activities and opinions of the syndicate. Finally, let us mention the appendix section of this diploma thesis, which contains excerpts from the *Mediažurnál* quarterly as well as the main documents of the syndicate. Their inclusion in the work helps the interpretation and corresponds with the main goal of the thesis, which is a complex presentation of the Syndicate of Journalists of the Czech Republic.

All that remains is to evaluate the result and limits of this diploma thesis. We intended it primarily as a comprehensive and general presentation of the syndicate and its activities, which resulted in a mostly descriptive treatise. However, we believe that a summary paper acquainting readers with the Syndicate of Journalists of the Czech Republic has been lacking so far, and we hope that our contribution could be an impulse for further research and reflection on the syndicate.

Zdroje

Literatura

BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8.

BLACK, Jay a Chris ROBERTS. *Doing Ethics in Media: Theories and Practical Applications*. New York: Routledge, 2011. ISBN 978-0-415-88154-8.

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0139-7.

FROST, Chris. *Journalism Ethics and Regulation*. 3rd ed. Harlow, England: Pearson, 2011. ISBN 978-1-4082-4468-5.

HALADA, Jan a Barbora OSVALDOVÁ, ed. *Slovník žurnalistiky: Výklad pojmů a teorie oboru*. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3752-5.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

JIRÁK, Jan. *10 let v českých médiích*. Praha: Portál pro Newton Information Technology, 2005. ISBN 80-717-8925-9.

KELLER, Jan. *Úvod do sociologie*. 5. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-86429-39-7.

KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-698-8.

MCNAIR, Brian. *Sociologie žurnalistiky*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-840-6.

MCQUAIL, Denis. *Žurnalistika a společnost*. Praha: Karolinum, 2016. ISBN 978-802-4630-939.

MEYERS, Christopher, ed. *Journalism Ethics: A Philosophical Approach*. New York: Oxford University Press, 2010. ISBN 978-0-19-537079-9.

MORAVEC, Václav. *Proměny novinářské etiky*. Praha: Academia, 2020. ISBN 978-80-200-3111-2.

OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. 2., upr. vyd. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1899-9.

OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007. ISBN 978-80-7277-266-7.

REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-926-7.

REMIŠOVÁ, Anna. *Etika médií*. Bratislava: Kalligram, 2010. ISBN 978-80-8101-376-8.

SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3568-9.

THOMPSON, Mel. *Přehled etiky*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-717-8806-6.

TRAMPOTA, Tomáš, ed. *Česká média a Evropská unie: 20 let smazávání hranic*. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2009. ISBN 978-80-86855-50-9.

Akademické práce

OUŘEDNÍK, T. *Mediální obraz Syndikátu novinářů ČR v denním tisku jako příspěvek transformace médií*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2010, 139 s. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Barbara KÖPPLOVÁ, CSc.

Elektronické zdroje

Adam Černý. *Český rozhlas* [online]. c1997-2022 [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/adam-cerny-5003325>

Adam Černý. In: *Twitter* [online]. [cit. 2022-04-07]. Dostupné z: <https://twitter.com/ACernyCZPress>

Aktuality. *Syndikát novinářů České republiky, z. s.* [online]. c2022 [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/aktuality/>

AUST, Ondřej. Novým předsedou Syndikátu novinářů je Adam Černý. *Lidovky.cz* [online]. 21. října 2009 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/byznys/novym-predsedou-syndikatu-novinaru-je-adam-cerny.A091021_123316_ln-media_anl

BOHÁČ, Vojtěch. Syndikát bude takový, jaký si jej novináři udělají. *A2larm* [online]. 16. 2. 2019 [cit. 2022-04-07]. Dostupné z: <https://a2larm.cz/2019/02/syndikat-bude-jaky-novinari-udelaji/>

Deklarace principů novinářského chování. *Syndikát novinářů České republiky, z. s.* [online]. c2021 [cit. 2021-11-06]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/dokumenty/deklarace/>

Etický kodex. *Syndikát novinářů České republiky, z. s.* [online]. c2021 [cit. 2021-11-06]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/eticky-kodex/>

Etika. *Syndikát novinářů České republiky, z. s.* [online]. c2022 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/>

Evropská úmluva o ochraně lidských práv. *European Court of Human Rights* [online]. [cit. 2021-11-24]. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf

JADRNÝ, Petr. VIDEO: Pěsti a nadávky. V Zemanově štábu napadli novináře. 'Nabídl jsem jim posezení u kávy,' řekl Ovčáček. *IRozhlas* [online]. 27. 1. 2018 [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/volby/napadeni-novinari-volebni-stab-milos-zeman_1801271928_pj

JANÁKOVÁ, Barbora a Michaela ENDRŠTOVÁ. VIDEO: V Zemanově štábu zkolaboval novinář, kameraman iDNES.cz dostal pěští. *IDNES.cz* [online]. 28. ledna [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/volby/prezidentske-volby-zeman-stab-chodov-oslavy.A180127_184340_domaci_bja

Karel Slezák vyloučen ze Syndikátu novinářů České republiky. *Syndikát novinářů České republiky, z. s.* [online]. 30. 1. 2018 [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/aktuality/karel-slezak-vyloucen-ze-syndikatu-novinaru-ceske-republiky/>

Kluby. *Syndikát novinářů České republiky, z. s.* [online]. c2022 [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/kluby-regiony/kluby/>

Komise pro etiku. *Syndikát novinářů České republiky, z. s.* [online]. c2022 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/komise-pro-etiku/>

Kompletní přepis rozhovoru Jana Pokorného s Milošem Zemanem: O senátu, 17. listopadu a ekonomických změnách. *IRozhlas* [online]. 15. října 2018 [cit. 2022-04-21]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/prepis-milos-zeman-pokorny-radiozurnal-ekonomicti-zmdi-bakala_1810152033_cen

Konspirační server Vlastenecké noviny. *Nadační fond nezávislé žurnalistiky* [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.nfnz.cz/konspiracni-server-vlastenecke-noviny/>

KOTTOVÁ, Anna. Funkci dám k dispozici, řekl šéf volebního výboru Berkovec po kritice e-mailu o výběru televizní rady. *IRozhlas* [online]. 11. března 2020 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/stanislav-berkovec-e-mail-rada-ceske-televize-petr-dvorak_2003111451_ako

Listina základních práv a svobod. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2021-11-24]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

Listina základních práv Evropské unie. *EUR-Lex* [online]. c1998-2021 [cit. 2021-12-12]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A12012P%2FTXT>

Mediažurnál. *Syndikát novinářů České republiky, z. s.* [online]. c2022 [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/mediazurnal/>

Mezinárodní novinářské organizace vyzývají otevřeným dopisem PČR k nezpolitizované volbě nových členů mediální Rady ČT. *Syndikát novinářů České republiky*, z. s. [online]. 11. 3. 2020 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/aktuality/mezinarodni-novinarske-organizace-vyzyvaji-otevrenym-dopisem-pcr-k-nezpolitizovane-volbe-novych-clenu-medialni-rady-ct/>

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. *OSN* [online]. [cit. 2021-11-24]. Dostupné z: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/mezinar.pakt-obc.a.polit.prava.pdf>

Novinářská cena. *Nadace OSF* [online]. c2021 [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: <https://osf.cz/novinarska-cena/>

Otevřený dopis poslankyním a poslancům Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky u příležitosti volby členů Rady Českého rozhlasu a Rady České televize. *Syndikát novinářů České republiky*, z. s. [online]. 10. 3. 2020 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/aktuality/otevreny-dopis-poslankynim-a-poslancum-poslanecke-snemovny-parlamentu-ceske-republiky-u-prilezitosti-volby-clenu-rady-ceskeho-rozhlasu-a-rady-ceske-televize/>

Plesl se omlouvá, o schůzce redaktora nevěděl. *MediaGuru.cz* [online]. 5. května 2017 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2017/05/plesl-se-omlouvava-o-schuzce-redaktora-nevedel/>

PRCHAL, Lukáš. V Zemanově štábu napadli novináře pěstmi, rány dostaly i ženy. Vůbec mě to nezajímá, řekl Ovčáček. *Aktuálně.cz* [online]. 27. 1. 2018 [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/v-zemanove-stabu-napadli-novinare-padaly-udery-pesti-vubec-m/r~fd95cd6a038d11e886cf0cc47ab5f122/>

Přehled: Babišova nahrávka s redaktorem MF Dnes. *MediaGuru.cz* [online]. 8. května 2017 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2017/05/prehled-babisova-nahravka-s-redaktorem-mf-dnes>

Reakce na výroky Tomia Okamury o Českém rozhlasu a České televizi. *Syndikát novinářů České republiky*, z. s. [online]. 24. 10. 2017 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/aktuality/reakce-na-vyroky-tomia-okamury-o-ceskem-rozhlasu-a-ceske-televizi/>

Redaktoři MFD: ANO nemá možnost ovlivňovat články. *MediaGuru.cz* [online]. 4. května 2017 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2017/05/redaktori-mfd-ano-nema-moznost-ovlivnovat-clanky/>

Regiony. *Syndikát novinářů České republiky*, z. s. [online]. c2022 [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/kluby-regiony/regiony/>

SATTLER, Robert a Vojtěch GIBIŠ. Zemřel Karel Slezák, který na sebe upozornil útokem na novináře v Zemanově štábu. *Lidovky.cz* [online]. 7. února 2018 [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/relax/lide/zemrel-karel-slezak-ktery-na-sebe-upozornil-utokem-na-novinare-v-zemanove-stabu.A180207_185256_lide_gib

Služby. *Syndikát novinářů České republiky, z. s.* [online]. c2022 [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/sluzby/>

SN ČR ostře odsuzuje kroky mluvčího Ovčáčka. *Syndikát novinářů České republiky, z. s.* [online]. 10. 1. 2018 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/aktuality/sn-cr-ostre-odsuzuje-kroky-mluvciho-ovcacka/>

Stanoviska. *Syndikát novinářů České republiky, z. s.* [online]. c2022 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/stanoviska/>

Stanovisko SN ČR k nahrávce A. Babiše o ovlivňování médií. *Syndikát novinářů České republiky, z. s.* [online]. 4. 5. 2017 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/aktuality/stanovisko-sn-cr-k-nahravce-a-babise-o-ovlivnovani-medii/>

Stanovy. *Syndikát novinářů České republiky, z. s.* [online]. c2021 [cit. 2021-11-06]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/syndikat/stanovy/>

Syndikát novinářů České republiky. In: *Twitter* [online]. [cit. 2022-04-07]. Dostupné z: <https://twitter.com/ACernyCZPress>

Syndikát novinářů České republiky, z. s. [online]. Praha: Syndikát novinářů České republiky, c2021 [cit. 2021-11-23]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/>

Syndikát novinářů ČR signatářem kampaně IFJ za mezinárodní úmluvu OSN o ochraně novinářů. *Syndikát novinářů České republiky, z. s.* [online]. 3. 1. 2019 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/aktuality/syndikat-novinaru-cr-signatarem-kampane-ifj-za-mezinarodni-umluvu-osn-o-ochrane-novinaru/>

Syndikát novinářů k vraždě slovenského kolegy Jána Kuciaka a jeho partnerky Martiny Kušnírové. *Syndikát novinářů České republiky, z. s.* [online]. 26. 2. 2018 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/aktuality/syndikat-novinaru-k-vrazde-slovenskeho-kolegy-jana-kuciaka-a-jeho-partnerky-martiny-kusnirove/>

Ústava České republiky. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2021-11-24]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>

Vedení SN ČR. *Syndikát novinářů České republiky, z. s.* [online]. c2022 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/syndikat/vedeni-sn-cr/>

Ve stínu násilí: novináři pracovníci médií zabiti v roce 2018. *Syndikát novinářů České republiky, z. s.* [online]. 8. 2. 2019 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/aktuality/ve-stinu-nasili-novinari-pracovnici-medii-zabiti-v-roce-2018/>

V Radě České televize se prosazuje nekompetence a jednostrannost. *Syndikát novinářů České republiky, z. s.* [online]. 20. 11. 2020 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/aktuality/v-rade-ceske-televize-se-prosazuje-nekompetence-a-jednostrannost/>

Všeobecná deklaráce lidských práv. OSN [online]. [cit. 2021-11-24]. Dostupné z: https://www.osn.cz/wp-content/uploads/UDHR_2016_CZ_web.pdf

Výzva slovenským státním orgánům a justici u příležitosti prvního výročí vraždy Jána Kuciaka. *Syndikát novinářů České republiky*, z. s. [online]. 20. 2. 2019 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/aktuality/vyzva-slovenskym-statnim-organum-a-justici-u-prilezitosti-prvniho-vyroci-vrazdy-jana-kuciaka/>

Zápis Komise pro etiku z prosince roku 2019. In: *Syndikát novinářů České republiky*, z. s.: *Stanoviska* [online]. c2022 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/stanoviska/>

Zápis ze zasedání Komise pro etiku při SN ČR ze dne 10. 4. 2019. In: *Syndikát novinářů České republiky*, z. s.: *Stanoviska* [online]. 10. 4. 2019 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/stanoviska/>

Zápis ze zasedání Komise pro etiku z 9. listopadu 2016. In: *Syndikát novinářů České republiky*, z. s.: *Stanoviska* [online]. 9. listopadu 2016 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/stanoviska/>

Zápis ze zasedání Komise pro etiku z 9. září 2015. In: *Syndikát novinářů České republiky*, z. s.: *Stanoviska* [online]. 9. září 2015 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/stanoviska/>

Zápis ze zasedání Komise pro etiku ze 12. října 2016. In: *Syndikát novinářů České republiky*, z. s.: *Stanoviska* [online]. 12. října 2016 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/stanoviska/>

Zápis ze zasedání Komise pro etiku ze dne 6. prosince 2017. In: *Syndikát novinářů České republiky*, z. s.: *Stanoviska* [online]. 6. prosince 2017 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/stanoviska/>

Zápis ze zasedání Komise pro etiku ze dne 15. listopadu 2017. In: *Syndikát novinářů České republiky*, z. s.: *Stanoviska* [online]. 15. listopadu 2017 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/stanoviska/>

Zápis ze zasedání Komise pro etiku ze dne 16. března 2016. In: *Syndikát novinářů České republiky*, z. s.: *Stanoviska* [online]. 16. března 2016 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/stanoviska/>

Zápis ze zasedání Komise pro etiku ze dne 17. října 2018. In: *Syndikát novinářů České republiky*, z. s.: *Stanoviska* [online]. 17. října 2018 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/stanoviska/>

Zápis ze zasedání Komise pro etiku ze dne 17. února 2016. In: *Syndikát novinářů České republiky*, z. s.: *Stanoviska* [online]. 17. února 2016 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/stanoviska/>

Znepokojení SN ČR nad “nápadem” místopředsedy PS Vojtěcha Filipa, aby byli novináři voleni a podávali majetková přiznání. *Syndikát novinářů České republiky, z. s.* [online]. 4. 6. 2019 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/aktuality/znepokojeni-sn-cr-nad-napadem-mistopredsedy-ps-vojtechy-filipa-aby-byli-novinari-voleni-a-podavali-majetkova-priznani/>

Časopis Mediažurnál

ČERNÝ, Adam. Novináři za časů pandemie. *Mediažurnál*. 2016, **23**(1), 2. ISSN 1210-7359.

ČERNÝ, Adam. Kam směřovat granty syndikátu. *Mediažurnál*. 2016, **23**(2), 2. ISSN 1210-7359.

ČERNÝ, Adam. Médiím se chystá nový náhubek. *Mediažurnál*. 2020, **27**(1), 2. ISSN 1210-7417.

JELÍNEK, Miroslav. Snímky z roku 1968 v kontextu doby. *Mediažurnál*. 2018, **24**(4), 17-20. ISSN 1210-7359.

MELICHAR, Martin. Rozhovor se šéfem stanice ČRo Plus: Každý veřejnoprávní rozhlas potřebuje stanici mluveného slova. *Mediažurnál*. 2015, **22**(3), 8-9. ISSN 1210-7359.

MELICHAR, Martin. Zakladatelka Českého centra pro investigativní žurnalistiku Pavla Holcová: Příběh ani myšlenku zavraždit nejde. *Mediažurnál*. 2018, **25**(1), 1. ISSN 1210-7359.

ROŽÁNEK, Filip. Vláda si otevřela cestu k ovládnutí České televize. *Mediažurnál*. 2020, **27**(1), 1. ISSN 1210-7417.

SULÁNSKÝ, Roman. Je možné použít fotografie bez souhlasu autora? *Mediažurnál*. 2020, **27**(1), 13. ISSN 1210-7417.

ŠMÍD, Milan. ČRo Plus se stane čtvrtou celostátní stanicí Českého rozhlasu. *Mediažurnál*. 2015, **22**(3), 6-7. ISSN 1210-7359.

ŠMÍD, Milan. Novela zákonů o České televizi a Českém rozhlase – ano, či ne? *Mediažurnál*. 2017, **23**(4), 6-7. ISSN 1210-7359.

VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. Odhalená nahrávka Babiše je symptomem stavu české žurnalistiky. *Mediažurnál*. 2017, **24**(2), 1. ISSN 1210-7359.

Vznikla nová platforma na podporu svobody médií, syndikát ji podporuje. *Mediažurnál*. 2015, **22**(2), 5. ISSN 1210-7359.

Seznam analyzovaných čísel časopisu Mediažurnál

Mediažurnál: Zpravodaj Syndikátu novinářů ČR. Praha: Syndikát novinářů ČR, 2015, **22(1)**. ISSN 1210-7359.

Mediažurnál: Zpravodaj Syndikátu novinářů ČR. Praha: Syndikát novinářů ČR, 2015, **22(2)**. ISSN 1210-7359.

Mediažurnál: Zpravodaj Syndikátu novinářů ČR. Praha: Syndikát novinářů ČR, 2015, **22(3)**. ISSN 1210-7359.

Mediažurnál: Zpravodaj Syndikátu novinářů ČR. Praha: Syndikát novinářů ČR, 2015, **22(4)**. ISSN 1210-7359.

Mediažurnál: Zpravodaj Syndikátu novinářů ČR. Praha: Syndikát novinářů ČR, 2016, **23(1)**. ISSN 1210-7359.

Mediažurnál: Zpravodaj Syndikátu novinářů ČR. Praha: Syndikát novinářů ČR, 2016, **23(2)**. ISSN 1210-7359.

Mediažurnál: Zpravodaj Syndikátu novinářů ČR. Praha: Syndikát novinářů ČR, 2016, **23(3)**. ISSN 1210-7359.

Mediažurnál: Zpravodaj Syndikátu novinářů ČR. Praha: Syndikát novinářů ČR, 2017, **23(4)**. ISSN 1210-7359.

Mediažurnál: Zpravodaj Syndikátu novinářů ČR. Praha: Syndikát novinářů ČR, 2017, **24(1)**. ISSN 1210-7359.

Mediažurnál: Zpravodaj Syndikátu novinářů ČR. Praha: Syndikát novinářů ČR, 2017, **24(2)**. ISSN 1210-7359.

Mediažurnál: Zpravodaj Syndikátu novinářů ČR. Praha: Syndikát novinářů ČR, 2017, **24(3)**. ISSN 1210-7359.

Mediažurnál: Zpravodaj Syndikátu novinářů ČR. Praha: Syndikát novinářů ČR, 2018, **24(4)**. ISSN 1210-7359.

Mediažurnál: Zpravodaj Syndikátu novinářů ČR. Praha: Syndikát novinářů ČR, 2018, **25(1)**. ISSN 1210-7359.

Mediažurnál: Zpravodaj Syndikátu novinářů ČR. Praha: Syndikát novinářů ČR, 2018, **25(2)**. ISSN 1210-7359.

Mediažurnál: Zpravodaj Syndikátu novinářů ČR. Praha: Syndikát novinářů ČR, 2018, **25(3)**. ISSN 1210-7359.

Mediažurnál: Zpravodaj Syndikátu novinářů ČR. Praha: Syndikát novinářů ČR, 2018, **25(4)**. ISSN 1210-7417.

Mediažurnál: Zpravodaj Syndikátu novinářů ČR. Praha: Syndikát novinářů ČR, 2019, **26(1)**. ISSN 1210-7417.

Mediažurnál: Zpravodaj Syndikátu novinářů ČR. Praha: Syndikát novinářů ČR, 2019, **26(2)**. ISSN 1210-7417.

Mediažurnál: Zpravodaj Syndikátu novinářů ČR. Praha: Syndikát novinářů ČR, 2019, **26(3)**. ISSN 1210-7417.

Mediažurnál: Zpravodaj Syndikátu novinářů ČR. Praha: Syndikát novinářů ČR, 2019, **26(4)**. ISSN 1210-7417.

Mediažurnál: Zpravodaj Syndikátu novinářů ČR. Praha: Syndikát novinářů ČR, 2020, **27(1)**. ISSN 1210-7417.

Mediažurnál: Zpravodaj Syndikátu novinářů ČR. Praha: Syndikát novinářů ČR, 2020, **27(2)**. ISSN 1210-7417.

Mediažurnál: Zpravodaj Syndikátu novinářů ČR. Praha: Syndikát novinářů ČR, 2020, **27(3)**. ISSN 1210-7417.

Mediažurnál: Zpravodaj Syndikátu novinářů ČR. Praha: Syndikát novinářů ČR, 2020, **27(4)**. ISSN 1210-7417.

Teze Diplomové práce

SCHVÁLENO

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce	
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:	
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Andree Sabina	Razítko podatelny: Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd Došlo dne: 11-01-2021 -1- Čj: 14 Příloh: Přiděleno:
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2016	
E-mail diplomantky/diplomanta: 65211133@fsv.cuni.cz	
Studijní obor/forma studia: Žurnalistika/prezenční	
Název práce v češtině: Syndikát novinářů ČR a jeho role v českém mediálním prostředí	
Název práce v angličtině: Syndicate of Journalists of the Czech Republic and its role in Czech media environment	
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013) (diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí) LS 2020/2021	
Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků): Syndikát novinářů ČR (SN ČR) je dobrovolné profesní sdružení, které se podílí na uplatňování novinářské etiky v českém mediálním prostředí. SN ČR aktivně přispívá k ochraně svobody slova, vyjadřování a šíření informací a skrze činnost Komise pro etiku a Etický kodex novináře se podílí na tvorbě etických zásad a norem. Diplomová práce má za cíl komplexně představit tuto profesní organizaci, její historii a současnou podobu, vymezit její funkci a roli v českém mediálním diskurzu a analyzovat její činnost.	
Na toto téma zatím nevznikla žádná diplomová práce, která by uceleně pokrývala fungování a činnost Syndikátu novinářů ČR, což je překvapující. Syndikát novinářů ČR je důležitým článkem etiky novinářské práce a její samoregulace a z toho důvodu jsem se rozhodla pro analýzu jeho činnosti.	
Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků): Cílem diplomové práce je zevrubně představení Syndikátu novinářů ČR a analýza činnosti této profesní organizace v kontextu českého mediálního prostředí. V teoretické části práce představím SN ČR, jeho historii, současnou podobu, principy fungování a zejména jeho roli v oblasti novinářské etiky. V praktické části práce se zaměřím na aktivitu SN ČR v posledním desetiletí a analyzuji vybrané kauzy, kterými se organizace zabývala. Dále provedu analýzu časopisu Mediažurnál vydávaného Syndikátem. Tento čtvrtletník je důležitou součástí aktivity SN ČR a odráží jeho postoje a aktivitu, a proto jej podrobím zkoumání.	
Práce má za cíl nabídnout podrobnou a komplexní charakteristiku Syndikátu novinářů ČR a zasadit ji do aktuálního kontextu a vývoje českých médií. Česká mediální krajina prošla v posledních deseti letech řadou proměn, které se promítly také do oblasti novinářské etiky. Cílem práce je nahlédnout na tyto změny skrz činnost Syndikátu novinářů ČR a analyzovat jeho roli v současném mediálním prostředí.	
Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu): 1. Úvod – představení tématu a cíle diplomové práce, způsobu zpracování materiálů a metody práce 2. Teoretická část 2.1. Syndikát novinářů ČR – základní charakteristika profesní organizace, její struktury a principů fungování 2.2. Historie Syndikátu novinářů ČR – předchůdce SN ČR a historie samoregulace u nás, okolnosti vzniku SN ČR, vývoj SN ČR od vzniku do současnosti	

2.3. Novinářská etika – vymezení oblastí etiky novinářské profese, představení základních principů se zaměřením na samoregulaci, pod kterou spadají profesní organizace a kodexy 2.4. Syndikát novinářů ČR v rámci novinářské etiky – zasazení SN ČR do kontextu novinářské etiky a samoregulace, charakteristika jeho role a funkce 2.4.1. Etický kodex novináře 2.4.2. Komise pro etiku 2.5. Aktivita Syndikátu novinářů ČR – představení dalších oblastí činnosti SN ČR a jeho webových stránek jako komunikační platformy	
3. Praktická část 3.1. Metodologie – charakteristika výzkumných metod a analyzovaných materiálů, představení zkoumaného vzorku kauz a zdůvodnění výběru, seznam zkoumaných ročníků a čísel časopisu 3.2. Analýza činnosti Syndikátu novinářů ČR na vybraných kauzách – případové studie vybraných kauz, kterými se zabýval SN ČR v letech 2010-2020. Představení etického problému a kontextu kauzy, reakce Syndikátu, popis důsledků a dopadů. Pořadí kauz je chronologické. Závěrem kapitoly shrnutí a reflexe činnosti SN ČR. 3.3. Analýza časopisu Mediažurnál – kvalitativní obsahová analýza čtvrtletníku vydávaného SN ČR, zkoumané časové období je v rozmezí let 2010-2020. Komparace a navázání na předchozí kapitoly, zasazení obsahu časopisu do kontextu zkoumaných kauz. 3.4. Shrnutí – stručné shrnutí hlavních poznatků analýzy	
4. Závěr – shrnutí a reflexe práce a zjištěných poznatků 5. Zdroje	
Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období): Zkoumaným materiálem v této práci jsou vybrané konkrétní kauzy, ve kterých se angažoval Syndikát novinářů ČR v letech 2010-2020. Při jejich analýze budu vycházet ze stanovisek a dokumentů vydaných SN ČR a jeho dalších výstupů a ze zpravodajských médií. Dále analyzuji jednotlivá vydání časopisu Mediažurnál ve stejném časovém období, přičemž časopis vychází čtvrtletně. Hlavním zdrojem materiálů je v obou případech web a archiv SN ČR. Teoretická část bude vycházet z odborné literatury, akademických prací a odborných časopisů a archivních zdrojů.	
Metody (techniky) zpracování materiálu: Metodou práce je případová studie, která rozebere jednotlivé kauzy a aktivitu SN ČR, a kvalitativní obsahová analýza, pomocí které zpracuji časopis Mediažurnál.	
Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků): • DISMAN, Miroslav. <i>Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele</i>. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0139-7. – Kniha popisuje a vysvětluje jednotlivé metody sociálního výzkumu, jejím cílem je pomoci čtenářům porozumět logice výzkumu ve společenských vědách. • FROST, Chris. <i>Journalism ethics and regulation</i>. 3rd ed. Harlow, England: Pearson, 2011. ISBN 978-1-4082-4468-5. – Publikace se zabývá oblastí novinářské etiky a regulace, analyzuje proměny novinářské profese a etické problémy a výzvy, kterým musí v současnosti novináři čelit. • JIRÁK, Jan. <i>10 let v českých médiích</i>. Praha: Portál pro Newton Information Technology, 2005. ISBN 80-717-8925-9. – Soubor odborných esejů analyzuje české mediální prostředí a jeho proměny na přelomu tisíciletí. Jedním z témat je také novinářská etika. • KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. <i>Dějiny českých médií 20. století</i>. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-698-8. – Kniha přibližuje vývoj médií a popisuje proměny novinářské profese, cenzury a mediální	

legislativy v období Československa. Poskytuje důležitý historický a politický kontext pro studium médií. • MCQUAIL, Denis. <i>Žurnalistika a společnost</i>. Praha: Karolinum, 2016. ISBN 978-802-4630-939. – Autor v publikaci nahlíží na žurnalistiku jako součást společnosti a rozebírá vlivy, kterými společnost působí na žurnalistiku, a naopak žurnalistika na společnost. Zamýšlí se nad rolí žurnalistiky a jejím vývojem. • MORAVEC, Václav. <i>Proměny novinářské etiky</i>. Praha: Academia, 2020. ISBN 978-80-200-3111-2. – Monografie se věnuje novinářské etice a analyzuje eticky sporné oblasti novinářské práce. Popisuje jednotlivé formy samoregulace žurnalistiky, jejich vznik a vývoj a představuje proměny novinářské etiky v České republice po roce 1989. • OSVALDOVÁ, Barbora. <i>Zpravodajství v médiích</i>. 2., upr. vyd. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1899-9. – Publikace se zabývá zpravodajstvím a jeho různými oblastmi. Představuje hlavní principy zpravodajství a druhy zpráv, věnuje se také problematice objektivity a v příloze uvádí Etický kodex novináře Syndikátu novinářů ČR. • REMIŠOVÁ, Anna. <i>Etika médií</i>. Bratislava: Kalligram, 2010. ISBN 978-80-8101-376-8. – Kniha představuje žurnalistiku v kontextu společenských procesů a vlivů. Zabývá se médií a jejich rolí ve společnosti a představuje různé oblasti novinářské etiky. • SEDLÁKOVÁ, Renáta. <i>Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky</i>. Praha: Grada, 2014. <i>Žurnalistika a komunikace</i>. ISBN 978-80-247-3568-9. – Publikace uvádí čtenáře do problematiky mediálního výzkumu. Autorka popisuje jednotlivé metody výzkumu médií a základy empirického výzkumu v sociálních vědách. Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let) HORÁČKOVÁ, Anna. <i>Etické kodexy v soudobém českém mediálním systému</i>. Praha, 2017. 107 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Barbora Osvaldová OUŘEDNÍK, T. <i>Mediální obraz Syndikátu novinářů ČR v denním tisku jako příspěvek transformace médií</i>. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2010, 139 s. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Barbara KÖPPLOVÁ, CSc. ŠEVČÍKOVÁ, Markéta. <i>Mezinárodní organizace novinářů (1946-1995)</i>. Praha, 2015. 204 s. Rigorózní práce (PhDr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Vedoucí rigorózní práce doc. PhDr. Barbara KÖPPLOVÁ, CSc. Datum / Podpis studenta/ky 7. 1. 2021
--

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:	
Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.	
Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce. <i>TEMA KONZULTOVANO</i>	
<i>OSVALDOVÁ</i> Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga	<i>8.1.2021</i> Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTISTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU. A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNÝ FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE. TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE GARANT PŘÍSLUŠNÉHO STUDIJNÍHO OBORU.
--

Seznam příloh

Příloha č. 1: Stanovy Syndikátu novinářů ČR (text)

Příloha č. 2: Etický kodex novináře (text)

Příloha č. 3: Deklarace principů novinářského chování (text)

Příloha č. 4: Titulní strana časopisu Mediažurnál (obrázek)

Příloha č. 5: Ukázka z časopisu Mediažurnál (obrázek)

Příloha č. 6: Ukázka ilustrace v časopise Mediažurnál (obrázek)

Příloha č. 7: Ukázka obrazového seriálu časopisu Mediažurnál (obrázek)

Přílohy

Příloha č. 1: Stanovy Syndikátu novinářů ČR

Stanovy Syndikátu novinářů ČR, z. s., platné od 1. ledna 2014²²¹

1. Název, sídlo, působnost

- I. Název organizace je Syndikát novinářů České republiky, z. s. (dále také „Syndikát novinářů ČR“ nebo „SN ČR“).
- II. Syndikát novinářů České republiky je spolkem ve smyslu ust. paragrafu 214 a následujících zákona 89/2012 Sb., občanského zákoníku.
- III. Sídlo Syndikátu novinářů ČR je Praha 1, Senovážné náměstí 978/23.
- IV. Syndikát novinářů ČR působí na území České republiky.
- V. Syndikát novinářů ČR je členem Mezinárodní federace novinářů a Evropské federace novinářů.

2. Účel spolku

- I. Syndikát novinářů ČR je dobrovolným profesním spolkem novinářů. Jeho účelem je hájit principy svobody tisku a dalších sdělovacích prostředků, stejně jako zájmy členů spolku.
- II. Syndikát novinářů ČR je politicky neutrální, nezávislý na ideologických, náboženských, politických a ekonomických státních i soukromých strukturách.
- III. Syndikát novinářů ČR se aktivně zasazuje za svobodu shromažďovat, analyzovat a šířit informace prostřednictvím tištěných a elektronických médií, svobodu vyjadřovat názor včetně svobody kritizovat, oponovat vládám, politickým, ekonomickým a dalším strukturám, veřejným nebo soukromým.
- IV. Součástí těchto stanov je Deklarace Chování novináře Mezinárodní federace novinářů a Etický kodex novináře.

3. Poslání a cíle spolku

- I. Hájit dodržování Listiny základních práv a svobod, zvláště pak jejich ustanovení o svobodě projevu a práva na informace a hájit nezávislost novinářů a novinářek (stanovy pro zjednodušení používají jednotné označení „novinář“).
- II. Uplatňovat a pomáhat chránit práva novinářů, mimo jiné autorská, sociální a pracovní.
- III. Zastupovat novináře při vyjednávání se státními a veřejnými institucemi včetně práva účasti na přípravě legislativy, týkající se médií.
- IV. Dodržovat a prosazovat Etický kodex novináře. Udržovat profesionální standardy novinářů a zlepšovat je, včetně profesionální přípravy novinářů.
- V. Prosazovat redakční nezávislost novinářů ve smyslu Rezoluce 2 Evropské ministerské konference, která zasedala v Praze 7.–8. 12. 1994.
- VI. Prosazovat pracovní a sociální podmínky, které odpovídají povaze novinářského povolání.

²²¹ Stanovy. *Syndikát novinářů České republiky, z. s.* [online]. c2021 [cit. 2021-11-06]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/syndikat/stanovy/>

VII. Prosazovat zajišťování bezpečnosti novinářů při výkonu jejich povolání, zejména při mimořádných událostech.

VIII. Poskytovat informace a záštitu členům Syndikátu novinářů ČR ve věcech profesních, pracovně právních, daňových, mzdových a v záležitostech autorských práv.

IX. Pečovat o majetek Syndikátu novinářů ČR a účelně s ním hospodařit.

X. Pěstovat a rozvíjet partnerství s novinářskými organizacemi v České republice a v zahraničí vyznávajícími stejné principy.

XI. Spolupracovat se školami a dalšími institucemi, které se zabývají přípravou budoucích žurnalistů. Spolupracovat při vytváření podmínek a programů pro další odborné vzdělávání novinářů.

4. Členství v SN ČR

I. Členem Syndikátu novinářů ČR se může stát každý novinář, který působí v České republice, je starší 18 let, dodržuje principy svobody tisku, nezávislosti novináře na politické a ekonomické moci, profesionální standardy novinářství včetně Etického kodexu a koná v souladu s nimi, je plně svéprávným a souhlasí s těmito stanovami.

II. Řádnými členy SN ČR jsou i novináři-senioři, kteří se novinářské profesi prokazatelně věnovali před odchodem do důchodu.

III. Členství v SN ČR je dobrovolné a není na ně nárok.

IV. Členství v SN ČR se dělí na řádné, pozastavené, mimořádné, čestné a přidružené. Zvláštní kategorií je čekatelství na členství.

V. Novinářem pro tento účel se rozumí ten, kdo shromažďuje, analyzuje a šíří informace jako profesionál v tištěných nebo elektronických médiích nebo v nich jako profesionál soustavně publikuje své názory anebo novinářské činnosti věnuje převážnou část své pracovní aktivity.

VI. Členy SN ČR nemohou být pracovníci reklamních, inzertních a PR agentur, pracovníci, kteří provádějí činnost PR na základě živnostenského listu, lidé, kteří mají účast na vedení obchodní korporace, jejíž předmět podnikání může být v rozporu s Etickým kodexem novináře, dále volení představitelé politických stran a politických hnutí. Členy nemohou být ani ti, kteří se prokazatelně podíleli nebo podílejí na perzekuci z politických, národnostních, rasových nebo náboženských důvodů.

VII. Členy SN nemohou být osoby s majetkovou účastí či členové volených orgánů korporací, které se prokazatelně podílely nebo podílejí na perzekuci z politických, národnostních, rasových nebo jiných důvodů.

VIII. Seznam členů je neveřejný, vede jej kancelář SN ČR. Změny v seznamu členů provádí kancelář SN ČR, a to na základě podkladů od jiných orgánů SN ČR či na základě podnětu člena, kterého se změna zapsaného údaje dotýká. Každý člen je povinen hlásit kanceláři SN ČR písemně změnu zapsaných údajů, a to do 15 dní ode dne, kdy ke změně došlo. Řídící výbor SN ČR stanoví, za jakých okolností mají členové k seznamu přístup.

5. Druhy členství

I. Řádné členství

a) Řádným členem se může stát novinář, který beze zbytku splňuje podmínky členství. Řádní členové mají právo za podmínek určených těmito stanovami volit

členy orgánů SN ČR a právo být voleni do orgánů SN ČR. Řádný člen platí zápisné a členský příspěvek do SN ČR, je držitelem průkazu SN ČR a má právo být držitelem průkazu Mezinárodní federace novinářů.

b) Členem se novinář stane 12 měsíců po podání přihlášky, pakliže po celou tuto dobu splňuje podmínky členství stanovené těmito stanovami. To neplatí pro členy s přerušným členstvím, případně pro novináře, kteří v minulosti již byli řádnými členy SN ČR a prokazatelně splňovali podmínku dlouhodobého působení v oboru. Podrobnosti o čekatelství na členství stanoví odstavec II. tohoto článku.

c) Řádným členem se může stát také vysokoškolský pedagog, který se podílí na vzdělávání a výchově novinářů a také sám publikuje, ať už v médiích nebo v odborných knihách a časopisech.

d) Řádným členem SN ČR nemohou být osoby, které jsou členy volených orgánů právnické osoby podnikající v oblasti médií (s výjimkou členů dozorčích rad volených jako zástupci zaměstnanců), většinovými vlastníky hromadného sdělovacího prostředku, zaměstnavateli novinářů, tiskovým mluvčím nebo pracovníkem tiskového oddělení.

e) O přijetí na základě písemné přihlášky uchazeče rozhoduje členská komise, kterou volí řídicí výbor SN ČR. Sporné případy posuzuje rozhodčí komise. Nezbytnou součástí přihlášky je vyjádření územního sdružení SN ČR působícího v místě tvorby uchazeče (bylo-li tam ustaveno) a doklady o profesním působení.

f) Přijatý člen má právo se stát členem pobočného spolku – územního sdružení, redakčního, vydavatelského, profesního či studentského sdružení, který uvede v přihlášce, pakliže s tím toto sdružení souhlasí.

II. Čekatelství na členství

a) Pro přijetí za člena je stanovena lhůta 12 měsíců, v níž má zájemce doložit svoje působení v oboru a splnění požadavků pro přijetí za člena.

b) Lhůta začíná běžet podáním přihlášky a jejím projednáním pobočným spolkem v místě působení čkatele, případně přímo v členské komisi. Sdružení může se zdůvodněním navrhnout zkrácení této lhůty, rozhoduje členská komise.

c) Po uplynutí lhůty se ta součást SN ČR, která přijala přihlášku, vyjadřuje ke splnění podmínek členství.

d) Čekatel je držitelem průkazu Syndikátu novinářů ČR s vyznačenou formou a popisem členství dle odstavce a). Platí čekatelský příspěvek do Syndikátu novinářů ČR, nemá právo být volen a volit do orgánů Syndikátu, ale smí se jich účastnit s hlasem poradním. Nemůže být držitelem průkazu Mezinárodní federace novinářů.

e) O výjimkách je oprávněn rozhodnout řídicí výbor na doporučení členské komise.

III. Pozastavené členství

a) Pokud řádný člen přestane splňovat beze zbytku podmínky členství ze závažných důvodů (například mateřská či rodičovská dovolená, volba za člena Parlamentu ČR nebo zastupitelstva vyššího samosprávného celku, do orgánů právnické osoby podnikající v oblasti médií) může písemně požádat o pozastavení svého členství v SN ČR.

- b) O pozastavení členství rozhoduje na návrh členské komise řídící výbor SN ČR. Člen s pozastaveným členstvím neplatí členský příspěvek, není držitelem průkazu SN ČR a průkazu Mezinárodní federace novinářů, nemá právo volit a být volen do orgánů SN ČR.
- c) Když pominou důvody pozastavení členství, může člen písemně požádat o jeho obnovení, neplatí již zápisné do SN ČR.
- d) Při pozastavení členství je člen povinen vrátit neprodleně členský průkaz Syndikátu novinářů ČR a Mezinárodní federace novinářů, případně doložit úřední potvrzení o jeho odcizení.

IV. Mimořádné členství

- a) Mimořádným členem Syndikátu novinářů ČR se může stát ten, kdo byl řádným členem a stal se vlastníkem hromadného sdělovacího prostředku nebo zaměstnavatelem novinářů a písemně požádá o mimořádné členství v Syndikátu novinářů ČR.
- b) O mimořádném členství rozhoduje Řídící výbor Syndikátu novinářů ČR.
- c) Mimořádný člen je držitelem průkazu Syndikátu novinářů ČR s vyznačenou formou a popisem členství dle písmene a), platí mimořádný příspěvek do Syndikátu novinářů ČR, nemá právo být volen a volit do orgánů SN ČR a nemůže být držitelem průkazu Mezinárodní federace novinářů.
- d) Při změně členství na mimořádné je člen povinen vrátit neprodleně původní členský průkaz Syndikátu novinářů ČR a Mezinárodní federace novinářů, případně doložit úřední potvrzení o jeho odcizení.

V. Čestné členství

- a) Čestné členství se uděluje zcela výjimečně profesionálům všech oborů včetně novinářského, jejichž publicistická a veřejně prospěšná činnost je obecně uznávaná a respektována. Návrhy na čestné členství předkládá řídící výbor valné hromadě.
- b) Čestný člen je držitelem průkazu SN ČR, neplatí členský příspěvek, není volen do orgánů SN ČR a nevlastní průkaz Mezinárodní federace novinářů.
- c) Pokud čestný člen splňuje podmínky řádného členství a požádá o to, aby mu příslušela práva a povinnosti řádného člena, může mu Řídící výbor řádné členství schválit. Na čestné členství se pak pohlíží jako na mimořádné ocenění.

VI. Přidružené členství

- a) Přidruženým členem se může stát ten, kdo byl řádným členem a stal se tiskovým mluvčím nebo pracovníkem tiskového oddělení, který je doložitelně převážně žurnalisticky činný a jeho náplní práce není zejména činnost reklamní, inzertní a public relations.
- b) Přidruženým členem se žadatel může stát, doporučí-li jeho písemnou žádost některý z orgánů SN ČR. O jeho přijetí rozhodne Řídící výbor na návrh členské komise.
- c) Přidružený člen je držitelem průkazu SN ČR s vyznačenou formou a popisem členství dle odstavce a), platí mimořádný členský příspěvek, nemá právo volit a být volen do orgánů SN ČR a nemá právo vlastnit průkaz Mezinárodní federace novinářů.

d) Při změně členství na přidružené je člen povinen vrátit neprodleně původní členský průkaz Syndikátu novinářů ČR a Mezinárodní federace novinářů, případně doložit úřední potvrzení o jeho odcizení.

6. Zánik členství

I. Členství v SN ČR zaniká:

- a) jestliže člen přestane splňovat podmínky členství dle stanov
- b) vystoupením člena ze Syndikátu novinářů ČR, které bylo oznámeno písemně řídícímu výboru.
- c) pokud řádný člen přestal splňovat podmínky řádného členství a nepožádal o pozastavené, mimořádné či přidružené členství.
- d) úmrtím člena
- e) nezaplacením členského příspěvku v termínu určeném řídícím výborem SN ČR.

II. Členství v SN ČR zaniká za stanovených podmínek také vyloučením:

- a) pro zneužití průkazu Syndikátu novinářů ČR nebo pro zneužití novinářské profese ve prospěch vlastních soukromých zájmů.
- b) pro jednání v rozporu s těmito stanovami a pro konání v protikladu k cílům a účelu Syndikátu novinářů ČR nebo pro jednání poškozující prestiž a zájmy Syndikátu novinářů ČR.
- c) jestliže byl člen nezávislým soudem pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin nebo za jakýkoli čin, za nějž mu byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody. O vyloučení ze Syndikátu novinářů ČR rozhoduje Řídící výbor. Návrh na vyloučení musí být řádně zdůvodněn. Pokud jde o vyloučení pro spáchání trestného činu, je řídící výbor povinen přihlédnout k tomu, zda nemůže jít o formu perzekuce novináře.

III. Proti rozhodnutí o vyloučení je člen oprávněn podat odvolání k rozhodčí komisi, a to do 15 dní od doručení písemného vyhotovení rozhodnutí.

IV. Při zániku členství je člen povinen vrátit neprodleně členský průkaz Syndikátu novinářů ČR a Mezinárodní federace novinářů, případně doložit úřední potvrzení o jeho odcizení.

V. Řídící výbor je oprávněn vyzvat kteréhokoli člena k doložení dokladů potvrzujících, že splňuje podmínky členství. Se členem, který odmítne vyhovět nebo doklady nedoloží, může řídící výbor postupovat podle odstavce II.

7. Základní práva členů

I. Podle druhu členství být držitelem průkazů člena Syndikátu novinářů ČR a Mezinárodní federace novinářů.

II. Užívat zařízení Syndikátu novinářů ČR za podmínek stanovených jeho orgány.

III. Prostřednictvím orgánů Syndikátu novinářů ČR se podílet na správě majetku Syndikátu novinářů ČR.

IV. Podle druhu členství právo volit delegáta zastupujícího člena na shromáždění delegátů a právo být volen do orgánů Syndikátu novinářů ČR.

V. Vytvářet v rámci Syndikátu novinářů ČR za podmínek upravených stanovami pobočné spolky – územní, redakční, vydavatelská, profesní a studentská sdružení, a dále zájmové kluby.

8. Základní povinnosti členů

I. Dodržovat stanovy Syndikátu novinářů ČR a dokumenty tvořící jejich součást.

II. Platit členské příspěvky.

III. Oznámit neodkladně změny týkající se výkonu novinářského povolání nebo novinářské činnosti, jakož i změnu údajů zapsaných v seznamu členů.

IV. Výkon členských povinností na všech úrovních SN ČR (včetně valných hromad a zasedání orgánů SN ČR) je možný pouze osobně, zastupování na základě plných mocí je nepřípustné.

9. Členské příspěvky a zápisné

I. Výši a splatnost členských příspěvků stanovuje valná hromada Syndikátu novinářů ČR. Řídící výbor je oprávněn je navýšit maximálně o výši inflace vyhlášené za předchozí kalendářní rok Českým statistickým úřadem, a to v částce zaokrouhlené na celé desetikoruny nahoru.

II. Výši a splatnost zápisného stanovuje řídící výbor Syndikátu novinářů ČR ve výši maximálně trojnásobku členských příspěvků.

10. Majetek

Majetek Syndikátu novinářů ČR tvoří zejména:

I. Zápisné

II. Členské příspěvky

III. Nemovitý a movitý majetek

IV. Výnosy z hospodářského využití majetku ve vlastnictví Syndikátu novinářů ČR

V. Výnosy z akcí pořádaných Syndikátem novinářů ČR

VI. Subvence, dary, odkazy

VII. Výnosy z úroků

11. Orgány Syndikátu novinářů ČR

I. Členové spravují Syndikát novinářů ČR prostřednictvím orgánů, jimiž jsou:

a) Valná hromada

b) Řídící výbor

c) Předseda SN ČR

d) Kontrolní skupina

e) Rozhodčí komise

f) Stálé nebo dočasné výbory, komise nebo pracovní skupiny zřizované Řídícím výborem k řešení dílčích záležitostí (mj. členská komise zřizovaná k posuzování členských otázek a další).

g) Grémium (fungující podle článku 15 odstavec 10 těchto stanov).

II. Statutárním orgánem SN ČR je předseda, který je oprávněn jednat v rozsahu vymezeném těmito stanovami a usneseními orgánů. Předseda je oprávněn pověřit

k zastupování pro konkrétní účel místopředsedu nebo jiného člena SN ČR, dále pak zaměstnance kanceláře SN ČR.

III. Členové orgánů SN ČR uvedení v odstavci I písmeno b), c), d) a e) jsou povinni doložit řídícímu výboru:

a) svou trestní bezúhonnost ve smyslu podmínek členství výpisem z rejstříku trestů České republiky ne starším než 1 měsíc před zvolením. Za bezúhonného se nepovažuje ten, kdo byl nepodmíněně odsouzen pro trestný čin spáchaný úmyslně k odnětí svobody v trvání nejméně jednoho roku, nebo pro trestný čin spáchaný úmyslně v souvislosti s podnikáním, pokud se na něho nehledí, jako by nebyl odsouzen.

b) čestné prohlášení že v současnosti a tři roky před zvolením na jejich majetek nebyla pravomocně nařízena exekuce nebo nebyl pravomocně nařízen výkon rozhodnutí postihující jejich majetek a dále, že v současnosti a tři roky před zvolením u nich jako fyzické osoby nebyl pravomocně zjištěn úpadek a dále, že v tomto období nebyl statutárním orgánem, členem statutárního orgánu nebo jiného orgánu právnické osoby, která je podnikatelem, u které byl soudem pravomocně zjištěn úpadek nebo byl pravomocně zamítnut insolvenční návrh pro nedostatek majetku. K této překážce se nepřihlíží za podmínek definovaných v § 153 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

12. Valná hromada

I. Členská schůze SN ČR se označuje jako Valná hromada, přičemž její působnost plní shromáždění delegátů volených na tříleté funkční období. Valná hromada je nejvyšším orgánem spolku. Valnou hromadu svolává statutární orgán, a to tak, aby se sešla nejméně jedenkrát ročně. Statutární orgán je dále povinen svolat valnou hromadu z podnětu alespoň třetiny členů spolku nebo kontrolní skupiny spolku.

II. Delegáty valné hromady (shromáždění delegátů) jsou z titulu své funkce po dobu jejího výkonu členové Řídícího výboru. Rozhodující pro usnášeníschopnost valné hromady je počet skutečně zvolených delegátů.

III. Pro valnou hromadu platí následující pravidla:

a) Delegáty volí řádní členové SN ČR v poměru 1 delegát na 15 řádných členů SN ČR.

b) Členové SN ČR, kteří nejsou členy územního sdružení, redakčního, vydavatelského, profesního či studentského sdružení, volí delegáty formou petičního archu. Každý je oprávněn podpořit výhradně jednoho delegáta. Pakliže jich podpoří více, je platný pouze ten arch, který byl do kanceláře SN ČR doručen jako první.

c) Územní sdružení, redakční, vydavatelská, profesní a studentská sdružení volí delegáty na svých členských schůzích v poměru 1 delegát na každých završených 15 řádných členů sdružení. Členové těchto sdružení jsou oprávněni použít hlas podle písmene b) na petičním archu jen tehdy, pokud dají v termínu a způsobem stanoveným volebním řádem na vědomí, že tak hodlají učinit. Pro účel volby delegátů se pak jejich hlasy do počtu členů sdružení nezapočítávají.

d) U členů sdružení s méně než 15 členy se pro účely voleb delegátů uplatňuje postup volby s pomocí petičního archu.

e) Podrobnosti voleb delegátů stanoví volební řád schválený Řídicím výborem. Volby řídí volební komise zvolená řídicím výborem.

IV. Volby delegátů nebo svolání valné hromady formou shromáždění delegátů vyhlašuje Řídicí výbor nejpozději tři měsíce před koncem volebního období, a to včetně stanovení formy.

V. Valná hromada se schází nejpozději do 30 dnů po zvolení delegátů.

VI. Je-li zasedání svoláno z podnětu alespoň třetiny členů spolku nebo kontrolní skupiny spolku, může být pořad zasedání proti návrhu uvedenému v podnětu změněn jen se souhlasem toho, kdo ho podal. To platí i o odvolání či odložení zasedání.

VII. Valná hromada je usnášeníschopná za účasti prosté většiny delegátů. Usnesení přijímá hlasy prosté většiny přítomných.

VIII. Záležitost nezařazená na pořad jednání při ohlášení pořadu může být na pořad zařazena jen za účasti všech delegátů.

IX. Průběh valné hromady upravuje jednací řád.

X. Náhradní valná hromada je svolána v případě, že není valná hromada usnášeníschopná, a to pozvánkou zaslou na termín stanovený nejméně 15 dnů po neúspěšném zasedání. Je usnášeníschopná za účasti libovolného počtu členů (delegátů), a to pouze v rozsahu programu neusnášeníschopné valné hromady

XI. Pokud by valná hromada měla rozhodnout o zániku SN ČR, musí být svolána zvlášť k tomuto účelu. K rozhodnutí o zániku SN ČR, jeho fúzi či rozdělení je potřebná dvoutřetinová většina hlasů všech zvolených delegátů. Likvidační zůstatek je v případě zániku SN ČR rozdělen mezi členy se statutem řádného členství, kteří byli zároveň řádnými členy minimálně rok před rozhodnutím o zániku.

XII. Prodej a převod majetku v hodnotě vyšší než 1 milion korun je třeba schválit dvoutřetinovou většinou hlasů všech zvolených delegátů.

13. Působnost valné hromady

Do výlučné působnosti valné hromady patří:

I. Schvalovat stanovy Syndikátu novinářů ČR a jejich změny.

II. Schvalovat jednací a volební řád valné hromady.

III. Schvalovat výši členských příspěvků.

IV. Schvalovat program činnosti a zprávu o hospodaření.

V. Volit a odvolávat členy Řídicího výboru, kontrolní skupiny, rozhodčí komise a náhradníky do těchto orgánů. Náhradníci nastupují v pořadí zvoleném valnou hromadou.

VI. Udělovat čestné členství.

VII. Rozhodovat o zániku Syndikátu novinářů ČR a o likvidaci jeho majetku.

VIII. Schvalovat prodej a převod majetku v hodnotě vyšší než 1 milion korun.

14. Řídicí výbor

I. Řídicí výbor SN ČR volí v tajných volbách valná hromada z řádných členů, kteří jsou navrženi některým z orgánů SN ČR nebo delegáty valné hromady a vyjádřili se svou nominací písemný souhlas. Funkční období Řídicího výboru je tříleté.

II. Řídící výbor se skládá z 25 členů. V řídicím výboru je deset míst vyhrazeno představitelům územních sdružení. Podrobnosti volby včetně způsobu výběru zástupců regionů stanoví volební řád schválený valnou hromadou (shromážděním delegátů).

III. Řídící výbor se schází nejméně jednou za čtvrt roku. Průběh jeho jednání upravuje jednací řád, který řídicí výbor schvaluje na začátku svého volebního období. Do doby jeho schválení platí jednací řád předchozího Řídícího výboru.

15. Působnost Řídícího výboru

I. Řídící výbor řídí činnost SN ČR v období mezi valnými hromadami a vykonává usnesení valné hromady. O své činnosti vypracovává jednou za rok zprávu, kterou je povinen zveřejnit na webových stránkách SN ČR. Ze své činnosti se zodpovídá valné hromadě.

II. Řídící výbor volí a odvolává ze svého středu předsedu SN ČR a místopředsedy SN ČR.

III. Předseda a místopředsedové SN ČR se ze své činnosti odpovídají Řídícímu výboru.

IV. Řídící výbor může některé své pravomoci krátkodobě přenést na jednotlivé členy řídicího výboru.

V. Řídící výbor předkládá valné hromadě jednou za rok ke schválení zprávu o hospodaření SN ČR a rozpočet SN ČR. Řídící výbor rozhoduje o způsobu financování SN ČR a schvaluje výši zápisného.

VI. Řídící výbor zřizuje a odvolává stálé nebo dočasné komise, výbory nebo pracovní skupiny, volí a odvolává jejich předsedy, schvaluje jejich členy, jednací řády, okruh kompetencí a dobu trvání. Vždy zřizuje členskou komisi. Tyto komise, výbory nebo pracovní skupiny vykonávají rozhodnutí Řídícího výboru, odpovídají se ze své činnosti Řídícímu výboru a o své činnosti podávají řídicímu výboru nejméně jednou za rok zprávu.

VII. Řídící výbor zřizuje případ od případu tříčlennou smírčí komisi a schvaluje její jednací řád. Smírčí komise je rozhodčí orgán Řídícího výboru.

VIII. Řídící výbor svým usnesením rozhoduje o založení, zrušení nebo přeměně pobočných spolků – územních, redakčních, vydavatelských, profesních a studentských sdružení – a zájmových klubů. Při rozhodnutí o založení pobočného spolku řídicí výbor stanoví okruh jeho působnosti. Je rovněž oprávněn jejich činnost ukončit. Na základě rozhodnutí Řídícího výboru podá předseda SN ČR návrh na zápis pobočného spolku do spolkového rejstříku.

IX. Řídící výbor rozhoduje o způsobu přispívání na provoz územních, redakčních, vydavatelských, profesních a studentských sdružení a zájmových klubů. Bere přitom v úvahu jejich charakter a zázemí, které jim mohou poskytovat jiné součásti SN ČR, zejména kancelář SN ČR.

X. V období mezi jednáním Řídícího výboru řídí činnost SN ČR grémium. Grémium tvoří předseda, místopředsedové a předsedové stálých komisí. Grémium vykonává rozhodnutí řídicího výboru a rozhoduje o věcech neodkladných. Ze své činnosti se odpovídá řídicímu výboru. Schází se podle potřeby, zpravidla jednou za měsíc. Řídí se jednacím řádem, který schvaluje Řídící výbor.

XI. Řídící výbor schvaluje volební řád pro volbu delegátů valné hromady. K jeho přijetí je potřebná dvoutřetinová většina hlasů všech členů řídicího výboru.

XII. Řídící výbor stanovuje pravidla pro vydávání periodika SN ČR a pro fungování jeho webových stránek.

XIII. Řídící výbor vykonává za SN ČR funkci společníka v obchodních korporacích zřízených a vlastněných SN ČR, popř. volí svého zástupce, který je oprávněn SN ČR zastupovat v těchto korporacích.

XIV. Řídící výbor zřizuje kancelář jako organizační, servisní a administrativní pracoviště SN ČR.

XV. Řídící výbor schvaluje závaznou podobu přihlášky za členy SN ČR a podobu průkazů SN ČR.

16. Předseda SN ČR

I. Předseda SN ČR je statutárním orgánem SN ČR. Reprezentuje SN ČR navenek a zodpovídá za jeho řádný chod.

II. Své kompetence může přenést na místopředsedy SN ČR, případně další členy.

III. Předseda SN ČR je pověřen právním jednáním vůči zaměstnancům SN ČR a smluvním spolupracovníkům kanceláře SN ČR. Na návrh Řídícího výboru jmenuje a odvolává vedoucího kanceláře.

IV. Vydává vnitřní předpisy pro chod kanceláře, které vyžadují zvláštní právní předpisy, například skartační či organizační řád.

V. Předseda SN ČR je zástupcem SN ČR v Mezinárodní federaci novinářů a v Evropské federaci novinářů. Po konzultaci s řídícím výborem je oprávněn pověřit výkonem této funkce jiného člena SN ČR.

17. Kontrolní skupina

I. Kontrolní skupinu tvoří tři členové zvolení valnou hromadou v tajných volbách z delegátů valné hromady a řádných členů, kteří jsou navrženi některým z orgánů SN ČR a vyjádřili se svou nominací písemný souhlas.

II. Členem kontrolní skupiny nemůže být člen Řídícího výboru. Kontrolní skupina je volena na tříleté funkční období.

III. Dohlíží na hospodaření SN ČR, vyjadřuje se k činnosti SN ČR z hlediska hospodárnosti a dodržování stanov a právních předpisů. Svá zjištění sděluje valné hromadě, řídícímu výboru, předsedovi SN ČR a jednou za rok informuje o své činnosti členy SN ČR. Ze své činnosti se odpovídá valné hromadě.

IV. Ze svého středu volí předsedu a místopředsedu. Řídí se jednacím řádem, který schvaluje na svém prvním jednání.

V. V případě, že Řídící výbor není usnášeníschopný nejméně po dobu 9 měsíců, je kontrolní skupina oprávněna svolat mimořádnou valnou hromadu.

18. Rozhodčí komise

I. Rozhodčí komisi tvoří pět členů zvolených valnou hromadou v tajných volbách z těch, kteří jsou navrženi některým z orgánů SN ČR a vyjádřili se svou nominací písemný souhlas.

II. Členem rozhodčí komise nemůže být statutární orgán SN ČR ani člen kontrolní skupiny. Rozhodčí komise je volena na tříleté funkční období.

III. Rozhodčí komise rozhoduje spory mezi členy SN ČR a SN ČR o placení členských příspěvků a další záležitosti, které ji do působnosti svěřují Stanovy SN ČR, zejména spory ve věcech členských.

IV. Svá zjištění sděluje valné hromadě, Řídícímu výboru, předsedovi SN ČR a jednou za rok informuje o své činnosti členy SN ČR. Ze své činnosti se odpovídá valné hromadě.

V. Ze svého středu volí předsedu a místopředsedu. Řídí se jednacím řádem, který schvaluje na svém prvním jednání.

19. Územní, redakční, vydavatelská, profesní a studentská sdružení a zájmové kluby

Syndikát novinářů ČR zřizuje územní, redakční, vydavatelská, profesní a studentská sdružení a zájmové kluby. Nestanoví-li Řídící výbor v rozhodnutí o založení sdružení jinak, jsou sdružení pobočnými spolky SN ČR a zájmové kluby jsou organizační částí Syndikátu novinářů ČR bez vlastní právní osobnosti. Názvy pobočných spolků a zájmových klubů schvaluje Řídící výbor SN ČR tak, aby nebyly zaměnitelné, obsahovaly název SN ČR a bylo z nich zřejmé, že se jedná o pobočný spolek, popř. zájmový klub.

20. Obecné vymezení činnosti pobočných spolků

I. Řídící výbor je zmocněn vydat pravidla vymezující podrobněji činnost územních, redakčních, vydavatelských, profesních a studentských sdružení jako pobočných spolků SN ČR. Může rozhodnout, že pobočným spolkem bude i zájmový klub, tato skutečnost musí být vyjádřena v názvu takového pobočného spolku.

II. Pobočný spolek je oprávněn vlastnit majetek a nakládat s ním. Syndikát novinářů ČR ručí za dluhy a závazky pobočného spolku pouze v rozsahu do 75 % hodnoty členského příspěvku jeho členů v daném kalendářním roce.

III. Před uzavřením veškerých závazků s lhůtou delší než 3 roky jsou pobočné spolky povinny vyžádat si souhlas Řídícího výboru SN ČR.

IV. Pobočný spolek je povinen každoročně do 30. 6. podat Řídícímu výboru a kontrolní skupině SN ČR zprávu o hospodaření a stavu majetku. Současně podávají zprávu o činnosti, usnesení a zápis z výroční členské schůze (shromáždění delegátů). Aktuální seznam členů orgánů pobočného spolku je uložen v kanceláři SN ČR.

21. Územní sdružení

I. Územní sdružení SN ČR vznikají dobrovolně za účelem prosazování cílů SN ČR a za účelem společné činnosti a řešení problémů novinářů v příslušném území. Jejich působnost je územní, většinou krajská. Mají zpravidla podobu pobočného spolku.

II. Územní sdružení mohou tvořit členové SN ČR bez ohledu na druh členství. Pro účely voleb delegátů a dělení příspěvků je však zohledňován pouze počet řádných členů.

III. O vytvoření může požádat nejméně 5 členů SN ČR. O založení pobočného spolku rozhoduje Řídící výbor SN ČR, pokud jsou naplněna ustanovení těchto stanov a sdružení doplňuje území strukturu SN ČR.

IV. Územní sdružení může vytvořit svůj vlastní organizační řád, který nesmí odporovat stanovám SN ČR a k jehož platnosti se vyžaduje souhlas řídícího výboru SN ČR.

V. Územní sdružení mohou vytvářet své územní zájmové kluby. Jejich hospodaření i fungování je součástí územního sdružení, přiměřeně se řídí pravidly pro celostátní zájmové kluby.

22. Redakční, vydavatelská, profesní a studentská sdružení

I. Redakční, vydavatelská, profesní a studentská sdružení vznikají dobrovolně za účelem prosazování cílů SN ČR a za účelem společné činnosti a řešení problémů novinářů v konkrétních redakcích, vydavatelstvích, profesních oborech, školách či zájmových skupinách novinářů.

II. Tato sdružení mohou tvořit členové SN ČR bez ohledu na druh členství. Pro účely voleb delegátů a dělení příspěvků je však zohledňován pouze počet řádných členů.

III. O vytvoření takového sdružení s celostátní působností může požádat nejméně 5 členů SN ČR. O založení pobočného spolku rozhoduje Řídící výbor SN ČR, pokud jsou naplněna ustanovení těchto stanov.

IV. Redakční, vydavatelské, profesní a studentské sdružení může vytvořit svůj vlastní organizační řád, který nesmí odporovat stanovám SN ČR a k jehož platnosti se vyžaduje souhlas Řídícího výboru SN ČR.

23. Společná ustanovení pro územní, redakční, vydavatelská, profesní a studentská sdružení

I. Nejvyšším orgánem sdružení a klubů je valná hromada sdružení (též členská schůze sdružení), kterou tvoří všichni řádní členové sdružení. Může mít podobu shromáždění delegátů.

II. Valná hromada sdružení se schází jedenkrát ročně. Volí z řad řádných členů radu sdružení a kontrolní skupinu sdružení na nejvýše tříleté funkční období. Rada sdružení volí ze svého středu předsedu, místopředsedu a hospodáře. Ti jsou povinni doložit čestným prohlášením bezúhonnost ve stejném rozsahu, jako platí pro členy orgánů SN ČR. Pokud tak neučiní do 60 dnů od vzniku funkce, hledí se na ně jako na nezvolené.

III. Valná hromada sdružení schvaluje zprávu o činnosti a zprávu o hospodaření a předkládá je Řídícímu výboru SN ČR a kontrolní skupině SN ČR.

IV. Pro usnášeníschopnost a svolávání se přiměřeně aplikují pravidla pro usnášeníschopnost valné hromady Syndikátu novinářů ČR.

V. Předseda sdružení je statutárním orgánem pobočného spolku, zejména působí jako hlavní představitel a mluvčí sdružení, zastupuje pobočný spolek navenek a je odpovědný za výkon své funkce.

VI. Hospodář sdružení je plně odpovědný za svěřené prostředky a vede jejich řádnou evidenci. Předkládá valné hromadě sdružení zprávu o hospodaření se stanoviskem kontrolní skupiny sdružení.

VII. Rada sdružení odpovídá za veškerou činnost sdružení v období mezi valnými hromadami sdružení. Schází podle svých potřeb nebo požádá-li o její svolání nejméně jedna třetina členů rady. Rada sdružení předkládá návrhy řídícímu výboru SN ČR a vykonává rozhodnutí Řídícího výboru SN ČR. Rada územních sdružení navíc doporučuje vznik členství v SN ČR.

VIII. Sdružení se zrušují rozhodnutím řídícího výboru, a to na základě žádosti členů pobočného spolku, po přijetí usnesením členů pobočného spolku o rozpuštění, vypořádáním hospodaření pobočného spolku a písemným oznámením Řídícímu výboru

SN ČR. V závažných případech je Řídicí výbor oprávněn rozhodnout o zrušení pobočného spolku i bez návrhu jeho členů. Pobočný spolek zaniká dnem výmazu z rejstříku sdružení.

IX. Sdružení jsou povinna archivovat dokumentaci o své činnosti, zejména zápisy z jednání a ekonomické podklady, a na vyzvání je předložit Řídicímu výboru, rozhodčí komisi a kontrolní skupině SN ČR.

24. Zájmové kluby

I. Členové SN ČR mohou také vytvářet zájmové kluby. Zájmové kluby zpravidla nejsou pobočnými spolky, jsou organizační částí Syndikátu novinářů ČR bez vlastní právní osobnosti.

II. Jejich působnost a strukturu stanovuje usnesením Řídicí výbor SN ČR, který také schvaluje organizační řád klubů.

III. Kluby nemají právní osobnost a nemohou proto vystupovat samostatně v právních vztazích.

IV. Klub je povinen každoročně do 30. června podat Řídicímu výboru a kontrolní skupině SN ČR zprávu o hospodaření a stavu majetku. Současně podávají zprávu o činnosti, usnesení a zápis z výroční členské schůze, pokud ji pořádají. Aktuální seznam členů orgánů klubu je uložen v kanceláři SN ČR.

V. Kluby jsou povinny archivovat dokumentaci o své činnosti, zejména zápisy z jednání a ekonomické podklady, a na vyzvání je předložit Řídicímu výboru, rozhodčí komisi a kontrolní skupině SN ČR.

25. Členství ve sdruženích a klubech

I. Členy sdružení a klubů mohou být pouze členové SN ČR. Do činnosti klubů se mohou zapojit i nečlenové SN ČR.

II. Člen SN ČR smí být členem pouze jednoho pobočného spolku.

III. Člen SN ČR je oprávněn být členem libovolného počtu klubů, které nemají postavení pobočného spolku.

IV. Řídicí výbor určí pravidla pro dělení příspěvků podle členství ve sdruženích a klubech. Je oprávněn stanovit, jakým způsobem vyjadřuje člen příslušnost ke sdružení a klubu a kterému přísluší případný podíl z členského příspěvku.

V. Zařazení do sdružení a klubu je možné změnit jednou ročně, zpravidla k datu splatnosti členských příspěvků. V případě, že územní sdružení, redakční, vydavatelské, profesní či studentské sdružení či klub ukončí činnost, je člen oprávněn změnit zařazení bez ohledu na datum přecházející změny. Evidenci vede kancelář SN ČR.

VI. Pakliže předseda sdružení nebo klubu není členem řídicího výboru, má právo účastnit se jeho jednání s hlasem poradním.

26. Součásti stanov

I. Součástí těchto stanov je Deklarace Chování novináře Mezinárodní federace novinářů a Etický kodex novináře ve znění účinném ke dni schválení stanov.

II. Deklarace Chování novináře Mezinárodní federace novinářů je oprávněna měnit Mezinárodní federace novinářů. Její aktuální znění zveřejňuje kancelář SN ČR.

III. Etický kodex novináře je oprávněn měnit Řídicí výbor SN ČR. Jeho aktuální znění zveřejňuje kancelář SN ČR.

27. Ustanovení závěrečná a přechodná

I. Tyto stanovy schválila valná hromada občanského sdružení Syndikát novinářů v korespondenčním hlasování dne 18. 12. 2013 jako vyjádření transformace sdružení na spolek podle zákona 89/2012 Sb. (Občanský zákoník). Nabývají účinnosti dne 1. 1. 2014, v případě odkladu účinnosti zákona pak společně s tímto zákonem.

II. Orgány zvolené podle dosavadních stanov občanského sdružení Syndikát novinářů ČR se na zbývající část funkčního období stávají orgány podle těchto stanov.

III. Rozhodčí komise bude zvolena na nejbližším zasedání valné hromady. Do jejího ustavení podklady pro ni shromáždí kancelář SN ČR.

IV. Výše členských příspěvků pro následující období je stanovena ve výši platné pro rok 2013. Na čekatele členství se z hlediska členského příspěvku hledí jako na řádného člena. Nejzazší datum splatnosti ročního příspěvku je 31. březen, pro nově přijaté členy pak do jednoho měsíce po potvrzení přijetí.

V. Řídící výbor zajistí transformaci územních sdružení a klubů na pobočné spolky nebo jiné součásti Syndikátu novinářů České republiky, z.s., vytvořené ve smyslu těchto stanov. Do jeho rozhodnutí se na dosavadní součásti SN ČR s odvozenou právní subjektivitou hledí jako na pobočné spolky ve smyslu Občanského zákoníku.

VI. Veškeré dokumenty a rozhodnutí přijaté podle dosavadních stanov se považují za dokumenty a rozhodnutí podle těchto stanov.

VII. V případě, že se některé ustanovení stanov (ať už vzhledem k platnému právnímu řádu, nebo vzhledem k jeho změnám) ukáže neplatným, neúčinným anebo některé ustanovení chybí, zůstávají ostatní ustanovení stanov touto skutečností nedotčena. Namísto dotyčného ustanovení nastupuje ustanovení příslušného obecně závazného právního předpisu, které je svou povahou a účelem nejbližší zamýšlenému účelu stanov.

VIII. Nabytím účinnosti těchto stanov pozbývají účinnosti stanovy dosavadní.

Stanovy byly registrovány na MV dne 31. 12. 2013 pod č.j. VSP/1-217/90-R.

Příloha č. 2: Etický kodex novináře

Etický kodex²²²

Deklarace ministrů států zúčastněných na 4. Evropské konferenci o politice hromadných sdělovacích prostředků konané v Praze v prosinci 1994 uznala v bodě 11 c, že „novináři mají právo přijímat své vlastní samoregulační normy např. ve formě etického kodexu.“

V rezoluci č. 2 této konference se říká, že kodexy chování mají být „dobrovolně přijaty a dobrovolně uplatňovány“ a že „výkon novinářského povolání je založen zejména na základním právu na svobodu projevu, zaručenou článkem č. 10 Evropské konvence o lidských právech.“

Kodexy chování novinářů, které byly přijaty v řadě evropských demokratických zemí, se snaží různým způsobem sladit práva a svobody novinářů s právy a svobodami občanů tak, aby se nedostávaly do konfliktu, a stanovit odpovědnost novinářů za jejich činnost.

Syndikát novinářů České republiky na základě studia mezinárodních i národních dokumentů vypracoval **Etický kodex novináře**, který je závazný pro jeho členy a k jehož dobrovolnému dodržování vyzval všechny české a moravské novináře bez ohledu na jejich členství v syndikátu.

1. Právo občanů na včasné, pravdivé a nezkreslené informace

Občané demokratického státu bez rozdílu svého společenského postavení mají nezadatelné právo na informace, jak jim je zajišťuje čl.17 Listiny práv a svobod, jež je součástí Ústavy České republiky. Novináři toto občanské právo realizují svou činností. Nezbytně proto přejímají plnou odpovědnost za to, že informace, které předávají veřejnosti, jsou včasné, úplné, pravdivé a nezkreslené. Občan má právo na objektivní obraz skutečnosti. Novinář je proto povinen:

- a. zveřejňovat jen informace, jejichž původ je znám, nebo v opačném případě je doprovázet nezbytnými výhradami,
- b. respektovat pravdu bez ohledu na důsledky, které to pro něj může mít, vyhledávat informace, které slouží všeobecnému zájmu, i přes překážky,
- c. dbát na rozlišování faktů od osobních názorů,
- d. hájit svobodu tisku i svobodu jiných médií,
- e. neodchylovat se věcně od pravdy ani v komentáři z důvodu zaujatosti,
- f. nepřipustit, aby domněnka byla vydávána za ověřený fakt a zprávy byly deformovány zamlčením důležitých dat,
- g. odmítat jakýkoli nátlak na zveřejnění nepravdivé, nebo jen částečně pravdivé informace,
- h. odmítat jakékoli zásahy státních orgánů, jež by mohly ovlivnit pravdivost sdělení,
- i. přijímat pouze úkoly srovnatelné s jeho profesionální důstojností,

²²² Etický kodex. Syndikát novinářů České republiky, z. s. [online]. c2021 [cit. 2021-11-06]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/eticky-kodex/>

- j. nepoužívat nepoctivé prostředky k získání informace, fotografie nebo dokumentu nebo využívat k tomu dobré víry kohokoliv. Nepoctivost prostředků je při tom třeba posuzovat v souvislosti s veřejným zájmem na publikování příslušné informace.

2. Požadavky na vysokou profesionalitu v žurnalistice

Povahou novinářské profese je odpovědnost k veřejnosti. Proto je základním předpokladem pro tuto činnost vysoká profesionalita. Z tohoto hlediska je novinář povinen:

- a. nést osobní odpovědnost za všechny své uveřejněné materiály,
- b. vyloučit všechny činnosti, které by jej mohly kompromitovat nebo vést ke konfliktu zájmů,
- c. nepřijímat žádné hodnotné dary nebo výhody, které by měly souvislost s jeho novinářskou činností, zvláště pak z důvodů zveřejnění nebo zatajení nějaké informace,
- d. nezneužívat povolání novináře k činnosti reklamního pracovníka a nepřijímat žádnou odměnu přímou nebo nepřímou od zájemců o reklamu, odmítnout podílet se na publikování skryté reklamy,
- e. nepodepisovat svým jménem obchodní ani finanční reklamy,
- f. nepřijímat peníze ve veřejné službě nebo v soukromém podniku tam, kde jeho postavení novináře a jeho vliv by mohly být zneužity,
- g. nezneužívat výsad, plynoucích z povolání novináře, k prezentování svých osobních postojů,
- h. nezneužívat možných výhod, plynoucích z členství v Syndikátu novinářů, k uspokojování soukromých potřeb.

3. Důvěryhodnost, slušnost a serióznost zvyšují autoritu médií

Z tohoto hlediska je novinář povinen řídit se těmito požadavky:

- a. nic neomlouvá nepřesnost nebo neproověření informace, každá uveřejněná informace, která se ukáže jako nepřesná, musí být neprodleně opravena,
- b. jestliže si zdroj informací přeje zůstat utajen, novinář je povinen zachovávat profesionální tajemství, i kdyby mu z toho měly vzniknout potíže,
- c. respektovat soukromí osob, zejména dětí a osob, které nejsou schopny pochopit následky svých výpovědí,
- d. dodržovat přísně zásadu presumpce nevinny a neidentifikovat příbuzné obětí nebo delikventů bez jejich jasného svolení,
- e. považovat pomluvu, neprokázané obvinění, překroucení dokumentů, faktů a lži za nejzávažnější profesionální chyby,
- f. kromě nesporných důvodů veřejného zájmu nesmí novinář svou činností dostat dotčené osoby do nesnází nebo osobní tísně,
- g. novinář nesmí využívat ve svůj prospěch informace získané při výkonu svého povolání dříve, než budou tyto informace zveřejněny,
- h. nesmí vytvářet ani ztvárňovat námět, který by podněcoval diskriminaci rasy, barvy pleti, náboženství, pohlaví nebo sexuální orientace,

- i. při reprodukci jakéhokoli textu musí být uveden jeho autor formou adekvátní k rozsahu přetištěného materiálu,
- j. plagiát se zásadně zakazuje.

Etický kodex novináře přijala jako otevřený dokument valná hromada Syndikátu novinářů ČR dne 18. 6. 1998 a na návrh Komise pro etiku při Syndikátu novinářů jej aktualizovala správní rada dne 25. 11. 1999.

Příloha č. 3: Deklarace principů novinářského chování

Deklarace principů novinářského chování²²³

Druhý světový kongres Mezinárodní federace novinářů, konaný v Bordeaux (Francie) ve dnech 25.–28. dubna 1954, schválil tuto deklaraci, která byla upravena 18. světovým kongresem Mezinárodní federace novinářů, konaným v Helsinkách (Finsko) ve dnech 2.–6. června 1986.

Tato mezinárodní deklarace se vyhláší jako norma profesionálního chování novinářů, kteří se věnují sbírání, předávání, rozšiřování a komentování zpráv a informací a popisování událostí.

- Respektování pravdy a práva veřejnosti na pravdu je první povinností novináře. Při plnění této povinnosti budou novináři vždycky hájit principy svobody při čestném sbírání a vydávání zpráv i právo na upřímný komentář a kritiku.
- Novinář bude přinášet zprávy pouze v souladu s fakty, jejichž původ je mu znám. Novinář nebude potlačovat základní informace ani falšovat dokumenty.
- Novinář bude používat pouze čestné metody pro získávání zpráv, fotografií a dokumentů.
- Novinář udělá vše pro to, aby upřesnil každou vydanou informaci, o které zjistí, že je škodlivě nepřesná.
- Novinář bude dodržovat profesionální tajemství s ohledem na zdroj informace získané důvěrně.
- Novinář si bude vědom nebezpečí diskriminace, kterou podpoří sdělovací prostředky, a udělá vše pro to, aby se vyhnul usnadnění takové diskriminace, která bude mít, mezi jiným, ve svém základě rasové, sexuální, sexuálně orientační, jazykové, náboženské nebo politické důvody nebo národnostní či sociální původ.
- Novinář bude považovat za vážný profesionální přestupek: plagiátorství, zlovolné zkreslení skutečnosti, pomluvu, urážku na cti, křivé obvinění, nepodložené obvinění, přijetí jakékoli formy úplatku s ohledem na publikování nebo potlačení zpráv a informací.
- Novináři hodní tohoto jména budou považovat za svou povinnost věrně dodržovat výše uvedené principy.

Podle obecného zákonodárství každé země bude novinář v profesionálních záležitostech uznávat pouze jurisdikci kolegů s vyloučením jakéhokoli vměšování vlády či jiných.

²²³ Deklarace principů novinářského chování. *Syndikát novinářů České republiky, z. s.* [online]. c2021 [cit. 2021-11-06]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/dokumenty/deklarace/>

Příloha č. 4: Titulní strana časopisu Mediažurnál

Mediažurnál. 2020, 27(1), 1. ISSN 1210-7417.²²⁴

mediažurnál

zpravodaj Syndikátu novinářů ČR

1/2020

Vláda si otevřela cestu k ovládnutí České televize

Příští rok v létě by se na Kavčích horách mohl volit nový generální ředitel České televize. Takový je černý scénář, pokud obměna Rady České televize dopadne podle představ vládního hnutí ANO. Prozatím všechno běží tak, jak už se delší dobu spekuluje v mediálních a politických kuloárech. Sněmovna na březnové schůzi vybrala zatím tři ze šesti nových letošních radních. Zbytek by měla zvolit na dubnové schůzi. A další vína změn přijde v květnu 2021, kdy končí mandáty dalším čtyřem současným členům Rady ČT. Poslední radní se vymění v září 2021.

• Filip Rožánek

Krátko před sněmovními volbami tedy bude převoleno celkem 11 z 15 radních (šest letos, pět příští rok). K nejzásadnějšímu kroku, odvolání generálního ředitele a volbě nového, je zapotřebí deset hlasů. A je veřejným tajemstvím, že ANO, SPD, KSČM a nezařazení poslanci mají na současného šéfa České televize „přikuf“. Petr Dvořák podle nich špatně hospodář, nelíbí se jim ani zpravodajství a publicistika.

Podporu rozhodující skupiny poslanců tedy dostali kandidáti, kteří byli kritičtí vůči současnému fungování České televize. Nehodnotilo se, zda se jedná o kritiku legitimní a jaký je vůbec udržitelný vývoj veřejnoprávního média v příštích letech. Důležité bylo při veřejném slyšení před poslanci spíše říct něco, co lahodí uchu poslanců tří zmíněných stran tvořících neformální hlasovací koalici.

Berkovcův dokument

Hlasování navíc ovlivnil interní dokument, který rozeslal předseda volebního výboru sněmovny Stanislav Berkovec (ANO). Pro více než čtyřicet kolegů sepsal osobní hodnocení uchazečů, ve kterém zcela skandálně popisuje nejen jejich odborné předpoklady, ale také společenské vazby a postoje vůči vládnímu hnutí. Některé formulace a postřehy připomínají dobu před rokem 1989. O jednom z kandidátů například Berkovec napsal, že je „autista schopný týmové práce jen s velkými obtížemi“, jinému vyčetl, že „dlouhodobě a aktivně pracuje proti hnutí ANO“.

Berkovec ve svém dokumentu pochválil několik kandidátů, které doporučil zvolit. A z těchto jmen už první dvě prošla – Roman Bradáč a Pavel Kysilka. Například o Bradáčovi poslanec napsal: „Nemá dobrý vztah s Petrem Dvořákem, neshoduje se s podobou zpravodajství

a publicistiky na ČT. Politicky neaktivní. Je schopen pracovat v týmu. V médiích má mnoho známých nebo žáků, proto nevzbudí žádné kontroverze. V Radě České televize nebude v žádném případě zastupovat zájmy Petra Dvořáka.“

Bankéře Pavla Kysilku, současného předsedu dozorců rady Českých drah, Berkovec pochválil, že by byl velmi silným spojencem v případě kooperace. Poté, co jeho pamflet zveřejnil web Info.cz, odmítl opozičním poslancům při jednání sněmovny vysvětlit, co tou kooperací myslel. Dá se však předpokládat, že právě tlak vládní strany na odvolání ředitele.

Třetím radním se stal bývalý poslanec za sociální demokracii a někdejší hokejista Jiří Slágr. Toho Berkovcův dokument popisuje jako stranického kandidáta, jehož podpora přinese hlasy poslanců ČSSD pro kandidáty ANO.

Pokračování na straně 3

²²⁴ Zdroj: Mediažurnál. Syndikát novinářů České republiky, z. s. [online]. c2022 [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/mediazurnal/>

Příloha č. 5: Ukázka z časopisu Mediažurnál

Mediažurnál. 2020, 27(4), 2. ISSN 1210-7417.²²⁵

2 • 4/2020 • mediažurnál

• • • info

Dvě výrazné tváře české novinářiny

Tento nekrolog je výjimečný, protože umožňuje připomenout dvě podstatné kategorie mezi novináři. Jednu, obecně známější, představují obecně známé osobnosti. A pak jsou ty méně nápadné, dopad jejich práce je nepřímý, avšak neméně citelný. Osud tomu chtěl, že na konci roku 2020 novinářskou obec i tento svět opustili dva kolegové spojení šedesátými léty minulého století prosycenými nadějí na změnu. Ztělesňovali obě zmíněné kategorie. Léta takzvané normalizace po okupaci v srpnu 1968 jeden prožil v emigraci a druhý doma, oficiálně vyloučený z novinářského života.

Antonín Jaroslav Liehm (* 1924) se zapsal jako filmový kritik v časech, kdy dila československé nové viny získávala na filmových festivalech tolik ocenění, že i zlomek z tohoto počtu by dnes byl veleben jako průlom české kultury. Svou prací přispěl i k prestiži, kterou si tehdy vydobyl týdeník Literární listy. Svou kvalitu a odolnost A. J. Liehm prokázal v emigraci, kdy svými

články a překlady plnil stránky Listů vydávaných z Itálie Jiřím Pelikánem, a oba tím pomáhali domácí opozici. Listy husákovsko-bířakovský režim obzvláště dráždily, svým podtitulem vzkazovaly, že jsou časopisem československé socialistické opozice.

A. J. Liehm sdílel osud mnohých českých osmašedesátníků, kterým pád komunistického režimu přinesl zklamání. Takzvaná normalizace zdiskreditovala pojem levice a o někdejší reformátory z pražského jara buď nebyl valný zájem, anebo byli přímo odmítnuti.

A. J. Liehma a Dušana Provoznička (* 1934) ve věku dělilo deset roků, spojovala je však poválečná léta a hlavně čas nadějí vedoucích k pražskému jaru a k jeho potlačení okupací v srpnu 1968. Stopy práce Dušana Provoznička nejsou nápadné, přesto je nelze přehlédnout. Byl korespondentem ČTK, když se Afrika vymaňovala z koloniální správy a kdy našel přítele v polském kolegově. Ten se později proslavil reportáží, které v knižní podobě v řadě jazyků

sbíraly jedno ocenění za druhým. V tehdejší Československu se jim takových poct nemohlo dostat, ale byl to Dušan Provoznička, kdo reportáž Ryszarda Kapuścińskiego nejen překládal, ale hlavně, když už sám nesměl veřejně publikovat, zasazoval se, aby se čeští členové dostali ke špičkové publicistice v poměrech, které kvalitní novinářinu šmahem potíraly. Jeho jméno nenajdete pod překlady z angličtiny, francouzštiny, polštiny několika desítek knih, vycházely zpravidla pod jménem jeho ženy Pavly, stejně ani pod jeho komentáři v deníku Svobodné slovo. Ale Dušanu Provozničkovi záleželo na výsledku, byla na něm nápadná pracovitost a ochota v pravý čas pomoci. Kdo ví, že právě on v listopadu 1989 obstaral klíče na balkon Melantrichu?

V Antonínu Jaroslavovi Liehmovi a Dušanu Provozničkovi odcházejí dva typy novinářů, bez nichž by byl svět médií mnohem chudší.

Adam Černý
předseda Syndikátu novinářů ČR

obsah

Trump nevratně změnil americkou mediální krajinu (Daniel Anyž)	1, 3–4
Dvě výrazné tváře české novinářiny (Adam Černý)	2
2021: Rok, kdy se rozhodne, co chceme od České televize (Filip Rožánek)	5
Mediální pandemie covid-19:	
Nemoc se stala určujícím tématem roku 2020 (Jaroslav Veis)	6–7
Rozhovor se sociologem médií Jaromírem Volkem (Martin Melichar)	8–10
Google versus média: Nová iniciativa s cílem prolomit zákopovou válku (David Klimeš)	11
Staronoví vládci na planetě Nova (Filip Rožánek)	12
Nehostinná situace novinářů v Bělorusku (Tomáš Vlach)	13
Rozhovor s politickým komentátorem Jindřichem Šídlem (Martin Melichar)	14–15
Kreslíř Mediažurnálu – Fero Jablonovský (Ivan Hanousek)	16
Jazykový koutek na téma Vánoce (Lucie Jilková)	17
Snímky fotografa Jana Mihalíčka	18–20

• Mediažurnál

Zpravodaj Syndikátu novinářů ČR
• Vydavatel: Syndikát novinářů ČR,
prosinec 2020
• Senovážné nám. 23, 110 00 Praha 1
Telefon: 224 142 455-6;
fax: 224 142 458
• e-mail: kancelar@syndikat-novinaru.cz
• www.syndikat-novinaru.cz
• webové stránky Mediažurnálu:
www.mediažurnál.cz
• Jazykové korektury: Ludia Razimová
• Grafická úprava: Jaroslav Slanec
• Redakce: Adam Černý, Lukáš Pfaußer
Tisk: Ofsetová tiskárna s. r. o., Dobříč 11,
252 25 Praha-západ.
K ČR – E6301
Vychází 4x ročně,
místo vydání Praha
• ISSN 1210-7417

Kresba Fero Jablonovský

Členské příspěvky na rok 2021

Milé kolegyně, milí kolegové, nastal čas ke splnění základní povinnosti člena Syndikátu novinářů ČR – k placení členských příspěvků na rok 2021.

Rádný termín právě začal a končí 31. března 2021. I po něm bude nadále možné zaplatit do září zvýšený příspěvek, do té doby však člen nemůže aktivně vykonávat členská práva, a pokud nezplatí ani do září, jeho členství zaniká.

Pro následující druhý členství platí tato výše příspěvku:

- řádní členové – 750 korun
- senioři a studenti – 350 korun
- mimořádní členové – 1150 korun
- senioři nad 75 let – členský příspěvek neplatí, platí pouze 50 korun za zhotovení průkazu.

Platit lze buď převodem na účet SN ČR 6007047001/5500, nebo prostřednictvím složenky. V obou případech, tedy jak převodem, tak složenkou, je nezbytné uvést jako variabilní symbol číslo vaší členské průkazky. Platbu je možno provést rovněž osobně v hotovosti přímo v kanceláři SN ČR. Upozorňujeme, že snížené příspěvky pro seniory je možno přiznat až na základě doložení důchodového výměru.

Nová cena mezinárodního průkazu

Cena mezinárodního novinářského průkazu Mezinárodní novinářské federace (IFJ) činí nově 1 400 Kč. Platnost průkazu zůstává dva roky a je možno o něj požádat prostřednictvím kanceláře Syndikátu novinářů ČR.

²²⁵ Zdroj: Mediažurnál. Syndikát novinářů České republiky, z. s. [online]. c2022 [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/mediažurnál/>

Příloha č. 6: Ukázka ilustrace v časopise Mediažurnál

Mediažurnál. 2019, 26(3), 11. ISSN 1210-7417.²²⁶

téma • • •

mediažurnál • 3/2019 • 11

Nové tvary sportovní televizní publicistiky

Předchozí úvahy pro Mediažurnál jsem pojal jako přípravné texty pro 20 let slibovaná skripta o zvláštnostech TV žurnalistiky. Dnes tu kazajku trochu rozvážu, abychom nenápadně mrkli trochu za výstřih hrde dāmē, paní publicistice. Její kdysi bujné tvary sezonami televizní lopoty poněkud zeslábly. Občas je snaživci vyztuží třeba umělým televizním smíchem, ale každopádně po radovánkách raného věku, kdy bylo leccos odpuštěno, případně opuštěno, je tu přechod do nové role uvnitř sportovního programu. V tomto prvním textu poskytnu základní výklad k tématu, na který v příštím čísle navážu podrobnějším rozбором jednotlivých žánrů.

• Robert Záruba

Publicistika stojí jednak stále v samostatných útvarcích, jednak se mnohem víc uplatňuje jako doplněk přímého sportovního přenosu. V této funkci zažila a zažívá právě teď početný vývoj, zatímco staré formáty – beseda, interview, magazín – jsou z hlediska inovací vytřené a při pokusech „uděláme to jinak“ naráží znovu a znovu do slepých uliček.

V tom novém postavení publicistiky nalezneme mnoho nejasností, chyb a žánrových úletů. Pokusím se vysvětlit, proč ani tato část programu nemůže fungovat jen intuitivně, ale podle pravidel, jakkoli jsou ta pro sportovní TV žurnalistiku specifická.

Pomezí zábavy a žurnalistiky

Otázka, zda publicistika ještě patří do žurnalistiky, nebo už je tvořena jen podle pravidel zábavy, se týká celého sportovního programu, zejména však toho nejzajímavějšího a jedinečného obsahu, tedy živě přenášených sportovních událostí a na ně navazující publicistické části. Odpověď není vždy jednoznačná. Dokumentární tvorba pro svou finanční i časovou nákladnost stagnuje. U kvalitního sportovního zpravodajství snad není pochyb a také přímý přenos se počítá spíše mezi disciplíny žurnalistiky, přestože v obou žánrech nacházíme jistě mnohem více prvků infotainmentu než v obecné žurnalistice. Mezi dvěma rameny naší profese se křečovitě kroutí publicistika, plná nejasností.

Ke zmatení pojmů přispěla v tuzemské televizní praxi řada úhybných manévřů. Od bezradnosti v zadání přes spojení s tvářemi televizní zábavy až po sporné profesní tradice – televizi u nás budovali více filmaři než rozhlasoví pracovníci, což svedlo řadu žánrů včetně publicistiky poněkud mimo hranice žánrů.

Odbočka k „formátům“

Slovo „formát“ proniklo do televizní hantýrky s nástupem soukromých televizních stanic na začátku 90. let. Najednou v porovnání se starým „pořadem“ vypadalo tak nějak moderně. V našem oboru byly nové hlavně sportovní magazíny, nebo přesněji jejich odlehčené pojetí.

Z počátku jich nebylo příliš, ale postupně se přemnožily tak, že úplně ztratily původní svěžest. Podle zájmu diváků se v současnosti jedná o mrtvý žánr.

Snažím se to vysvětlit zástupcům menších sportů, kteří nejvíce baží právě po takové prezentaci v televizním programu, že je to jako lit sládkou pitnou vodu do moře a doufat, že si ji tonoucí divák nějak najde. Vyrobit dobrý maga-

zin je náročné časově i personálně a při sledovanosti kolem 10–15 tisíc diváků se takový „formát“ jednoduše nemůže vyplatit.

Nechme ale stranou samostatné pořady. Jak jsem již naznačil, besedy a interview jsou jednou provždy závislé na kvalitní dramaturgii a moderátorském výkonu. Magazín na skladbě a formálních vylepšeních jednotlivých rubrik, a také ochotě financovat ztrátový projekt. Logická převaha živého sportu svázala sportovní publicistiku s přímým přenosem.

Tajemná anglická slova

Kvalitní publicistika je odpovědí na otázku, co divákům nabídnout před sportovním zápasem/závodem/výkonem, v jeho přestávkách a po jeho skončení. Utlačované žánry, jako jsou interview, debata nebo portrét, se zde probudily k novému životu a rozvíjejí se dál do nových útvarů.

Někdy kolem roku 1996 jsem potřeboval pojmenovat pro studenty základní stavební kameny moderního zpravodajství nebo aktuálního magazínu. Nejlépe mi to ze sémantického hlediska vycházelo v angličtině, a tak se ke klasickým útvarům, zprávě, reportáži a rozhovoru, přidávaly mj. *cover*, *file*, *highlight* a *klip*.

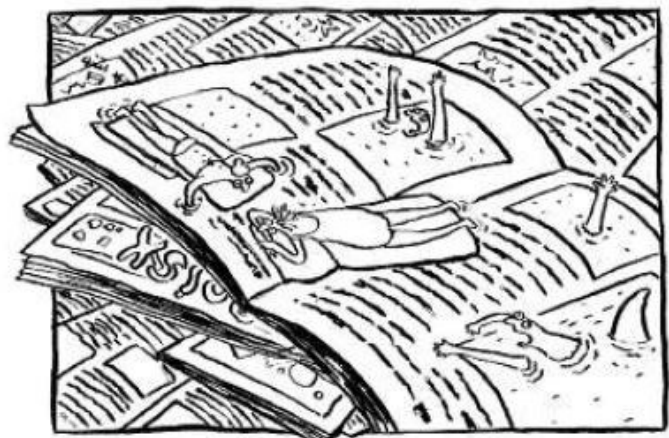
V časové tísní jsem stejnou terminologií začal používat i při stavbě pořadu *Dohráno* v roce 2001. Skoro po čtvrt století si s nelibostí uvědomuji, že původní pracovní názvy se ujaly, aniž bychom uvažovali o jejich překladu do češtiny. Režiséři, střiháči, reportéři, produkční – všichni je používají a většinou chápou jejich formální

náležitosti a smysl v programu. Mimo Českou televizi patrně nacházejí využití pod jinými názvy, nebo spíše intuitivně a neúplně.

O podobě a účelu žánrů, které se v televizním světě vžily pod označením *cover*, *highlight* a *klip*, napoví ale až příští text, který vyjde v posledním letošním čísle Mediažurnálu.

Autor je šéfkomentátorem Redakce sportu České televize

²²⁶ Zdroj: Mediažurnál. *Syndikát novinářů České republiky*, z. s. [online]. ©2022 [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/mediazurnal/>

Příloha č. 7: Ukázka obrazového seriálu časopisu Mediažurnál

Mediažurnál. 2020, 27(4), 18. ISSN 1210-7417.²²⁷

18 ● 4/2020 ● mediažurnál

● ● ● čeští fotoreportéři – obrazový seriál mediažurnálu

Jan Mihaliček (* 1965)

Fotografické začátky Jana Mihalička spadají do doby před rokem 1989. Fotografoval především komunitu kolem československého skateboardingu a snowboardingu a od roku 1987 spolupracoval s několika samizdatovými projekty a dokumentoval protirežimní demonstrace v komunistickém Československu, takže fotografoval i na straně studentů osudový průvod 17. listopadu 1989.

Od prosince 1989 působil jako fotoreportér Lidových novin. Fotografoval politické a společenské dění nejen v rychle se měnícím Československu, ale také v mnoha dalších zemích. Jako kmenový člen redakce obnovených LN logicky

směřoval i k válečnému fotožurnalismu, tedy disciplíně, která u nás tehdy neměla tradici.

V dobách, kdy se ještě fotografovalo na film a rozestup mezi nafocením a publikováním byl v řádech dnů, a při větších vzdálenostech i týdnů, zachytil první svědectví z konfliktních oblastí. Přinášel nejen aktuální snímky a nadčasové dokumentární soubory zobrazující vojáky nebo bojovníky, ale zvěčňoval především obyčejné lidi a jejich osud v pohnuté době.

Jeho asi největším vzorem byl britský válečný fotograf Don McCullin, který jej ovlivnil jak obrazovým stylem, tak specifickým humanistickým přístupem.

Fotograf po odchodu sovětských vojsk projel s Jaromírem Štětínou v roce 1991 občanskou válkou zmiňovanou Afghánistán, aby vytvořili pro LN sérii reportáží, v nichž mimo jiné jako první odhalili do té doby nepotvrzenou existenci ruských zajatců z afghánské války v Afghánistánu i Pakistánu. Jako první novináři a cizinci tehdy dokázali projet ze severní hranice do Kábulu přes průsmyk Solang, přičemž cestou se potkávali jak s vládními vojsky, tak s opozičními mudžahedíny, a především s místními obyčejnými lidmi.

V průběhu reportážní cesty do obleženého bosenského Sarajeva vznikl první nápad propagovat novinářinu a přímou humanitární pomoc, v důsledku čehož vznikly první sbírky pod hlavičkou LN. Následovaly první humanitární cesty do rozpadlé Jugoslávie a do Náhorního Karabachu s Nadací Lidových novin, z níž postupně vznikla respektovaná organizace Člověk v tísni. Spojení novinářské fotografie a smysluplné pomoci obyčejným lidem postiženým válkou na jednou dávalo smysl.

V 90. letech existovalo mnoho témat pro fotografickou práci, proto přibývaly reportáže nejen z rozpadající se SSSR, opakované z Bosny, ale i z výbušného Severního Irsku a nakonec i z Kosova.

Mihaliček patřil v roce 1994 ke členům právnického týmu zpravodajského časopisu Týden, byl jedním z jeho kmenových fotografů. Časopis, který si velcí za cíl vytvářet aktuální zpravodajství postavené na kvalitních fotografiích, kde obrazová plocha plnila více než 50 % obsahu, byl tehdy ideálním místem pro fotoreportéra. Tehdy vzniklo mnoho zajímavých reportáží především z České republiky.

Za reportáž ze zatopené Ostravy v roce 1997 získal 1. cenu v soutěži Czech Press Photo, několik dalších ocenění si odnesl i za jednotlivé fotografie ze světa.

Na začátku nového tisíciletí přešel do svobodného povolání a jako nezávislý fotograf působí dodnes. V současnosti se zabývá sociální tematikou i jako kameraman. Volnou tvorbou rozvíjí především klasický černobílý dokument v duchu tradic humanistické fotografie. V roce 2018 se Jan Mihaliček stává jedním ze zakládajících členů fotografického spolku 400 ASA, který si kládí za cíl především znovuoživení českého fotografického dokumentu.

Mihaliček vystavuje pak se spolkem na velké výstavě v Národní galerii v pražském Veletržním paláci, kde byl zastoupen poprvé zveřejněným souborem Poutníci. Zatím posledním projektem byla letošní výstava v Pražském domě fotografie Galerie hlavního města Prahy, kde byl představen jeho stále se vytvářející soubor fotografií z romských osad na východním Slovensku. Zachycuje v něm život jejich obyvatel i za současné epidemie, komplikovaný navíc dosti problematickým přístupem k pitné vodě pro členy odsouvané komunity.

Red

Náhorní Karabach (1992), Lačinský koridor, zátíší s chlebem a samopalem AK-47 na kontrolním stanovišti domobránců

Náhorní Karabach (1992), Lačinský kondor, úsek, který byl vymezen na šířku doletu raket BM-21 Grad (tedy cca 20 km), bránili arménští vojáci, ale především všichni muži z Karabachu jako jedinou přístupovou cestu horami do oblasti Arcachu

²²⁷ Zdroj: Mediažurnál. Syndikát novinářů České republiky, z. s. [online]. c2022 [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/mediazurnal/>